

**Ökokogukond
Väike Jalajalg seab
end sisse. Lk 10 ja 11**

**Uus seadus
teeb lapse perest
eemaldamise
lihtsamaks.
Lk 6 ja 7**

**Raplamaa pärli-
pereks valiti
linnast maale
kolinud pere.
Lk 12 ja 13**

Koduloolane

**Kodumajandusli-
kud koolid
Raplamaal. Lk 18**

**-20%
KOGU KAUP
10.10 - 11.10**

Vabaduse 7, 79805 Kohila, Raplanna 4 832 905
www.kaup.vesiroos.com

RAPLAMAAL Sõnumid

KOLMAPÄEV, 8. oktoober 2014 Nr. 41 (2842)

Sõltumatu nädalaleht |

www.sonumid.ee | Hind 1.70 €

TAMREX

Talve parimad pakkumised!

TAMREX

Soe Poly Dacron kangast aluspesu talletab ideaalselt kehasoojust, juhivad niiskuse nahapinnalt eemale ja hoiab sind kuivana. Väga pehme, mugav ja veniv materjal.
Materjal: 100% Poly-Dacron.

Värvus: tumehall

**KOMPLEKT
(särk + püksid)
-20%
= 44 €**

**TAMREX
soe alussärk**
art 7191 - meeste mudel,
art 7192 - naiste mudel

HIND 29 €

**TAMREX
pikad aluspüksid**
art 7112 - meeste mudel
art 7113 - naiste mudel

HIND 26 €

**Jätakuvalt soodsaim
sooja aluspesu komplekt!**

KLIENDI KOMMENTAAR:

Kalatootmisega tegelev ettevõtte Vettel OÜ sügavkülmkambrite ja jahekambrite töötajad on juba 3 aastat kasutanud TAMREXI sooja pesu komplekte.

Vettel OÜ arendusjuht Ele Roosimaa: „Töötajate heaolu on meie jaoks väga oluline. Meie laotöötajad teevad aastaringset aktiivset füüsilist tööd. Umbes 60% tööajast raskivad nad kas sügavkülmkambris, kus on -24°C või siis jahekambris, kus pisut soojem, kuid niiskem. Otsisime vastust kolmele olulisele küsimusele, kuidas töötajaid külma eest paremini kaitsta, kuidas töötegemine mugavamaks teha ja kuidas oma töötajate tervist paremini hoida. Kõikidele nendele küsimustele andis vastused TAMREX oma sooja pesu näol. TAMREXI pesu kvaliteet on väga hea ja hind mõistlik. Higistamise käigus tekkinud niiskus juhitakse nahapinnalt eemale järgmisesse kihti. Nahk püsib kuiv ja soe. Pärast TAMREXI pesu kasutusele võtmist ei kimbuta meie töötajaid enam nii tihti ka külmetushaigused. Töötajad on sooja pesuga hästi rahul ja kasutavad seda igapäevaselt. Täna on neile kogunenud juba mitu pesukomplekti, tänu sellele kestab üks komplekt tunduvalt kauem. Võin kindlalt öelda, et meie jaoks on töötajate riietamisel väga oluliseks osaks saanud aluskihi ehk sooja tööpesu kasutamine. TAMREXI sooja pesu komplekt vastab täielikult meie ootustele.“

**Ele Roosimaa
Vettel OÜ arendusjuht**

SNICKERS WORKWEAR
kootud logomüts
art 9084/0400

TASUTA*
VÄÄRTUS 13 €

***Komplekt
(jope + püksid)
-15%
= 127.50 €
+ tasuta müts**

**TAMREX
talvejope**
art 770-1804

HIND 85 €

**TAMREX
talvepüksid**
art 771-1804

HIND 65 €

**TAMREX WinterPro 9000
talvekindad**
art 44-385

HIND 25 €

***Ostes Tamrexi talvejope,
(art 770-1804) saad talvemütsi**

TASUTA

Hinnad sisaldavad käibemaksu 20% ja kehtivad kuni 28.02.2015 või kuni kaupade jätakub!

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN
Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusepapi 35

TARTU
Aardla 114, Ringtee 37a

PÄRNU
Rila mnt 169a, Sovi 3

RAKVERE
Pikk 2

VILJANDI
Rila mnt 42a

JÕHVI
Tartu mnt 30

VÕRU
Piri 2

VALGA
Vabaduse 39

NARVA
Tallinna mnt 19c

HAAPSALU
Ehitajate tee 2a

PAIDE
Pikk 2

Juhtkiri

Eesti Posti üks juhte suutis veel jahmatada!

Raplamaa Omavalitsuste Liidu täiskogu ees kõneldes viskas Eesti Posti postiteenuste divisjoni juht Kaido Padar kivi ajalehtede pihta: perioodika väljaandjad ei taha osaleda kirjakandjate palgamaksmises: „Esimest korda ajas Eesti Post selja sirgu. Viie aasta jooksul on kojukandehind tõusnud alla 2%. See hinnatõus ei mõjuta kuidagi väljaandjaid, nemad on kogu aeg hinda tõstnud.“ (Vt tänases lehes lk 4)

Sellise jutu peale ei oska esimese hooga kohe midagi kostagi. Võiks öelda, et peaaegu nii kaua, kui meie leht ennast mäletab, on postijuhtidega üks pidev vägikaikavedu käinud. Ainult esimest 7-8 aastat võiks nimetada viljakaks koostööperioodiks, sealtpeale, kui kogu postiteenuse juhtimine pealinna koondati, muutus kõik see, mis linnamüüridest kaugemale jäi, linlastest postiametnikele pigem tülikaks ja võöraks – milleks kogu see kammajaa, kasumit ei tule, ainult üks pidev virisemine!

Need, kes riiki valitsevad ja rahva teenimiseks asutatud riigiettevõtteid juhivad, peaksid aru saama, et kõigest ei ole võimalik kogu aeg suuri tulusid välja pigistada, on teenuseid, millele tuleb vahel ka peale maksta. Ei tohiks olla väga raskelt mõistetav, et näiteks postiteenus ei ole lihtsalt kirjade ja ajalehtede postkasti toimetamine, vaid see on lisaks veel ka regionaalpoliitiline tegevus.

Kui mõni teenus on viidud kodanikest (keda järjest sagedamini klientideks nimetatakse) kaugemale ja tehtud kalliks, siis loeb kodanik siit välja, et ta on riigile üleliigne. Nii loobutaksegi riigiga suhtlemisest. Muide, ajakirjandusega on sama – mida raskem on talle (st vabale sõnale!) ligi pääseda (tellimise võimalus aina kaugemal, hind võimalustest kõrgem, kättetoimetamine juhuslik jne), seda rohkem tunnebki kodanik ennast vähetähtsa kliendina. Siit, sellest suhtumisest, sünnib soov ära minna, kuhugi sinna, kus sinust kas rohkem hoolitakse või kus sind lihtsalt võõrana võetakse. Sest nii on kergem.

Meie, kes me täna siin oleme, vastutame tegelikult kõigi äraminemiste eest. Maakonnalehed mõistavad seda. Sellepärast olemegi hoidnud oma hindasid nii madalal kui see vähegi võimalik ja kergitame neid vaid siis, kui teisiti enam kuidagi ei saa. Nagu sel sügisel, kus kojukandehind tõuseb 4,31% ja lisaks kerkivad veel ka muud postiteenuste hinnad, millest targu pole seni räägitudki veel.

Maakonnaleht 20 aastat tagasi

Kalevipoeg põrgus

1. oktoobril 1994 avaldas Nädaline kimbu Juuru keskkooli VIII b klassi õpilaste ajastutruid travestiaid, mis järgisid Enn Vetemaa „Kalevipoja mälestuste“ eeskujul. Meenutame siinkohal Karin Schützi lugu „Põrgus“:

„Kalevipoeg kõndinud kord metsas, piip suus, pleierid peas, vatijope seljas, tossud jalas. Äkki märganud eemal mäe ja seal suurt ava. Kalevipoeg tundnud väsimust. Talle tuli meelde kusagilt kuulnud lause: „Mars“ ja jõuad rohkem!“ Võtnud siis taskust „Marsi“, söönud ära ja tundnudki, kuidas jõud kasvanud.

Ava kohal kõlkus vägev silt „Põrgu“. Eeskoda meenutanud talle küll rohkem Washingtoni Valge maja vestibüüli. Ühe ukse taga kostnud kena laul. Ta ei suutnud uudishimule vastu seista ning piilus ukse vahelt sisse. Seal olnud kolm piltilustat põrgupiigat, kes laulnud. Peagi võttis üks tüdrukutest klaverilt telefoni ning kaks neiu lahkusid. Üksijäänud

tüdruk märganud Kalevipoega ja kutsunud ta sisse. Nüüd näinud mees alles pilti: uhked nahksohivad, kristall-lauad, kompuutrid ja mis kõik veel!

Põrgupiiga küsinud: „Kust sa tuled?“

Kalevipoeg, suutmata oma imestust varjata, vastanud ainult: „Mh...mh.“ Öelnud alles tüki aja pärast: „Maa pealt.“

„Kuhu lähed?“ pärinud põrgupiiga taas.

„Saksamaale autot ostma, nagu kõigil tavaks!“ valetanud Kalevipoeg uhkelt.

Piiga küsinud veel mõndagi ja Kalevipoeg muudkui valetanud vastuseks, kuni koju tulnud Sarvik-taat, kes olnud suur ärimees. Sarvikul oli ülikond seljas ja „diplomaat“ käe otsas kõlkumas.

Kalevipoega tüütas kuratlikult pikk ning arusaamatu võõrsõnade rida, mida Sarvik oma kõnes kasutanud. Mees tõusnud ning öelnud kusagilt kuulnud lause: „Okay! Good bye!“ ning lahkunud jooksujalu.

Südamelt ära

Püüdkem mõista, mitte hukka mõista

Katri Reinsalu

Kooseluseadusest on viimasel ajal nagunii palju räägitud. On arusaadav, et see tekitab palju vastakaid arvamusi, mida mõned ka väga häälekalt väljendada soovivad. Viimase nädala jooksul on see teema aga kuidagi eriti aktuaalseks läinud.

Suhtlusvõrgustikud on üleujutatud erinevate artiklite, videode, kommentaaride ja piltidega. Sellele andis ilmselt tõuke eelmise nädala lõpus Toompeal SA Perekonna ja Traditsiooni Kaitseks poolt korraldatud meeleavaldus.

Jäin minagi meeleavaldusel tehtud fotosid vaatama ja midagi ilusat seal ei näinud. Ilmselt kõige enam riivasid mu silma vulgaarsed plakatid, mida inimesed uhkelt oma peade kohal hoidsid. Paraku

jätab see mulje, et kooseluseaduse vastased ei suuda oma seisukohti mitte kuidagi viisakalt ja ratsionaalse inimese kombel väljendada ning peavad seetõttu võtma kasutusele ebaloogilised ja ebaviisakad põhjendused. See teeb vastaste argumentide tõsiseltvõtmise kole keeruliseks.

Teise häiriva asjaoluna jäid mulle silma meeleavaldusele kaasa võetud lapsed. Ma julgen siiralt kahelda, et nii väikesed lapsed on juba jõudnud iseseisvalt oma arvamusel selles valdkonnas formuleerida ja tundsidsuurt tungi protestima minna. Kas ebaviisakate plakatitega vehkiv rahvamaas Toompeal oli tõesti õige koht ühe lapse jaoks?

Nagu juba vist aru on saada, ei näe ma mingit põhjust, miks homoseksuaalid rahulikult ja õnnelikult koos olla ei võiks. Samamoodi ei näe ma põhjust, miks seadus nende huve sarnaselt minu omadega kaitsma ei peaks.

Ma ei tunne, et mul on õigust öelda, kuidas kaks täiskasvanud inimest oma elu elama peavad. Seda eriti juhul, kui nende elu ja tunded ei tee kellelegi liiga ega haiget. Pigem tunnen ma, et armastus kahe inimese vahel on ilus olenemata osapoolte soost. Ma usun, et kaks õnnelikku inimest on parem kui kaks õnnetut. Öeldes ühiskonnana, et meie meelest ei ole homoseksuaalsus normaalne, et see on haigus ja ebanormaalsus,

toodame sellega paratamatult ainult õnnetuid inimesi. Inimesi, kes tunnevad, et neil ei ole väärtust ja et nad peavad oma tõelist olemust kuidagi varjama. Kas õnnetus ei tooda mitte rohkem õnnetust?

Kahjuks tundub mulle, et paljud kommentaarid selle teemaga seoses on olnud pigem negatiivsed. Nende sekka sattunud positiivsed sõnavõttud on aga sellevõrra ilusamad. Eriti jäi mulle silma Andrus Vaariku video. Ta ütleb selles: „Mind hirmutavad inimesed, kes enda arvates valdavad tõe monopolit. Kes teavad, mis on õige rõõm, mis on õige valu, missugune on õige eestlane, missugune on õige armastus. Kes julgevad öelda, et minu armastus on õigem kui sinu armastus.“

Ma tunnen, et meie maailmas on palju suuremaid probleeme, mis vajaksid lahendusi. Vägivald ja ebaõiglus on meie ümber hiiglama palju. Mina koondaksin oma energia parem sinna, kui et raiskan seda inimeste kiusamisele, kes tegelikult mingit kurja ei tee.

Oma video lõpetab Vaarik mõttega, mida ka mina veendunult jagan: „Me kõik tahame õnnelikud olla. Me kõik püüame oma elu ära elada oma oskuste, oma geenide, oma päritoluga, oma kasvatusel. Me paneme hommikust õhtuni puhtalt. Elus mustandit teha ei saa. Püüdkem mõista, mitte hukka mõista. Üllatuge, ärge vihastuge.“

Küsitlus

Kui ettevõtlikuks te end peate?

Valter, autojuht: Ise ei organiseeri ma küll midagi.

Ants, töötu: Kui siiamaa ni elus olen, siis järelkult olen ju ettevõtlik olnud.

Ivika, OÜ Kokker omanik: Tegelikult pean küll. Olen 25 aastat ettevõtja olnud ja endaga hakkama saanud. Ettevõtja elu ei ole kerge. Maksud on väga suured ja Eestis tööga rikkaks ei saa.

Villu, töötu: Ise midagi korraldanud ei ole, aga võtan tihti osa näiteks spordiga seotud ettevõtmistest.

Eike, kodune: Oleneb. Olen näiteks Avoni konsultandina töötanud. See töö nõudis toodete reklaamimist ja suurt ettevõtlikkust.

Merje, töötu: Ikka tahaks end ettevõtlikuks pidada.

Küsis Katri Reinsalu
Pildistas Jaak Kadarik

Päevapilt

Just praegu on viimane aeg, väljas ringi jalutades märgata seda värvide kirevust ja tunda rõõmu tõsiasiast, et meil on neli selgelt eristuvat aastaaega. Vaata sügisvärvides Rapla linna ka sonumid.ee galeriist!

Tekst ja foto Siim Solman

Majandusfoorumil oli põhifookuses töötajate leidmine

Haldi Ellam

Rapla ettevõtlusnädala avaüritusel Rapla kultuurikeskuses 7. oktoobril toimunud majandusfoorumil olid põhifookuses tööjõuga seotud probleemid.

Foorumil esines ka rahandusminister Jürgen Ligi, kes toonitas, et riigi roll ettevõtluses pole olla veduriks, vaid tagada hea ettevõtluskeskkond ning stabiilne maksusüsteem.

Ligi hinnangul ei tohiks maksusüsteem olla sotsiaalpoliitika vahend, eriti taunitav on olukord, kus maksude maksmise üle otsustaksid need, kes ise makse ei maksa.

Majanduse põhiprobleemidest rääkides ütles Ligi, et Eestis on sisemine suutmat

kulueelisel põhinevate toodete asemel keskenduda kallimatele ning keerulisematele toodetele.

Teiste riikide majandustel on rohkem kapitali, teadmisi ja finantsvahendeid.

Majandust takistavate teguritena tõi Ligi välja põhjamaade kaubanduspartnerite kiratsemise, rääkimata Venemaast, mille eest peaks tema sõnul hoopis hoiatama. Lisaks ei julge ettevõtteid, eriti Euroopas, riskida ning investeerida, eelistades raha arvel hoida.

Rääkides sellest, kuidas riik saaks ettevõtluskeskkonda ning regionaalset arengut toetada, pakkus Ligi riigi rollina välja ettevõtlust toetava infrastruktuuri tagamise.

Ligi tutvustas kavandamisel olevat tööhõivereformi, mille eesmärk on kaasata võimalikult palju inimesi ühiskonda ja majandusse.

Maavanem Tiit Leier tõi

Raplamaa tööjõu eripärana välja selle, et lähemal tööl käimine tähendab ka väiksemaid transpordikulusid, mis Tallinnas tööl käivatel inimestel on kõrgemad. Seetõttu peabki seal ka rohkem palka maksma.

Selveri Põhja-Eesti piirkonnajuht Iiris Viisileht rääkis Raplas töötajate otsimisest ning tõi ühe põhiprobleemi välja piirkonna kehva ühistranspordiühenduse, mis piirab paljude inimeste töölkäimisvõimalusi.

Andrei Mitt töötukassast tutvustas lähemalt ettevõtjate võimalusi töötukassa kaudu töötajate leidmiseks.

Kõige rohkem elevust tekitas tööandjates Kei Karlson Goworkabitist, kes analüüsis noorte põlvkonna muutunud tööharjumusi ning selgitas nende soove töötada lühemat aega ühel kohal, teha tööd, mis on huvitav, ning töötada paindliku tööajaga.

Foorumit juhtinud Tiit Paananen kahe esinejaga - keskel rahandusminister Jürgen Ligi ja vasakul maavanem Tiit Leier.

Foto: SIIM SOLMAN

Maja muutus tulekahjus elamiskõlbmatuks.

Foto: JAAK KADARIK

Hõreda külas põles sotsiaalmaja

Katri Reinsalu

Õöl vastu teisipäeva kell 23.10 said päästjad teate tulekahjust Juuru vallas Hõreda külas. Seal oli põlema süttinud kahekordne puidust sotsiaalmaja.

Päästjate saabudes põles maja lahtise leegiga. Kohe alustati kustutamist. Põleng lokaliseeriti kell 00.24 ning jätkati järelkustutuse ja konstruktsioonide avamisega võimalike tulekollete leidmiseks. Tulekahju likvideeriti kell 5.21.

Põlengut käisid kustutamas

Kehtna, Kohila, Märjamaa, Rapla ja Kose päästekomando päästjad ning Kaiu vabatahtlikud.

Sotsiaalmajas oli lisaks sotsiaalkorteritele ka üks erakätes olev korter. Maja asustas viis elanikku. Õnneks keegi neist tulekahjus viga ei saanud. Elanikud paigutati kiiresti ümber Juuru teise sotsiaalmajja alevi keskel. Juuru sotsiaal- ja lastekaitse spetsialist Brita Kiik ütles, et lageda taeva alla keegi ei jää. Pinda on nüüd küll veidi vähem ja teises sotsiaalmajas peavad elanikud kortereid jagama.

Brita Kiik ütles, et sotsiaalmaja ei olnud just kõige paremas seisus. Tulekahju põhjust ta pakkuda ei osanud.

Selle teeb selgeks menetlus.

Lääne päästkeskuse presiesindaja Kristi Kais rääkis, et kuna maja soojustuseks on ilmselt kasutatud saepuru, mille kustutamine on väga keerukas, süttis maja hommikul uuesti. Õnneks saadi kiirelt jaole ja maja sai taas kustutatud. See omakorda pidurdas menetlejate tööd. Eile ei olnud Lääne päästkeskusel veel tulekahju tekkimise põhjuste kohta uut informatsiooni jagada.

Maja muutus tulekahjus elamiskõlbmatuks. Tulekahju kahjustas peamiselt teist korrust, kuid levis ka esimesele. Vesi tegi aga oma töö ning see, mis esimesel korrusel tules kahjustamata jäi, on ikkagi rikutud.

TÖÖRIISTARENT
VESIROOS™

**MIKS
RENTIDA
TÖÖRIIST
MEILT?**

**Korralikud tööriistad
Püsiklientide suured soodustused
ja kohaletoomine Kohilas tasuta**

Jõe 15, Kohila 79808 Raplamaa, Estonia
www.kaup.vesiroos.com/tooriistarent

Tööriistarent
555 12 997

Suvest sügisesse

Raikküla kultuurikeskuses oli 5. oktoobril pühapäevane pärastlõuna „Suvest sügisesse“.

Esmalt tervitas Veiko Siniroht endiseid ja praeguseid koolmeistreid õpetajatepäeva puhul lauluga „Hoia ja hooli“.

Järgnes sissejuhatuseks slaidiprogramm imekaunist Ahvenamaast ja siis videofilm Raikküla kultuurikeskuse isetegevuslaste suvisest kontsertreisist Ahvenamaale. Kogu selle kauni loo on pildistanud ja filminud Eino Jõesar. Filmivaatamine vaheldus Veiko imeliste lauluviisidega, mis läksid sügavale hingesoppi.

Järgmine pühapäevane pärastlõuna võiks olla „Sügisest talve“ ja videoid kultuurikeskuse tegemistest jätkub.

Ene Kangur

Politseiteated

Järvakandi vald

4. oktoobril kella 7 paiku leiti Järvakandi alevis 1. mai tänaval maja trepikojast vigastatud 60-aastane mees.

Märjamaa vald

Ajavahemikul 29.–30. september murti Märjamaa alevis Jaama tänaval sisse asutuse hoonesse ning varastati erinevaid tööriistu ja seadmeid. Kahju on 16 372 eurot.

2. oktoobril kella 18.26 ajal toimus liiklusõnnetus Käbiküla külas, kus maastikusõiduk Polaris, mida juhtis 49-aastane Fred, sõitis teelt välja ja paiskus külli. Juht ja kaassõitja, 37-aastane Heili toimetati Põhja-Eesti Regionaalhaiglasse.

Raikküla vald

1. oktoobril kella 9 paiku löödi Vahakõnnu külas 79-aastast naist. Võimalik lööja on politseile teada.

6. oktoobril kella 7 ja 14 vahel tungiti Kaigepere külas talusse, kust varastati arvuti ja fotoaparaat. Kahju on 880 eurot.

Rapla vald

1. või 2. oktoobril varastati Raplas Viljandi maanteel jalgrattahoidlast jalgratas ja jalgrattakiiver. Kahju on 460 eurot.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästetead

Saun põles

5. oktoobril kell 14.41 teatati päästjatele tulekahjust Kohila vallas Aespas, kus põles sauna. Päästjate saabudes selgus, et põleb sauna lagi ning teisel korrusel väljaehitatavas ruumis vill. Päästjad kustutasid tulekahju kell 15.25.

Lääne päästkeskus

Eesti Posti juht tuli vallajuhtide ette lahtiste kaartidega

Inge Põlma

Eesti Post soovib kahjumlikud postkontorid asendada postipunktidena, kus postiteenust osutavad lepingu alusel koostööpartnerid – kauplused, raamatukogud vms.

Kehtiva seaduse alusel peab iga valla territooriumil olema vähemalt üks universaalset postiteenust osutav postkontor, mis on avatud vähemalt viiel päeval nädalas ja kaks tundi (majandus- ja kommunikatsiooniministri määrus „Nõuded universaalse postiteenuse osutamiseks kasutatavatele juurdepääsupunktidena ja nende paiknemisele“).

Eestis osutab universaalset postiteenust, s.o kirjade-pakkide-perioodika kannet Eesti Post, mille postiteenuste divisjoni juht Kaido Padar selgitas neljapäeval ettevõtte poliitikat Raplamaa omavalitsusjuhtidele.

Eesti Postil on praegu 242 postkontorit, mida Padar nimetas täielikuks õnnetuseks, sest vaid umbes pool neist on kasumlikud. Ülejäänud toodavad kahjumit, kuid klienditeenindajale tuleb siiski palka maksta. Padar rääkis kurva loo Otepää kirjakandjast, kes küsinud pisarsilmi, miks klienditeenindaja palk tuleb tema arvelt. Padar tunnistas, et iga nädal on mitu postkontorit suletud, sest töötaja on kas haige, puhkusel või koolitusel ning asendajat nii väikese palga peale ei leia. „Aus vastus on see, et aastaid oleme kirjakandja ja klienditeenindaja palga pealt kokku hoidnud.“

Padar tõi võrdluseks Saksamaa ja Taani, kus postiteenust osutatakse valdavalt partnerite kaudu postipunktidena. Eesti Post on minemas sama teed ning praegu on neil Eestis juba 87 postipunkti. Häid näiteid on tema sõnul ka Rapla maakonnas. Väga positiivne näide heast koostööst vallaga on postipunkt Hagudi raamatukogus, kinnitas Kaido Padar. 1. oktoobrist alustas maakonnas postiteenuse osutamist A ja O kauplus Juurus.

Padari sõnul on neil plaanis külastada ka teisi vallavalitsusi, kus postkontor tegutseb kahjumlikult. „Külastame esimesena vallavalitsust, me ei lähe seljataga poodide või teiste asutustega diile tegema,“ lubas ta. Postipunkti eelisenä nimetas Padar ennekoike pikemat lahtiolekuaga. Postipunkti pidajale on kasulik see, et Eesti Post aitab katta püsikulusid.

Käru vallavolikogu esimehe Paul Sepa meelest tuleks aga enne postkontorite sulgemist ja postipunktide avamist seadust muuta. „Praegu saan aru, et kui ühe ettevõtte majandustegevust seadus pärsib, siis annab see õiguse seadust rikkuda. Te ei tohi seda teha ja meie ei saa teiega midagi arutada.“

„Meie juristid on hoopis teisel arvamusel,“ vastas Padar, kelle sõnul lähevad juristidele suured summad. „Meil on kohustus tagada universaalne postiteenus, aga pole öeldud, kas see peab olema postkontor või postipunkt või frantsiiskontor.“

Vallajuhtidel oli pretensioon selle kohta, et post jõuab

liiga hilja ja postkontorite lahtiolekuajad ei sobi tööl käivatele inimestele. Padar lubas lahtiolekuajad üle vaadata ning nõustus, et vähemalt laupäeviti võiks postkontor lahti olla seal, kus ta veel alles on jäänud.

Ka postibussi kohta avaldati arvamust. Raikküla valla juhid leidsid, et postibuss võiks kohale tuua ka pakid ja tähtitud kirjad, mitte nii, et nende järele peab inimene ikkagi Raplasse minema, ning samuti seda, et vaid Tamme külas peatuv buss ei rahulda Purku ega Raikküla inimeste vajadusi. Padar leidis, et selle olukorra lahendaks ära, kui postiseadust muuta nii, et kohustuslik lahtioleku aeg oleks kahe tunni asemel 45 minutit. Sellisel juhul võiks postibusse rohkem olla.

Küsimuse peale, miks ajakirjandusväljaannete kojukande hind järjest tõuseb, rääkis Padar hinnaläbirääkimistest ja süüdistas perioodika väljaandjaid selles, et „nad ei tahtnud kirjakandjatele palka maksta“.

„Esimest korda ajas Eesti Post selja sirgu. Viie aasta

jooksul on kojukandehind tõusnud alla 2%. See hinnatõus ei mõjuta kuidagi väljaandjaid, nemad on kogu aeg hinda tõstnud,“ rääkis Padar emotsionaalselt. Kuna uuest aastast tõuseb ka miinimumpalk, käivat praegu Eesti Postis rasked palgaläbirääkimised, sest „ma ei saa minna 1100 kirjakandja ette [ja öelda], et hakkad saama alla miinimumi.“ Kande hinnast 70% olevatki tööjõukulu.

„Universaalne postiteenus on meie õnn ja õnnetus,“ ütles Padar, kelle sõnul tuleb ettevõtte kasum peamiselt pakiveost ja reklaami otsepostitusest.

„Õeldakse, et mis te risustate postkaste, aga eestlane on nii hinnatundlik, teatud kontingendile on see hästi oluline reklaamikanal,“ rääkis Padar. Samuti olevat eestlane hull pakitellija, kes järjest rohkem tellib tarbekaupa odavatest netipoodidest. Samas traditsioonilisi kirju saadetakse järjest vähem – kirjasaatmine vähenes sel aastal kahe kuuga 18%, ja perioodikat tellitakse vähem, sest maal jääb inimesi vähemaks.

Autosid mõlkinud noormehele määrati range karistus

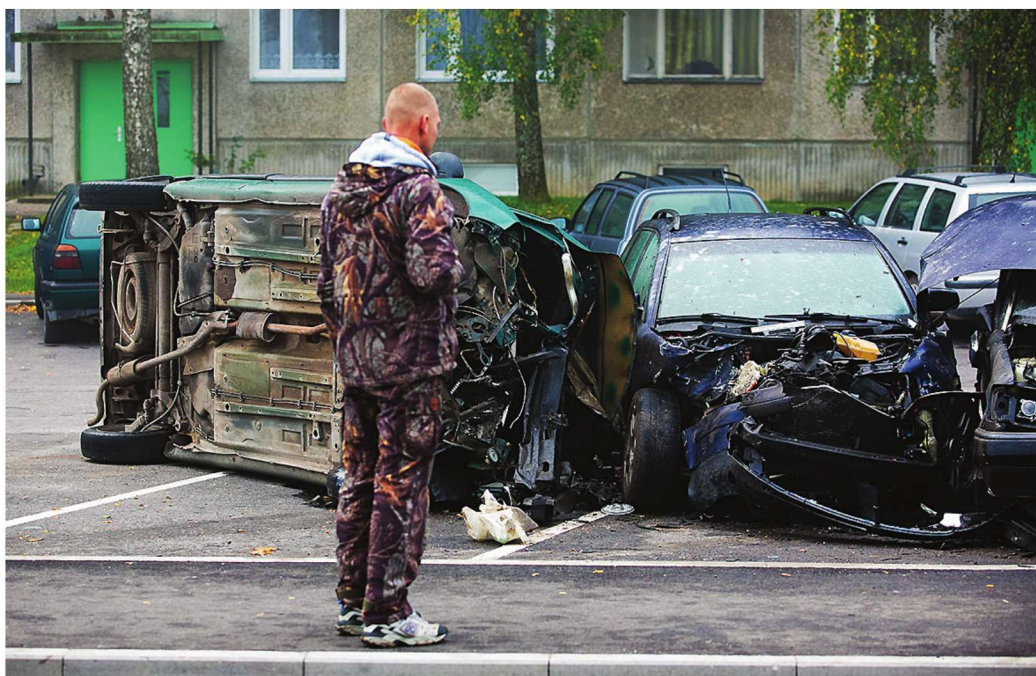
Katri Reinsalu

Paar nädalat tagasi lõhkus 20-aastane noormees Rapla linnas Välja tänaval teelt välja parklasse sõites viis parkinud sõiduautot. Esimene neist autodest sai niivõrd tugeva löögi, et paiskus küljele.

Juht lahkus sündmuskohalt, kuid pöördus samal päeval veidi enne lõunat siiski politseisse. Ta tunnistas, et oli eelmisel õhtul alkoholi tarvitanud. Politseisse jõudmise ajaks oli noormees juba kaine.

„Tegu oli Rapla tingimustes väga kole. See pilt, mis seal avanes, oli õõvastav,“ ütles Rapla politseijaoskonna juht Janno Ruus. Ilmselt just seetõttu hakkasid kiiresti ringlema ka erinevad versioonid, mis põhjusel õnnetus juhtus. Ruus neid kommenteerida ei soovinud ja jäi seisukohale, et ju oli ikkagi tegemist õnnetusega, mille juht oma käitumisega põhjustas.

Praegu on teada ka noormehe karistus. Talle mõisteti 15 päeva aresti koos juhtimis-

Juhuslikule uudistajale avanes tol hommikul õõvastav pilt.

Foto: SIIM SOLMAN

õiguse peatamisega kolmeks kuuks. Enne karistuse kandmist on talle antud veidi aega oma asjad korda ajada.

Politseile ei olnud kokkupuude selle noormehega paraku esmakordne. Ruus ütles, et karistus on väga range ja peaks mehe kindlasti mõtlema panema. Kahju heastamiseks on tal veel palju ära teha.

Seda, kas liikluskindlustus hüvitab kahjud kahjustada saanud sõidukite omanikele,

uurisime ERGO kahjukäsitluse osakonna transpordikahjude grupi juhilt Rain Tomingaselt.

„Kuna parklas seisvatele sõidukitele tekitati kahju kindlustamisele kuuluva sõiduki poolt ja just selle sõiduki liikumise tagajärjel, siis on tegemist üheselt liikluskindlustuse juhtumiga ja kannatanutele tekkinud kahju kuulub hüvitamisele liikluskindlustuse lepingu alusel. Oluline

on teada, millise sõiduki juht kahju tekitas. Antud juhul on see teada,“ ütles Tomingas.

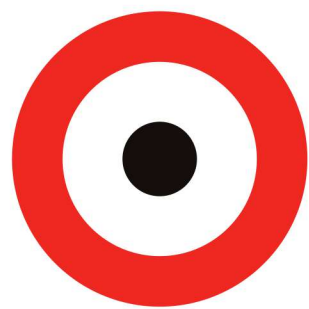
Parkinud autode omanike õnneks on õnnetuse põhjustaja teada ning seetõttu hüvitab neile kahju kindlustus. Vastasel juhul oleks olnud vajalik kaskokindlustus.

Õnnetuse põhjustanud juht oleks pidanud jääma sündmuskohale ja teatama õnnetusest politseile. Seda ta paraku ei teinud. „Kuna

juht põgenes sündmuskohalt, rikkudes sellega seadust, on kannatanutele kahju hüvitaval kindlustusseltsil õigus pärast kahjude hüvitamist esitada kahju põhjustajale tagasinõue kogu väljamakstud hüvitise ja käsitlemisel tehtud kulutuste ulatuses,“ ütles Tomingas.

Sarnane õigus on kindlustusandjal ka siis, kui kahju põhjustanud sõidukijuht juhtis sõidukit, olles alkoholi, narkootilise või psühhotroopse aine mõju all või kui ta tarbis eelnimetatud aineid vahetult pärast liiklusõnnetuse toimumist. „Seega antud juhul oli neid asjaolusid lausa kaks, mis lubavad kindlustusandjal õnnetuse põhjustanult need kulud pärast välja nõuda,“ ütles Tomingas.

Autode omanikud pidid esimesel võimalusel pöörduma teatega kahju tekitanud sõiduki kindlustusandja poole ja esitama nõude kahjuhüvitise saamiseks. „Kindlasti ei tohiks kannatanud alustada sõidukite remondiga ega muul viisil muuta sõidukite seisundit selliselt, et kindlustusseltsil ei ole enam võimalik tuvastada sõidukitele tekkinud vigastusi või hinnata kahju suurust, enne kui kindlustusandja on andnud juhised edasiseks tegutsemiseks,“ tuletas Tomingas meelde.

KLICK

SINU DIGIPOOD

**LADU
TÜHJAKS**
teeme ruumi uuele kaubale

Parim sülearvuti pakkumine!

HP Compaq 15

15.6"	AMD Dual-Core E1-6010	Windows 8.1	2,42kg
4GB	750GB	7:00	

• Radeon R2 graafika • WiFi
• USB3.0 • 2xUSB2.0 • HDMI

Nutikas elu igaühe jaoks!

Samsung Galaxy Young 2

3.5"	4GB	Cortex-A7 1GHz	OS. Android 4.4.2	7h 250h	108g
------	-----	----------------	-------------------	---------	------

Ere. Kiire. Sale.

Samsung Galaxy S3 Neo 2014. aasta mudel!

4.8"	16GB	Quad-Core 1.4GHz	OS. Android 4.4.2	14h 330h	132g
------	------	------------------	-------------------	----------	------

Eriti hea hinnaga iPhone!

Apple iPhone 4S

3.5"	8GB	Cortex A9 1GHz	iOS 7	8h 200h	140g
------	-----	----------------	-------	---------	------

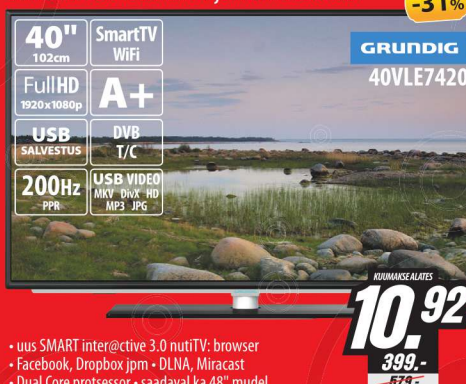
Parim tahvelarvuti pakkumine!

Philips PI3900B2

OS. Android 4.1	Dual-Core 1.2GHz	8GB	7"	600x1024	5h 285g
-----------------	------------------	-----	----	----------	---------

Salvestab USB-le! SmartTV ja internetibrowser!

• uus SMART inter@ctive 3.0 nutiTV: browser
• Facebook, Dropbox jpm • DLNA, Miracast
• Dual Core protsessori • saadaval ka 48" mudel

Neljatuumalise jõudluse superpakkumine!

Lenovo IdeaCentre H500s

• 1xUSB3 • 4xUSB2 • VGA
• High Definition Audio 5.1
• DVD-kirjutaja

Parima hinnaga hübriid! Tahvel- ja sülearvuti ühes stiilses kestas!

• WiFi • Bluetooth 4.0 • MicroHDMI • USB2.0

Võimekas mängur!

• DVD-kirjutaja • 2GB graafikamälu • WiFi • Bluetooth 4.0
• 2xUSB3.0 • USB2.0 • HDMI • VGA • Dolby Advanced helisüsteem

www.klick.ee
osta kodust lahkumata

Tähelepanu: Järelmaks on finantskohustus.

Enne järelmaksu lepingu sõlmimist tutvuge vastava teenuse tingimustega ning vajaduse korral konsulteerige asjatundjaga. **UNO** järelmaksu pakkujaks on Kaupmehe Järelmaks OÜ. Krediidi kulukuse määr on 25.56% aastas järgmistel näidistingimustel: järelmaksu summa 500€, intressiga 10.9%, tagastamise tähtaeg 3 aastat, lepingutasu 24.90€.

Arvutus on ligikaudne ning võib erineda Teile pakutavatest tingimustest. Soovitame tutvuda järelmaksu infoga aadressil www.klick.ee/jarelmaks.

KLICK RAPLAS: Rappeli Keskus, Tallinna mnt. 4 (E-P 10-20) ☎ 6 668 174 | ✉ rapla@klick.ee

Kommentaar

Ametnikud ei suuda üksi lapse vajadusi hinnata

MTÜ Ühendus Emade ja Lastekaitseks leiab, et uus seadus pigem kahjustab kui kaitseb lapsi, andes piisava kompetentsita lastekaitse ja sotsiaalvaldkonnaga seotud isikutele rohkem õigusi kui kohustusi.

Seaduse kõige suuremad miinused on lastekaitse ja sotsiaalametnike õiguste suurendamine olukorras, kus sotsiaaltööd tegevatel isikutel puudub piisav kompetents. Eriti olulist sätet - lastekaitsetöötaja ja sotsiaaltöötaja vastutus - ei ole seadusesse sisse toodud.

„Kogemustele tuginedes võime väita, et lastekaitsega seotud isikutel puudub igasugune vastutus ning oma ametivõimu kuritarvitamisel kui ka pädevuse puudumisega on rikutud paljude laste elu ja tervis,“ leiab ühendus.

Praktika on näidanud, et lapse ja last kasvatava vanema „sõnum“ ja arvamused olukorrast vaikitakse lastekaitsetöötajate poolt maha. Näiteks kohtusse esitatavad seisukohad sisaldavad moonutatult lapse soove või last kasvatava vanema informatsiooni.

Teiseks võib lastekaitsetöötaja kompetents mõjutada lapsevanemate otsustusõigust sellega, et lapse heaolu analüüsib lastekaitsetöötaja oma vaatevinklist lähtudes. Olukorras, kus paljud lapsevanemad on otsustanud ühiskonnas üldtunnustatu asemel alternatiivsete valikute kasuks, näiteks kodusünnitus, vaksineerimata jätmine, taimetoitlus, alternatiivne ravi, koduõpe jne, võib lastekaitsetöötaja tõlgendada need otsused lapse heaolu ohustavateks ning lapse perest eemaldada.

Seaduses on ka välja toodud, et kui vanem ei tee lastekaitsetöötajaga koostööd – see võib olla lastekaitsetöötaja poolt peale sunnitud teenus, nt perelepitus, lapse tervislik kontroll, sh vaksineerimine, raviplaan jms, saab sellist vanema käitumist või otsust pidada lapse heaolu ohustavaks ning laps võidakse perest eraldada.

Kokkuvõtteks leiab ühendus, et uus lastekaitseadus meenutab lastekaitsejuhendit ja käsitleb lapsi kui objekte ning seaduse eesmärk on laste peredest eraldamine ja laste ja lapsevanemate üle kontrolli tugevdamine.

„Tuginedes põhjanaabrite valusatele kogemustele, kus analoogsed seadused on rakendamist leidnud, on tulemus rohkem kui halb. Millegipärast aga ollakse hetkel jõupositsioonil väitmaks, et põhjanaabrite süsteem on tõhus. Uurides lähemalt antud teemat, selgub, et kaitstakse süsteemi, mis teenib kõrgemaid võime, millest on saanud äri. Tegelikult peaks riik pöörama rohkem rõhku perede abistamisele ja toetamisele ning looma rohkem tugisüsteeme ja võrgustikke.

Uus lastekaitseadus teeb lapse perest eemaldamise lihtsamaks

Haldi Ellam

Riigikogu menetluses oleva uue lastekaitseaduse, mis peaks jõustuma 2016. aasta alguses, eelnõu kohaselt võib kohaliku omavalitsuse üksus või sotsiaalkindlustusamet eraldada lapse perekonnast enne hooldusõiguse piiramise kohtumäärust kuni 48 tunniks, kui lapse jätmine perekonda ohustab lapse tervist või elu.

Ametnikel on lapse perest eemaldamise õigus siis, kui laps on ohtu sattunud lapse hooldusõigust teostava isiku tegevuse või tegevusetuse tulemusena, või siis, kui lapse hooldusõigust teostav isik keeldub lapse ajutisest paigutamisest teenuseosutaja juurde sobiva teenuse (näiteks tervishoiuteenuse) saamiseks.

„Selle aja jooksul tuleb lastekaitsetöötajal otsustada, kas lapse heaolu tagamiseks on vaja pöörduda perekonnast eraldamise taotlusega kohtusse või anda laps tagasi perekonda. Viimast loomulikult juhul, kui lapse pere suudab adekvaatselt lapse eest hoolitseda ja tema heaolu tagada,“ kommenteeris sotsiaalministeeriumi pressiesindaja Kristel Abel, kelle sõnul on nende sätete eesmärk tagada abivajavale või hädaohus olevale lapsele õigeaegne ja asjakohane abi.

Lapsevanem võib lapse ajutise perest eraldamise vaidlustada, kui ta leiab, et sellega on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi.

Seaduses on Abeli sõnul tasakaalustatud lapse õigused ja heaolu vanema õiguste ja kohustustega, et vanematele oleks seadusega tagatud minimaalne õiguste riive

ja lapsele maksimaalne õiguste kaitse.

Lapse perest eraldamine on viimane samm

Lastekaitseadus ei loo Abeli sõnul uusi aluseid lapse ja vanemate lahutamiseks, vaid sätestab osapoolte pädevused, tegevused ja põhimõtted, mis aitavad tagada lapse õigusi ja heaolu.

„Tuleb mõista, et lapse eraldamine perekonnast ei ole esimene samm, v.a hädaohus olev laps, mida lapse abistamiseks astutakse, vaid viimane,“ selgitas Abel. „Lastekaitsetöötaja peab perekonda ja last toetama ja kohus võib lapse vanematest eraldada ainult juhul, kui lapse huvide kahjustamist ei ole võimalik ära hoida muude toetavate abinõudega.

Praktikas tähendab see, et enne kui kohus lapse vanematest eraldab, on lapse abivajadust hinnatud, lapsele ja perele abi osutatud, lastekaitsetöötaja on vanemale ettekirjutusi teinud ja kohus on teinud ettekirjutusi.

Kui kõik eelnev tegevus perekonna ja lapse abistamiseks on läbi viidud ja juhtumiplaanis dokumenteeritud, kuid ei ole tulemust andnud, alles siis saab lastekaitsetöötaja kasutada vii-

mast võimalust - lapse perekonnast eraldamise algatamist. Seega vanemate hirm liigse pereellu sekkumise ees ja lapse vanematest lahutamise ees uue lastekaitse seaduse jõustumisel ei ole põhjendatud.“

Lapse võib perest püsivalt ära võtta vaid kohus

„Eesti on ühinenud ÜRO lapse õiguste konventsiooniga, meil on põhiseadus ja perekonnaseadus, kõik eelnevad ja lastekaitseadusest kõrgemal seisvad õigusaktid sätestavad, et lapse ja vanema suhtesse sekkumine ilma seadusest tuleneva aluseta on lubamatu, et vanema õigus ja kohustus on last kasvatada ja tema eest hoolitseda,“ lisas Abel.

„Lastekaitseaduse eelnõu loob tingimusi lapsele ja perele, kuidas tulla välja tekkinud raskustest, kuidas märgata lapse abivajadust võimalikult varakult. Lapse esindaja ja eestkostja rollis on tema vanemad, kellel on seadusega kaitstud õigus ja kohustus teostada hooldusõigust lapse üle. Sellesse suhtesse sekkumise õigus on ja jääb kohtu pädevusse.“

Abeli sõnul on arusaam, et lastekaitsetöötaja võtab lapse perekonnast ära, vää. „Lastekaitsetöötaja teeb kohtule ettepaneku, kuid otsustab lapse ja vanema õigussuhte üle kohtunik,“ selgitas ta. „Hädaohus olev laps on erand ja lastekaitsetöötaja saab lapse perekonnast ajutiselt eraldada, kuid ka sellisel juhul kehtib lastekaitsetöötaja otsus vaid 48 tundi.“

Milline on abivajav laps?

Seaduse kohaselt vajab abi laps, kelle heaolu on ohustatud või

Lapse abivajaduse hindamine on aga subjektiivne. Nii võivad ametnike arvates lapse heaolu ohustada ka mitmed süvenevad trendid nagu laste vaksineerimata jätmine, koduõppe eelistamine, taimetoitlus jm.

Foto: http://galleryhip.com/

kelle puhul on tekkinud kahtlus tema väärkohtlemise, hooletusse jätmise või muu lapse õigusi rikkuva olukorra suhtes, ja laps, kelle käitumine ohustab tema enda või teiste isikute heaolu.

Lapse abivajaduse hindamine on aga subjektiivne. Nii võivad ametnike arvates lapse heaolu ohustada ka mitmed süvenevad trendid nagu laste vaksineerimata jätmine, koduõppe eelistamine, taimetoitlus jm. Lisaks elavad paljud Eesti pered vaesuses, sageli kodudes, kus on külm ning puudub elementaarne veevarustus.

Abeli hinnangul peab selliste juhtumite puhul asjaolusid hindama lapsest lähtuvalt. Seadus toonitab, et lapse õiguste ja heaolu tagamine eest vastutab esmalt lapsevanem ning lastekaitse spetsialistidel on kohustus lapsevanemaid selles toetada.

„Vaksineerimata lapse puhul ei saa öelda, et tegemist on lapsega, kes oma käitumisega ohustab teiste heaolu, samuti ei saa väita, et taimetoit on lapsele kahjulik. Taimetoit sobib sõltuvalt vanusest ja muudest asjaoludest ühele, kuid ei pruugi sobida teisele,“ ütles Abel.

„Vanemate otsusel vaksineerimata või taimetoitu saav laps võib osutada abivajavaks, kui tema tervisenäitajad muutuvad lapse üldist füüsilist tervist ohustavaks. Sellekohase otsuse teeb tervishoiutöötaja, kes peab ka abivajavast lapsest lastekaitsetöötajale teatama.

Lapse koduõppele suunamist otsustab haridusspetsialist lapsevanema taotluse alusel ning laps arvatakse konkreetse kooli õpilasperre. Kui aga vanem jätab kooliikka jõudnud lapse kooli registreerimata, siis on see ilm-

selgelt lapse huve kahjustav ja seadusevastane.

Mis puudutab materiaalselt ilmajäetust, siis siin ei ole ühest vastust. Reeglina materiaalne toimetulek ei saa olla ohuks lapse tervisele ja elule selliselt, et teda tuleks perest eraldada, kuid vanema soovimatus või suutmatust tagada elementaarseid tingimusi lapsele kasvamiseks võib osutada põhjuseks, miks laps perekonnast eraldatakse.“

Karjääriredelil ülespoole

Abeli sõnul on lastekaitse seaduses sätestatu täitmise üle esmakordselt seatud järelevalve peamiseks teostajaks sotsiaalkindlustusamet, eri olukordades ka maavanem, tarbijakaitseamet ja kohalik omavalitsus ning eestkostel laste puhul maakohus.

Suurima muudatusena moodustatakse sotsiaalkindlustusameti juurde lastekaitseosakond, mis hakkab vastutama valdkondade omavahelise koostöö eest.

„Lastekaitse rakendusüksuse üheks oluliseks ülesandeks on tagada erinevate valdkondade (haridus, sotsiaal, tervis, õiguskaitse jne) omavaheline koostöö ja tegevuse koordineerimine,“ selgitas Abel. „Eesmärk on luua selline lastekaitse, kus abivajav laps või pere ei peaks pendeldama erinevate asutuste vahel, aga saaks pädeva abi ühest kohast. Selleks nõustatakse kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötajaid juhtumite lahendamisel ja pakutakse professionaalset tuge konkreetsele lapsele parima vajaliku abi andmiseks.“

Küsimusele, kust leitakse uude asutusse piisava kvalifikatsiooniga lastekaitsetöötajad, keda niigi omavalitsustes napib, vastas Abel:

„Eestis on mitmed ülikoolid aastaid koolitanud sotsiaaltöötajaid ning paljud neist on õppinud ka lastekaitse lisaeriala. Samuti on meil hea praktilise lastekaitsetöö kogemusega spetsialiste, kellel on siiani puudunud erialased karjääri- ja professionaalse ametikasvu võimalused. Mitmed sotsiaal- ja lastekaitsetöötajad on võimaliku töö vastu uues riiklikus lastekaitse rakendusüksuses juba huvi tundnud.“

Eeskujuks võeti Põhjamaad

„Eelnõu koostamise protsessis tutvusime Soome, Rootsi ja Norra lastekaitse süsteemidega põhjalikumalt, kuid vaatasime erinevates aspektides ka muude riikide kogemust,“ selgitas Abel. „Püüdsime leida parimat osa teiste riikide praktikast ja koguda teavet ka ebaõnnestumiste kohta. Põhjalikumalt vaatasime Norra lastekaitse süsteemi korraldust ja võib öelda, et kvaliteedi tagamise meetmete ning riikliku lastekaitse korraldusmudeli osas oleme paljus eeskujuks võtnud Norra kogemust.“

Sotsiaalministeeriumi andmeil on abivajavate laste arv võrreldes 2009. aastaga eelmise aasta lõpuks tõusnud 3336 lapselt 6311 lapsele.

Perekonnast eraldatud laste arv on tõusnud (2009 eraldati perekonnast 439 last ja 2013 eraldati 441 last) vaid 2 lapse võrra ning nende laste hulka loetakse Abeli sõnul ka lapsed, kelle ühel vanemal on kohus hooldusõiguse peatanud, kuid keda kasvatab teine vanem.

Abeli hinnangul on abivajavate laste arv kasvanud tänu kogukonna teadlikkuse tõusule.

„Meie inimesed on palju tähelepanelikumad ja oskavad märgata abivajavat last,“ ütles ta.

Arvamusi ja ettepanekuid eelnõu muutmiseks

Rohkem vastutust ametnikele

Eesti sotsiaaltöö assotsiatsioon leiab, et lastekaitseametnike õigused järelevalve teostamisel on juba praegu liialt vähesed väärkoheldavatele lastele efektiivse kaitse tagamiseks ning lastekaitse seaduse eelnõu vähendab neid volitusi veelgi. Ühendus tegi ettepaneku, et lastekaitsetöötaja peaks pääsema lapse asukohta järelevalve teostamiseks ka ohukahtluse korral ning lisaks peaks tal olema ligipääs lapse ja vanema terviseandmetele.

Seaduseelnõu osas tegi ühendus ettepaneku jätta lapse ajutise perest eemaldamise aeg piiramata, tuues näiteks Soome, kus lastekaitseametnik võib lapse perest eraldada kuni 30 päevaks. Seejärel peab lastekaitseametnik otsustama, kas anda laps peresse tagasi või pöörduda hooldusõiguse piiramiseks kohtusse.

Riigikogu Keskerakonna fraktsioon tegi ettepaneku muuta last kasvataval isikul lapse abivajaduse ilmnemisel koostöö tegemine lastekaitsetöötajaga kohustuslikuks. Lisaks tehti ettepanek pikendada hädaohus oleva lapse perekonnast kohtumääruseta eemaldamise ajalist piirangut 48 tunni asemel 96 tunni pikkuseks, et kohalikul omavalitsusel jääks piisavalt aega dokumentide vormistamiseks. Kolmas ettepanek oli kaasata lapse abivajaduse hindamisele lisaks lastekaitsetöötajale psühholoog, psühhiaater jm spetsialist, kuna lastekaitsetöötajal endal vastav pädevus puudub.

IRL-i poliitik Margus Tsahkna tegi ettepaneku, et kohaliku omavalitsuse üksus võiks hädaohus oleva lapse ajutisel perekonnast eraldamisel vajadusel määrata lapse ja vanema suhtluskorra enne hooldusõiguse piiramise kohtumäärust.

Rohkem usaldust peredele

Initsiatiivgrupp Perekonna ja Laste Kaitseks, kes on eelnõu vastu kogunud üle 1351 inimese allkirja, leiab, et eelnõust on välja jäetud vanemate õigused oma lapsi kasvatada ning toodud on vaid kohustused ja vastutus. Lisaks heidetakse ette seda, et lapse abivajaduse hindamisel lapsevanema ja perekonna arvamust otsuste tegemisel arvesse ei võeta. Samuti heidab grupp ette eelnõus olevaid väljendeid nagu „lapse heaolu“, „lapse heaolu ennetamise riskid“, „lapse õigused ja vabadused“ ja „abivajav laps“, mida on võimalik väga laialdaselt tõlgendada, mis annab ametnikele võimaluse olukorda kuritarvitada. Ka ametnike olematu vastutus on grupile vastumeelne.

MTÜ Ühendus Emade ja Laste Kaitseks tegi ettepaneku lisada eelnõule riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste ametiasutuste ning nende ametiisikute ja avalik-õiguslike ning eraõiguslike juriidiliste isikute isiklik vastutus lapsega seotud, lapse ja tema vanemate tahte vastaste otsuste täideviimisest tulenevate lapse vaimset või füüsilist tervist kahjustavate tagajärgede eest.

Lisaks soovitas ühendus analoogselt kehtiva lastekaitse seadusega sätestada, et puudega lapse erivajadustega arvestamisel peab arvestama ka tema elukorraldusega seotud vajadusi. Küsimusi tekitas ka lastekaitsetöötaja õigus kasutada füüsilist jõudu olukorras, kus lapse käitumine kujutab endast ohtu lapse või teiste isikute elule ning suuliselt veendes pole võimalik ohtu vältida, eeldusel, et füüsilist jõudu kasutatakse määral, mis ei tekita lapsele kehalisi, vaimseid ega emotsionaalseid kahjustusi. Kes hindab antud olukorras lapse emotsionaalseid või vaimseid kahjustusi?

Ühendus leiab, et lapse abivajaduse hindamisel peaks lisaks lastekaitsetöötajale kaasama teised pädevad isikud, kes omaks psühhiaatri, laste psühholoogi, pedagoogi jne kvalifikatsiooni. Samuti ei ole lastekaitsetöötaja pädev hindama last kasvatava isiku vanemlikke oskusi. Lastekaitseametnikud praktikas sageli hoopis alahindavad lapse ohusolekut, eriti perevägivallaga seotud juhtudel.

Küsitav oli ka kõigi inimeste kohustus hädaohus olevast lapsest teatada, mis annab võimaluse tõlgendada seadust endale meelepärasel viisil ning isiklikest hinnangutest, hoiakutest või maailmavaatest tulenevalt. See omakorda võib viia põhjanaabrite poolt juba täheldatud eksimusteni, mistõttu tegeliku tõsise või vahetu ohuolukorra puudumiseta eraldatakse lapsi peredest.

Ennetuse eesmärgil võib lastekaitse sekkuda mistahes põhjusel perede lastekasvatasse, teha ettekirjutusi, kohustada koostööks ning kohaldada sunnimeetmeid. Nii kaasneb oht lastekaitsetöötajate võimuliialdusteks, aga ka tavakodanike põhjendamatute kaebuste menetlemiseks, mis omakorda koormab riigieelarvet.

Ühendus mõistab, et teatud kriitilistes ohuolukordades on vaja tagada lapse kaitse, kuid selliste olukordade sagedus ei ole piisav põhjendus ennetustööd puudutavaks seadusemuudatuseks, millega seatakse ohtu paljude teiste, lastekasvatamisega tegelikult toime tulevate perede eraelu puutumatus.

Lastekaitse seadus või lastekaitseTÖÖTAJA seadus?

Henno Nurmsalu,
jurist

Riigikogu sotsiaalkomisjon arutas 22. septembril avalikul istungil lastekaitse seaduse eelnõu, mille vastuvõtmisel selle mõju perekondadele saab praegusel kujul olema väga suur.

Sotsiaalministeerium on eelnõud juba 15 aastat koostanud ning sellel suvel on jõutud menetluse lõppjärku Riigikogus. Osalesin avalikul istungil kodanikuna, et näha, millised arengusuunad selle eelnõu osas on parlamendis valdavad.

Eelnõu sisust ja põhiprobleemidest

Eelnõuga määratakse kindlaks erinevate asutuste ja isikute kohustused ja ülesanded laste õiguste ja heaolu tagamisel (§ 1). Eelnõus keskendutakse ühelt poolt laste õiguste tagamisele, nähes samas last kui perekonnast eraldi seisvat objekti (§ 2). Teisalt määratakse väga täpselt riigivõimu teostajate (eelkõige kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötajad) õigused ja ülesanded.

Eelnõuga soovitakse luua täiuslik võimalus sekkumiseks abivajavate laste õiguste kaitseks kuni nende perekonnast eraldamiseni. Eelnõu kohaselt saab lastekaitsetöötaja sekkuda perekonna otsustesse juhul, kui tal tekib kahtlus või teda on teavitatud abivajavast lapsest (§ 26). Kuigi eelnõu kohaselt on vastutus lapse õiguste ja heaolu tagamisel lapsevanemal, saavad ametiasutused toetusmeetmete abil otseselt sekkuda perekonna

õigustesse.

Eelnõu koostaja sõnul on eesmärk anda kogu otsustus-pädevus lapse vajaduste hindamiseks esmatasandile, ehk lapsega seonduva osas sõltub väga palju kohaliku tasandi ametniku maailmapildist ja uskumutest.

Eelnõu, millega saab tutvuda Riigikogu kodulehel, tekitab ka muid küsimusi nagu:

Kas perekonna rolli ei nähta lastekaitse ja laste õiguste tagamise põhikomponendina?

Milline on lastekaitsega tegelevate ametkondade ja ametnike vastutus tehtud otsuste tagajärgede eest?

Kas praegusel kujul ei ole eelnõu vastuolus Põhiseaduse §-ga 27, mille kohaselt on perekond riigi kaitse all ning seadusega sätestatakse vanemate ja laste kaitse?

Ja kõige olulisem – miks on eelnõu kohaselt antud kohtust sõltumatu otsustusvabadus lapse perekonnast eraldamise otsustamisel omavalitsuse lastekaitseametnikule?

Viimane küsimus on eriti oluline, kuna praegusel kujul annab eelnõu (§ 33) võimaluse lastekaitseametniku hinnangu alusel vaid omavalitsuse otsusega eraldada laps perekonnast kuni 5 tööpäevaks, seejuures puudub selgus, kuidas ja kas on vanematel võimalus otsust vaidlustada. Kuigi justiitsministeerium on juhtinud tähelepanu, et 5 tööpäeva on põhiseaduse perekondlike õiguste liiga suur riive, see eelnõus ei kajastu. Arutelul viibinud lastekaitseametnik toetas selle tähtsust, et oleks piisavalt aega dokumentatsiooni ettevalmistamiseks. Kas õigusriik peab taanduma bürokraatia heaolu nimel?

Selles küsimuses on minu hinnangul vältimatult vajalik kohtulik õiguste kaitse ning

praegu kehtiv regulatsioon, mille kohaselt peab kohtusse pöörduma kohe lapse perekonnast eraldamisel, on lapse õigusi kõige paremini tagav. Pigem peaks tõhustama praeguse korra rakendamist, sest lastekaitse seaduse seletuskirjas on välja toodud, et praegu viivitatakse kohtusse pöördumisega lausa kuid (§ 33 lg 1 selgitus lk 66).

Juhin tähelepanu, et Riigikohus on veel sellel kevadel leidnud (otsus nr 3-2-1-155-13), et näiteks psühhiaatrilise sundravi kohaldamisel võib valitseda olukord, kus ravi kohaldatakse kohtu loata ning inimese peal viiakse läbi sundravi, kuna ta on teistele ebameeldiv ning tülikas. Ka nimetatud juhul piisab isiku eraldamiseks vaid arsti otsusest, mitte kohtu loast. Kas sellises olukorras tahame, et ametnike kohtust sõltumatu otsustusõigus muutuks analoogiliselt ka laste õiguste valdkonnas kontrollimatuks?

Arutelul käidi välja ka mitmeid teisi muretekitavaid mõtteid nagu lastekaitseametnike piiramatut õigust siseneda eluruumidesse, teabe saamine, sh eraelulise, tervise kohta, sotsiaaltoetuste sidumine inimeste kuulekusega, kohustusliku tervisekontrolli rakendamine ja muud küsimused, mis ei pruugi olla kooskõlas meie Põhiseaduse mõttega.

Eelnõu edasiste arutelude käigus peaks Riigikogu sotsiaalkomisjon silmas pidama, et kuigi eelnõu võib olla koostatud, lähtudes tõeliselt abi vajavate laste õiguste kaitsest, avab see praegusel kujul võimaluse palju suuremaks inimeste eraellu ja otsustusvabadusse sekkumiseks. Riigikogu liikmed peaksid küsima endalt, kas nad sooviksid arutada isiklike küsimusi lastekaitsetöötajaga juhul, kui

nende endi laps on pikkade ööistungite tõttu sageli üksik, või peaks selle küsimuse üks toimiv perekond siiski ise seisvalt, lapse parima huvi kohaselt suutma lahendada.

Järgnevalt esitan mõned konkreetsed muudatusettepanekud eelnõu kohta.

Täiendada eelnõu § 2 "seaduse eesmärk" sisu loetelus järgmise punktiga "lapse ja vanemate suhete väärtustamiseks".

Täiendada § 5 punktiga 5 järgmises sõnastuses "tunnistades, et lapse isiksuse täielikuks ja harmooniliseks arenguks peab laps kasvama perekonna keskel õnne, armastuse ning üksteisemõistmise õhkkonnas" (vastavalt lapse õiguste konventsiooni preambulis sätestatule).

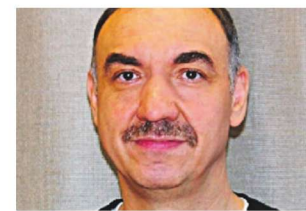
Muuta § 33 nii, et lapse perekonnast eraldamine saaks toimuda üksnes kohtu otsusega vastavalt perekonnaseaduses § 135 etc sätestatuga.

Jätta eelnõust välja § 33 lg 1 p 2 kui ebaoproportsionaalne (lapse perekonnast eraldamise alus juhul, kui keeldutakse vanema poolt lapse paigutamise teenuseosutaja juurde sobiva teenuse saamiseks).

Eelnõu kohta on esitatud palju sisukaid ja olulisi ettepanekuid, eraldi tooksin välja MTÜ Ühendus Emade ja Lastekaitseks ning SA Perekonna ja Traditsiooni Kaitseks ettepanekud, mis väljendavad seisukohti, millest enamikke ma toetan.

Kokkuvõttes soovin, et Riigikogu eelnõud menetledes keskenduks vähem eelarvelistele küsimustele, nagu avaliku arutelu käigus see kahjuks oli, ning lahendaks enne olulised sisulised küsimused, et otsustada, kas lastekaitse seadust sellisel kujul üldse vaja on.

Maksustamine võiks põhineda kokkuleppel

Eugen Veges

Maksustada võib kõike, kuid selle tegemisel tuleks lähtuda võrdse kohtlemise põhimõttest ja maksuvõimekusest.

Mainitud kontekstis pole riigikogulaste maksuvabad hüvitised ja muud analoogsed erisused põhjendatud.

Maksude kehtestamine võiks põhineda ühiskondlikul kokkuleppel (enamuse nõusolekul), mitte huvigruppide nõudmistel või soovidel. Ei tasu arvata, et siis jääksid maksud kogumata.

Makse makstakse meeleldi, kui raha kasutamine on läbipaistev ja põhjendatud.

Olen viibinud hääletusel, kus laenukoormuse all ägavad inimesed hääletasid maksude tõstmise poolt. Olin üllatunud, kuid vestlus näitas, et kõrgemat maksustamist peeti vajalikuks ja põhjendatuks.

Eesti maksusüsteemi viisioon paistab olevat aina suuremate rahasummade kogumine. Rahale panustatud ponnistused ebaõnnestuvad.

Maksusüsteemi muudatusettepanekute tegemisele peaks eelnema adekvaatse maksukoormuse näitaja tuletamine. Kasutatav ei kõlba. Ei saa võrrelda meie tulumaksu määrade progresseeruva tulumaksu määrade või summaga, millele tehakse rohkelt tagastusi. Erandite kasutamine kaupade (nt EL-i keskmine käibemaks toiduainetele on 10%) maksustamisel teeb võrreldamatuks käibemaksu määrade. Varjatud maksustamine (töötuskindlustusmaks, riigilõivud, monopoolsete riigiettevõtete dividenditulu jmt) teeb näitaja veelgi segasemaks. Kogutoodangu näitaja moonutab pilti veelgi. Välispankade kasumid, kaitsekulutused jm (SKT-s sisalduv) ei tee meid jõukamaks.

Kui jõuame selgusele maksukoormuse suurus, võib tõstatada küsimus, kas riigi toimimiseks on üldse nii palju raha vaja. Laristatakse

kõikides valdkondades. Isegi neis, mille rahastamise üle kõige enam nurisetakse (tervishoid, haridus, riigikaitse). Eestlaste maksustamise ja ostuvõimekuse juures ei sõltu maksutulu niivõrd maksumäärade, kuivõrd sissetulekutest. Vajame maksumäärade langetamist.

Olulisemad maksud, nende laekumised ja määrad (2013):

Sotsiaalmaks: Riigitulust 27, maksutulust 34 protsenti. Määr 33 protsenti. Tegemist on kõrgeima reitinguga maailmas.

Käibemaks: Riigitulust 20, maksutulust 25 protsenti. Määr 20 protsenti. Liikmesriikides rakendatakse erandeid toiduainete maksustamisele, mille keskmine käibemaks ei ületa 10 protsenti. Soomes on see küll 13, kuid Saksamaal vaid 7, Eestis seevastu 20. Teistest kõrgem käibemaks on ka põhjus, miks toorme kallinemise korral hinnad Eestis kiiremini tõusevad. Uuringutulemuste järgi läheb toiduainete ostmiseks 26 protsenti Eesti elanike kuludest. Üksnes selle arvestamine tõstaks keskmist maksumäära kolm protsendipunkti, mis teeks Eesti kõrgeima käibemaksuga riigiks Euroopa Liidus.

Aktsiisid: Riigitulust 10, maksutulust 13 protsenti. Aktsiisiga maksustatavate kaupade (kütus, vedelgaas, tubakas, alkohol, pakendid) hinnatasemed on meil kõrged. Uuringute andmetel kulutavad eestlased alkoholi 5,8 protsenti eelarvest. Igapäevased veinitarbijad - nagu itaallased, hispaanlased ja kreeklased - kulutavad palju vähem (0,7–0,9 protsenti). Liviko käibest moodustab aktsiis üle 51 protsendi.

Tulumaks: Riigitulust 8, maksutulust 10 protsenti. Juriidilistelt isikutelt (ettevõtetest) laekub tulumaksu (üksikisikutest) 6 protsendipunkti võrra enam. Tulumaksu määr on 21 protsenti, mis ei sisalda maksuvaba piiri, progressiooni ja erandite (maksuvabastused, tagastused) mõju. Euroopa Liidus domineerib progresseeruv tulumaks. Soomes jääb maksustamine 10,5–33,5 protsendi vahemikku. 1700-eurosest kuupalgalt tasutakse 18,5 protsenti. Saksamaal kõigub tulumaks 14–45 protsendi vahel. 8004 eurot aastas on maksuvaba. Eesti mediaanpalgalt ei tuleks Saksamaal tulumaksu üldse tasuda.

www.torujyri.ee

TORU-JÜRI

Isoleeritud akupaagid nüüd saadaval

Tallinn, Pärnu mnt 238, Tel: 614 0334 ; 5346 2307

Toome Eesti majanduse tardumusest välja

Andrus Saare,
Riigikogu liige,
Isamaa ja Res Publica Liit

Erakonnad on üksteise kannul hakanud oma valimislubadusi avalikustama ning küllap kohtab hoogu koguvast valimiskampaanias palju ideid, kuidas riik kiiresti „korda“ ja inimesed jõukaks teha.

Kampaaniat jälgiv valija võib end tunda kui laps kommipoes, sest valiku tegemine ahvatlevate ja veel magusamate lubaduste vahel võib tõesti raske olla. Sestap tuleb rahulikult mõelda, millised lubadused on realistlikud ning millised loovad üksnes illusioone.

IRL on konservatiivne erakond, mis on alati seisnud kahe jalaga maa peal. Me

pole lubanud viia Eestit viie rikkama riigi hulka ega luba ka nüüd kiiret palgatõusu. Küll oleks lihtne elada, kui palka saaks tõesti tõsta vaid valitsuse otsusega! Kuhu seda viisi välja jõutakse, on näiteks Venezuelas või Kuubal näha.

Reaalse katteta suurte lubaduste asemel oleme keskendunud konkreetsete kitsaskohtade lahendamisele, mis võimaldab Eesti inimestel endale paremat tulevikku ehitada. Me ei arva, et riik peaks igal võimalikul hetkel inimest oma käe kõrval talutama ja õpetama. Eesti inimesed saavad ise suurepäraselt oma elu elamisega hakkama, kui selleks on tingimused loodud.

IRL-i eestvedamisel on viimase nelja aasta jooksul rakendunud tasuta kõrgharidus, lõpetatud kodualuse maamaksu kasseerimine, seatud sisse vanemapension (mille jõustumise uus valitsus küll edasi lükkas) ning tehtud palju muudki.

Elu ei jää hetkekski seisma ja muutuvad ajad nõuavad reageerimist. Veel aasta tagasi peeti toonast kaitseministrit Urmas Reinsalu „sõjahulluks“, aga sündmused Ukrainas veensid kõiki vajaduses meie kaitseväge jõuliselt arendada.

Kust aga tuleb raha, et ise-

seisvust kaitsta? Eks ikka maksumaksja, meie kõigi taskust. Paraku on Eesti majandus jäänud paigale tammuma ning praegusel valitsusel puuduvad ideed, kuidas majanduskasvu elavdada. Kui pole aga majanduskasvu, langevad ka kulutused riigikaitsele ja sellega koos väheneb meie kaitsevõimekus.

Seega on Eesti majanduse uuesti käimavedamine ülekantult ka meie riigikaitse küsimus.

IRL on tulnud välja ideega tõsta maksuvaba miinimum 500 eurole kuus. See tähendab sisuliselt 500 euro suurust kuupalka saavate inimeste vabastamist tulumaksust. Kuidas see meie majandusarengule kaasa aitab?

Esiteks võimaldab see kümnendil tuhandetel Eesti inimestel paremini elama hakata. On välja arvestatud, et alla 500 euro kuus teenivale inimesele jääks reformi tulemusel kuus kuni 69 eurot rohkem kätte.

Kokku puudutab maksureform umbes 300 000 Eesti inimest, kes teenivad kuni 845 eurot kuus. Maksuvaba miinimumi suurus seotakse inimese sissetuleku suurusega selliselt, et mida väiksem on sissetulek, seda suurem on ka maksuvaba tulu. Nii väheneks maksukoormus

eelkõige madalamat palka saavatel inimestel. Täpset summat saab igaüks enda jaoks vaadata internetiaadressilt maksureform.ee, kus on maksukalkulaator ja pikem selgitus.

Maksukoormuse alandamist on vasakpoolsed tihti peale vastustanud väitega, et riigitulude vähenemise korral vähenevad ka sotsiaalsed tagatised. Praegusel juhul tuleks küsida, kas maksureform võib õõnestada meie kaitse-eelarvet?

Pikemas perspektiivis riigi tulud maksureformi tõttu ei vähene, vaid suurenevad. Raha, mis jääb inimeste kätte, suunatakse tarbimisse, mis suurendab käibemaksulaekumist. Aga palju olulisem on reformi pikaajaline mõju – see annab Eesti majandusele tugeva arenguiimpulsi, loob eelduse uute äride tekkeks, uute töökohtade loomiseks, meie ühise rikkuse suurenemiseks.

Riik on jõukas ainult siis, kui tema kodanikel läheb majanduslikult hästi. Vastupidi pole see lihtsalt võimalik.

IRL-il on plaan, kuidas Eesti majandus tardunud olekust taas välja tuua. Hiljutisel ideefestivalil pälvis see ka paljude asjatundjate, näiteks Indrek Neivelti heakskiidu. Maksureform sümpatiseerib

paljudele põhjusel, et see aitab väga paljudel inimestel oma eluga paremini hakkama saada.

Ei ole vaja sundida inimesi sotsiaalosakonna ukse taha seisma, vaid tuleb anda võimalus ise hakkama saada.

Vastakaid mõtteid riigigümnaasiumist

Raivo Heinaru,
Kohila gümnaasiumi direktor

Arutelu Raplasse loodava riigigümnaasiumi üle tekitab vastakaid mõtteid.

Riigigümnaasiumi tuleku otsustab Rapla valla volikogu, kuid samas loodetakse, et õppeasutusest saab maakonnakeskne keskhariidust andev õppeasutus. Praegu töötav, ligi 200 õpilasega maakonnakeskne täiskasvanute gümnaasium jääb aga Rapla valla hallata, seda riik ei taha. Kas selles koolis ei soovita kvaliteeti parandada?

Kvaliteedist. Väidetakse, et riigigümnaasiumis paraneb

oluliselt õppetase. Selle kinnituseks tuuakse argument, et seal hakkavad tööle parimad õpetajad. Mõistetakse. See tähendab, et õpetajaid sõelutakse, kõik sinna tööle ei pääse. Midagi ei räägita aga õpilaste sõelumisest. Paraku tuleb ka seda teha, sest vastasel korral õppekvaliteet koolis tervikuna ei parane. Seda on tõestanud ja tõestavad riigis tegutsevad eliitkoolid.

Toon ühe sellekohase näite kevadisest põhikooli matemaatikaeksamist. 80% Gustav Adolfi gümnaasiumi üheksanda klassi õpilastest sooritas eksami neljale ja viitele. Need on õpilased, keda valiti sinna kooli õppima sadade hulgast. Saavutatud tulemus on väga hea ja neid õpetas ka väga hea matemaatikaõpetaja. Saan seda kinnitada, sest töötasin õpetaja Agu Ojasooga koos Märjamaa gümnaasiumis.

Kohila gümnaasiumi 9. klasside 50 õpilast õppisid matemaatikat kolmes tase-merühmas. Meie tugevama rühma ehk valitud õpilaste eksamikvaliteet oli 100%, kaheksa õpilast said viie ja

üheksa nelja. Neid õpetas väga hea õpetaja Örne Rõõmus. Selles, valitud õpilaste rühmas saavutati äärmiselt kõrge tulemus. Kuid seda ei suuda ja ei saa tahtagi kõigilt meie õpilastelt. Linnakoolis oli ebaõnnestujaid üks, meil paraku mitme võrra rohkem. Lennu keskmise hinne langes tuntavalt. See ei ole aga argument, mis kinnitaks, et Kohilas on õpetamise tase kehvem ja õpetajad pole nii head. Meie õpetame valikuta kõiki õpilasi.

Linna kool teeb gümnaasiumi vastuvõtmisel uue, teistkordse õpilaste sõelumise, meil jätkavad aga meie põhikooli lõpetajad. Gümnaasiumi lõpetajate üldtulemuse ja koolide pingerea kohtade võrdlus on seega mõttetult. Võistlus on eba-võrdne. Spordis on seda ammu mõistatud, selleks luuakse erinevaid liigasid, võimalus aga antakse kõigile. Kasu on kaugemale ulatuv.

Maakonnakeskustesse rajatavate riigigümnaasiumide eesmärk on õpetaseme võrd-sustamine Tallinna parimate

koolidega. Siit saab teha järelduse, et kõik õpilased riigigümnaasiumisse ei pääse. Kuhu siis need õpilased peaksid minema? Kas kutse-õppeasutusse, et täita sealse tühjad õpilaskohad? Paraku saab sealgi paljusid ameteid õppida ainult keskhariiduse baasil, seda eriti neiuude osas. Kas võimalus keskhariidust omandada muutub elitaarseks?

Üle saja aasta tagasi avati Tartus eestikeelne keskkool tütarlastele, mille eesmärg oli kasvatada haritud eesti emasid. Ja haritud rahvaks saame end pidada küllap tänu meie tarkadele emadele.

Mina usun, et pole kaugel aeg, kui keskhariidus muutub kõigile kohustuslikuks ja selleks vajame rohkem gümnaasiume kui ainult riigigümnaasium maakonnakeskuses. Kas keskhariiduse omandamine jätkub samal kujul kui täna, kus rõhutame suundade rikkust ja vajalikkust, või kujul, kus kohustuslike õppeainete hulk on viidud minimaalseks? On ju 21. sajand.

Gümnaasiumivõrgu kor-

rastamisel tuleb olla paindlik. Põhiseadus ütleb, et selleks, et teha haridus kättesaadavaks, peavad riik ja kohalikud omavalitsused ülal vajalikul arvul õppeasutusi. Rapla maakonna arengustrateegia näeb ette gümnaasiumide olemasolu Märjamaal, Raplas ja Kohilas. Valikuid teevad õpilased nende endi vajadustest lähtuvalt ja sellega tuleb arvestada. Kui riik võtab enda kanda gümnaasiumihariiduse linnades ja maakonnakeskustes, kannatavad kõik teised, väikesemad gümnaasiumid, mis on paikkonnale olulised.

Täna Rapla ÜG õppetase on kõrge, riigigümnaasiumi loomine seda ei paranda, sest kool on Tallinna eliitkoolidele võrdväärne konkurent. Kui ei lähe paremaks, siis võib minna halvemaks. Samaks jääda ei saa, sest kool kaotab oma näo. Rapla rahvas teab ise, mida soovib, kuid ühe näite Soomest tahaks tuua küll.

Rovaniemi linnas (40 000 elanikku) on üks suur, klassideta gümnaasium, kus õppeaeg kestab 2–4 aastat, sõltuvalt

sellest, millise valiku õpilane teeb. Kool töötab hästi, sellega ollakse rahul. Rõhutan, see on niimoodi linnas, ja mitte väikeses.

Porlami väikeasulas on põhikooli juurde liidetud kolm gümnaasiumi klassi. Seda selleks, et õpilased ei peaks minema kodunt kaugele keskhariidust omandama.

Riik on seisukohal, et kõikjale ei jätku häid õpetajaid. Kui neid ei jätku, siis tuleb midagi ette võtta. Ei saa viia kõiki tugevaid õpetajaid riigigümnaasiumisse tööle. Kes siis hakkavad õpetama põhikoolis õppivaid lapsi, või polegi kvaliteet seal oluline? Lahendused ei tohi olla kaldu ühegi kooliastme kasuks või kahjuks. Seda mõistavad Tallinna eliitkoolid, Tartu M. Härma gümnaasiumi, Kuressaare ja Rakvere koolivõrgu tänased otsustajad. Nad on seisukohal, et olemasolev ja hästi töötav süsteem on parem kui remonditud hoone riigigümnaasiumi nime all. Riigigümnaasiumil on ka palju plusse, kuid mitte kõikjal, ja see on iga paikkonna otsustada.

Ökokogukond Väike Jalajälg seab end sisse

Reet Saar

Ökokogukonna Väike Jalajälg majadekobar Märjamaa valla Mõisamaa külas paikneb kõrgendikul ja paistab mööda looklevat teed tulijale eemalt nagu omaette maailm. Aga see pole suletud maailm, siinsed elanikud on väga avatud ja sõbralikud.

Naabruskond omakorda on nad heatahtlikult vastu võtnud ja on rahul, et endise hooldekodu majad said uue kasutuse.

Praegu elab Mõisamaal kaheksa nooremapoolset täiskasvanut ja kuus last, kellest noorim on 1 aasta ja 9 kuu vanune. Järgmine mudilane on kahe ja poolne, suuremad lapsed õpivad majas avatud eelkoolis ja 2. klassis. Kogu aeg on siin tegutsenud ka mõni vabatahtlik.

Augustikuus ostis ökokogukond endise Mõisamaa hooldekodu kompleksi. Neil on 33 ha maad ja hulk maju. 30 ha põllumaad on veel mõnda aega kohaliku põllumajandusettevõtte käes rendil, aga on lapikesi, kus omagi mahetootmine püsti panna. Läänud nädalavahetusel koliti Lõuna-Eestist siia kahe naise osatühing Otse Aiaist. Suur kasvahoone on veel algosadeks, saunamajas oli käsil idude ja võrsete kasvanduse sättimine. Valguslambid ja aluslaud olid juba paigas, taimekarbid ootasid kohale asetamist.

Kes te olete?

Septembris korraldas Väike Jalajälg lahtiste uste päeva, et kõik soovijad saaksid uute elanikega tutvuma tulla. Neid rõõmustas, et huvilisi käis arvatust palju rohkem. Siis peeti ka esimesed talgud, mille käigus sai tehtud päris palju töid mitmes majas, lisandusid moosikeetmine ja mahlategu.

„Talguliste hulgas oli meie sõpru, kogukondade huvilisi ja neid, kes plaanivad siia kanti elama asuda, kohalikke samuti. See oli seinast seina seltskond, mis oligi kõige tore-dam,“ rääkis Liina Järviste.

Kas nad on usklikud, on siinkirjutajalt mõnel korral küsitud. Paavo Eensalu kinnitas, et nad pole usuühing ja eesotsas pole ka „suurt juhti“.

„Meid ühendab teadlikkus: tahame enda, maailma ja suhte kohta rohkem teada saada. Me ei lükka midagi vaiba alla, vaid arutame iga nädal meile tähtsaid teemasid ja seda, mis

hinge peal on. Nii toimides ei pea me tülli minema ja laiali jooksuma. Ehk õnnestub sõbralikult siin koos olla. Me tõesti usume, et hakkama saab ilma konkurentsi ja kaklemiseta, nii planeedi kui ka iseendaga kooskõlas olles,“ iseloomustas Paavo kogukonna eluviisi.

Kindlat liidrit neil ei ole. Paavo peab seda üheks kogukonna tugevuseks: „Siis ei sõltu me ühest inimesest, et kui liider eest kaob, kõik laguneb.“ Siin on loomulikud autoriteedid erinevates valdkondades. Ühiseid otsuseid tehes peavad autoriteedid kohal olema ja ehk ka otsuseid ette valmistama, aga otsused langetatakse alati koos. Kui on vaja nõu küsida või infot otsida, võtab keegi asjaajamise enda peale.

Osa grupi tuumikust sai kokku ühel ökokülade loomise koolitusel. Hakates sellest võimalusest pärast rohkem rääkima, lisandus veel huvilisi. „Me soovime leida viisi, kuidas elada looduse ja üksteisega sellises kooskõlas, mis oleks tõeliselt jätkusuutlik. Et me oma lastele saaksime pärandada planeedi, kus nad saavad ja tahavad elada. Usklikud me pole, aga meil on üks ilmavaade ja väärtused, mis aitavad tekkivatest probleemidest üle saada,“ lisas Liina Järviste.

Tema sõnul võivad nad ehk mõnele tunduda veidrikud, aga mõnigi kord meelitavad sellised inimesed teisi ligi ja see on üks võimalus pisut vältida maapiirkondade tühenemist. Neil on kavatsus end ka Märjamaa valla elanikeks registreerida.

Sisseseadmise aeg

Aadete kõrval ei saa unustada kõige argisemaid toimetusi. Esmalt tuli alustada vee uuesti sissepanemisest ja umbes solgitorude läbipuhumisest. Head nõu ja abi ei keela naabrimees Arvi, kes töötas siin varem majahoidjana ja tunneb kõike hästi.

Veel elavad kogukonna liikmed „lõputus pioneerilaagris“, nagu Paavo muheledes nime-

Praegu elavad kogukonna liikmed selles majas.

Fotod: JAAK KADARIK

Selgus, et elumaja põrandate all oli majaseen ja põrandad tuli põhjani lahti võtta.

Ökokogukonna Väike Jalajälg liikmed leidsid saunamaja juurest suure betoonist jalajälje.

tas, ja ikka veel magatakse põrandal madratsitel. Ilus plaan oli võtta ruttu kasutusele kaheksa korteriga maja, et iga pere saaks omaette elamise, aga selle põrandate alt tuli välja hallitus ja majavamm. Sestap tuli põrandad välja lõhkuda ja praegu kaalutakse, mis materjal asemele panna.

„Nädalavahetusel arutasime mitu tundi, mida põrandatega edasi teha. Kui panna alla penoplast ja betoon, siis see pole meie väärtustega kooskõlas. Ehk valida hoopis savipõrand? Oluline on silmas pidada, kuidas läheb kõik see kokku meie väärtustega, mida me materiaalsel tasandil teeme,“ selgitas Liina.

Muidugi oleks tore ruttu oma tubadesse saada, aga esialgu otsustati võtta kiirus maha ja küsida veel nõu. Kunagises naistemajas on samuti osa põrandaid uued lapid peale saanud ja valmis varsti elanikke vastu võtma.

Veel sõidavad mitmed kogukonna liikmed pealinnas oma töökohtade vahet, tulevikus loodavad nad rohkem siin tegutsedes leiva lauale saada. Ühiselt otsitakse viise, kuidas optimaalselt majandada niivisi, et see koos tuleks odavam kui igaühel eraldi. Neil on kanad ja pardid, kes siinsete taimetoitlaste juures (osa on ka veganid, kes piimatooteid ei tarbi) võivad rahulikult

Ökokogukonna rõõmus järelkasv.

vaid munemisele keskenduda. Neil on oma kass ja külakasski astub läbi.

Võtta aega iseenda jaoks

Hea aeg igapäevasteks arutelu- deks on öhtusöögilauas, kuid kogukonna liikmed peavad oluliseks võtta regulaarselt aega üksteisega pikemaks koosolemiseks ja rääkimiseks. Paari nädala pärast ongi üks nädalavahetus selleks kavandatud. Jalgratast leiutama ei pea – pikema elueaga ökokülades on katsetatud ja töötatud välja mitmeid meetodeid, kuidas sellist lähedast koostööd paremini ellu viia.

„Me saame katsetada, mis neist meile sobib. Iseenda jaoks aega võtta pole alati lihtne, aga kui seda ei tee, järgneb läbipõlemine. Kui asjad meie endi sees ja meie vahel kuhjuvad, siis lõpuks ei tahagi neid enam lahendada,“ selgitas Liina. Kindlasti tulevad kasuks liikmete oskused. Näiteks mitmekülgne Paavo

(tõlkija, fotograaf, videoteenuste pakkuja, praegu siin rohkem nagu majahoidja) on ka terapeudi taustaga, Liinal on lisaks aednikuametile veel sotsiaalteaduste taust, kui vaid peamisi vestluskaaslasti mainida.

Toetab seegi, et mitmed liikmed on käinud ühistel koolitustel ja tasapisi juba kokku kasvanud. Aeg-ajalt tantsitakse ka nn vabatantsu, mis pidi olema väga lõõgastav.

Kogukonnalt naabruskonnale

Väikese Jalajälje liikmed on püüdnud kiiresti kohaliku ellu sisse elada. Nendega võtsid ühendust lähikonnas asuva sojatoodete tehase inimesed ja lapsed käisid Valgus nende juures ekskursioonil. Käidud on ka Sillaotsa talumuuseumis ja sidemed on loodud Haimre rahvamajaga. Seal hakkab ökokogukonna liige, õpetaja Kadri Allikmäe laste lauluringi juhendama. Novembri alguses tuleb rah-

vamajas ka kohtumisõhtu, kus end lähemalt tutvustatakse.

Novembri lõpus tuleb kolmepäevane süvademokraatia kursus, kuhu kõik huvilised on teretulnud. See aitab paremini tundma õppida grupi dünaamikaid ja protsesse. Aitab aru saada, kuidas ka mitteratsionaalsed ajendid ja emotsioonid mõjutavad kogu gruppi ja osata seda grupi töös ära kasutada. Miks tekivad vastuolud, kas need on vastuolud probleemi pinnalt või on põhjused mujal? See pole vaid ökokogukonna teema, vaid kasulik teada mistahes kollektiivis.

„Mina kolisin koos Merili Simmeriga meie väikese aianusettevõtte siia üle ja tahame kohapeal oma tegevuse käima lükata. Mõni meie liige tahab ja saab ehk edaspidi õpetamise või muuga rohkem panustada. Arvan, et see tuleb kombinatsioon erinevatest asjadest,“ tõi Liina näiteid, mida neil omalt poolt siinkandis pakkuda.

Paavo lisas, et kõik praegu

Värvilised võrsed ootavad valguslambi alla tõstmist.

toimuv on protsess. Praegu tuleb väljast raha sisse tuua, tulevikus tahetakse palju kohapeal genereerida.

Kogukonna lastel on kooliaasta alanud. Päeva esimesel poolel on tunnid ja vanemadki ei jää õpetamisest kõrvale. Üks isa viib iga nädal lapsed ujuma ja annab tunde erinevatel

elulistel teemadel. Laste kasvatamisel osaleb teatud moel terve kogukond. Üks selle plusse on, et siis on lastel rohkem eeskujusid, kuid mõistagi esitab see ka täiskasvanule väljakutse, kui palju ta tahab, soovib ja võib teise pere lapse ellu sekkuda. Midagi väga hullu pole seni olnud, aga kui

midagi liigub vales suunas, siis reageerimata ei jäeta.

Ökokogukond Väike Jalajälj seab end Mõisamaal iga päevaga üha mugavamalt sisse. „Meil kõigil on oma päritolupered ka. Kogukonnaelu on tasakaalu leidmine nende ja päritoluperede vahel,“ ütles Liina lõpetuseks.

TUNNE VÄRVIDEST RÕÕMU!

**RAAMID
JA
KLAASID**

-30%

EQ

Eesti Optik

**TERVE EESTI
VAATAB
JA NÄEB!**

Nägemise kontroll prillitellijatele TASUTA

Telefon 4855 540

E - R 9 - 18; L 9 - 15

Kauplus avatud **Rapla** Konsumis, Tallinna mnt 16

Täpsemad kampaaniareeglid kauplusest.

www.optika.ee

Ave Tuisk hoolitseb ökokogukonna ühise söögilaua eest, Paavo Eensalu on praegu peamiselt majahoidja ja Liina Järviste tegeleb aednikuna.

Kristi ja Taisto Kauponen hiljuti lisandunud perelisaga.

Fotod: JAAK KADARIK

Raplamaa pärlipereks valiti linnast maale kolinud pere

Haldi Ellam

4. oktoobril anti Raplamaal Pirgu mõisas kogukonna pärl tiitel 15-le Eestimaal elavale tublile ja aktiivsele perele. Raplamaalt pälvis tiitli Kristi ja Taisto Kauponeni perekond, kes kolis linnast maale Juuru valda Pirgu külla elama alles kolme aasta eest.

Kogukonna pärl tiitlust annab kogukonna hoidmise ja elukeskkonna edendamise eest andsid peredele üle siseminister Hanno Pevkur ja Eesti Külaliikumine Kodukant koostöös ajakirjaga National Geographic Eesti.

Siseminister Hanno Pevkuri sõnul on tegemist tänu-

väärse algatusega tõsta esile toimekaid ja koostöövalmis perekondi, kes hoolivad enda kogukonnast ja panustavad vabatahtlikult sellesse, et muuta elukeskkond maal veelgi paremaks.

„Täna kogukonna pärl tiitlustuse saanud peresid ühendab avatus, tegutsemistahe ja

töökus. Need on ka tugeva ja terve kogukonna alustalad,“ lausus Pevkur. „Mul on väga hea meel, et meil leidub nii palju toredaid, aktiivseid ja tunnustamist väärivaid peresid. Loodan, et teie eeskujud nakatab ka teisi,“ lisas ta.

Raplamaa Külade Liidu juhatuse esimees ja Märjamaa volikogu esimees Urmas Kristal toonitas, et tublide inimeste taga on toetavad pered, sest ilma pereta ei suudaks inimesed nii palju korda saata. Kandidaatidest rääkides ütles ta, et tublisid perekondi on palju ning nende seas oli raske valikut teha. Ta nentis siiski, et paljud senised kohaliku kogukonna eestvedajad on hakanud väsimata ning

uut verd on juurde vaja. Seda meeldivam on, et pärlipere seas on ka noori.

Rääkides maale elama asunud inimestest, ütles Kristal optimistlikult, et Raplamaal praktiliselt vabu kohti enam pole, sest paljud linnainimesed on maale tagasi tulnud. Ta tõi näiteks Raplamaa pärlipere, kes kolis Keila linnast Pirgu külla kolm aastat tagasi ning kes muru ei niida, vaid peab selle asemel lambaid.

Kogukonna pärl tiitli idee autor, Erkki Peetsalu ajakirjast National Geographic Eesti, kes ka ise kolis perega kolm aastat tagasi Tallinnast Haanjasse, ütles, et kuigi huvi maaelu vastu on kasvanud, on sealkandis veel ruumi küllaga.

Ta rääkis ka kogukonna pärl tiitli ideest tekkimisest ning ajakirja seosest sellega.

Pered said lisaks tunnustusele Rõuge sepa Peeter Reemanni loodud pärliga jõekarbi sepise, ajakirja National Geographic Eesti ajakirju, kanarbikupoti ning poole aasta tellimuse.

Liikumise Kodukant tegevjuhi Anneli Kana sõnul esitati perekond Kauponenid Raplamaalt kogukonna pärl kandidaadiks ainsana ning pere tutvustus ja põhjalik põhjendus oli perekonna tunnustamiseks piisavad. Hindamiskomisjoni kuulusid Aveli Ainsalu siseministeeriumist, Erkki Peetsalu ajakirjast National Geographic Eesti ja Kadri-Aija Viik, Pärnumaa

kogukonna pärl 2012.

Noor pere teistele julgustuseks

Kristi ja Taisto Kauponen on Raplamaal silma paistnud noore ja aktiivse linnast maale kolinud perekonnana, kes huvitub lambakasvatusest ja permakultuurist. Kahe tütre vanemad kasvatavad Kihnu lambaid, et tagada selle arhailise Eesti tõu säilimine ning hoida talu karjamaad ning laut kasutuses.

Hästisäilinud Mardi talu rehielamus on nad korraldanud permakultuuri ja vabastava hingamise koolitusi, võõrustanud Juuru pärimusretke külalisi, osalenud aktiivselt piirkonna üritustel ja talgutel

ning esindanud valda messil „Maale elama”. Alates 2013. aasta septembrist on perekond aktiivselt osalenud Rail Balticu koosolekutel ning kodanikuühenduse Avalikult Rail Balticust tegemistes ning informeerinud kohalikke RB teemadel, mis on kandidaadi esitaja hinnangul kogukonda rohkem kokku liitnud.

Esitaja kiidab ka Kristi abi-kaasa Taisto rolli naise ning kodu ja pere teiste aspektide toetamises.

„Üksi ei suudaks ükski taluperenaine olla aktiivne ka kogukonnas, selleks peab olema toetav mees,” leidis perekonna esitaja. „Usun, et see pere väärib tunnustamist, sest on eeskujuks paljudele noortele – julgustuseks, et maal on mõnus ja hea elada ja väga vajalik on Eesti vanu traditsioone säilitada ja mitte ainult oma lõbuks toimetada, vaid oma teadmisi ja oskusi ka teistele lähikondlastele jagada.”

Kogukonna pärliks paluti esitada maapiirkonnas elavaid peresid, kes on panustanud vabatahtlikult oma pere ressursse (aeg, töö, raha jms) kogukonna arengusse, innustanud uusi ettevõtmi- si kogukonnas, edendanud loodushoidlikku mõtteviisi ja tervet eluhoiakut ning on saanud oma aktiivse ja positiivse ellusuhtumisega teistele eeskujuks.

Juuru vallavanem Margus Jaanson usub, et perekond on hea näide maale elama tulemisest ja kiiresti kogukonda sulandumisest.

„Nad on meie kogukonnas uus perekond ja tunnistan, et vallavanem ei olnud selle ettepaneku juures. See tuli kogukonnast ja ma isegi ei tea, kes esitas,” ütles Jaan-

Tiitli “Kogukonna pärl 2014” pälvimid:

- **Aule ja Margus Kikas** Harjumaalt Harku vallast Muraste külast
- **Margit ja Indrek Kääramees** Hiiumaalt Käina vallast Orjaku külast
- **Aire ja Vahur Jago** Ida-Virumaalt Avinurme vallast Vadi külast
- **Küllli ja Lembit Paal** Jõgevamaalt Pajusi vallast Pajusi külast
- **Triin ja Hirvo Rannu** Järvamaalt Albu vallast Kaalepi külast
- **Eha ja Viljar Raja** Läänemaalt Hanila vallast Salevere külast
- **Vaike ja Kaur Salus** Lääne-Virumaalt Rakke vallast Rakke alevikust
- **Aire Ilves-Luht ja Riho Luht** Põlvamaalt Veriora vallast Varesta külast
- **Tiiu Sommer ja Mati Keller** Pärnumaalt Audru vallast Lindi külast
- **Kristi ja Taisto Kauponen** Raplamaalt Juuru vallast Pirgu külast
- **Aive Sonets ja Mati Kriis** Saaremaalt Kaarma vallast Laokülalt
- **Anne Laur ja Meelis Pärn** Tartumaalt Haaslava vallast Kurepalu külast
- **Sille Roomets ja Rando Undrus** Valgamaa Sangaste vallast Veskikülalt
- **Küllli Hiimäe-Metsar ja Aago Metsar** Viljandimaalt Suure-Jaanist Võivaku külast
- **Kaia ja Jaanus Pruuli** Võrumaalt Antsla vallast Kraavi külast

Eelmisel aastal pälvimid Raplamaa kogukonna pärli tunnustuse **Aile ja Ülo Pajula** perekond Märjamaa vallast Sulu külast ning 2012. aastal **Urve ja Valter Uusbergi** perekond Rapla vallast.

son. „Kristi Kauponeni pere on hea näide maale elama tulemisest ja sellest, et on võimalik kiire ajaga kogukonda sulanduda, kui sa ise oled avatud ja tead, mida tahad. Kristi on tõesti energiline ja aktiivne inimene ja piirkonnale tulevikus kindlasti toeks ja eeskujuks. Võtame seda kui avanssi, mille ta on

ära teeninud lühikese ajaga Juuru vallas elades.”

Kristi Kauponen ise ütles saadud tunnustuse kohta: „Lihtne on olla aktiivne kogukonnas, mis on aktiivne. Olen väga tänulik ja õnnelik, et sattusin elama kogukonda, kus ümberringi on palju vahvaid, abivalmis ja aktiivseid inimesi.”

Taisto Kauponen, Anneli Kana, Hanno Pevkur, Kristi Kauponen tütarde Elise ja Merieliga, Urmas Kristal ja Aare Hindremäe.

Raplamaa kalender 2015

VARSTI MÜÜGIL!

**Rahvariided Raplamaalt
Lisana kaasas pabernukud!
Tellimine ja info tel 489 2130**

ROL ootab Juuru ja Kohila kokkulepet

Vivika Veski

Raplamaa Omavalitsuste Liit ei toetanud Kohila vallale sobivat, Salutaguse idaservast kulgevat Rail Balticu trassialternatiivi, sest soovis, et Juuru ja Kohila vald jõuaksid enne omavahel kokkuleppele.

Kohila vallavanem Heiki Hepner tegi Raplamaa Omavalitsuste Liidu täiskogule eelmisel neljapäeval ettepaneku toetada Kohila vallale vastuvõetavat Rail Balticu trassialternatiivi 16D. Juuru vallast polnud aga seekord kohal ei vallavanemat ega volikogu esimeest ja nii lükati otsustamine edasi.

„Tulgu ta [Rail Baltic] ükskõik kuskohast, mõjutab ta Kohila valda igal juhul negatiivselt, aga praeguste kavandite järgi peab see Kohila vallast läbi tulema,” sõnas Hepner.

Kohilale vastuvõetava lõigu lisas Rail Balticu juhtkomitee kaardile augustis Rapla maavanema Tiit Leieri ettepanekul. See on Põhja-Raplamaal

ja Lõuna-Harjumaal kulgevate 16-ndate trassialternatiivide idapoolne variant.

Läänepoolse alternatiivi, Kohila ja Prillimäe vahelt kulgeva 16A kohta esitas ettepaneku Harju maavanem Ülle Rajasalu, selle algidee pärineb kodanikuühenduselt Avalikult Rail Balticust.

Hepneri sõnul oleks 16A aga vastuolus valla üldplaneeringuga, eraldades Kohila alevi laienemiseks ettenähtud nn Uus-Kohila ala praegusest alevist ja läbiks mitmeid detailplaneeringuid, mida on juba hakatud hoonestama.

„Loomulikult keeraks see kogu valla arengu pea peale,” märkis Hepner.

Arendused ohus

Kokku puudutab see kümme konda arendust, millest ühe üks osanik on Riigikogu liige Andrus Saare, kes on ka Kohila vallavanema erakonnakaaslane IRL-is. Hepner ei soostunud siiski võimaliku väitega, et Kohila vald püüab säästa eeskätt seda arendust ja arendajat.

„Kui raudtee läbib arendust, siis peab riik selle turuhinnaga ära ostma ja ma olen kindel, et arendaja saab oma raha ikka kätte,” põhjendas Hepner. „Löögi all on tänased elanikud ja Kohila alevi kasv ja valla

areng. Täna on elamuehitus selles piirkonnas pärast mitut masu-aastat käima läinud ja see tähendab tegelikult ka vallale elanike arvu ja tulumaksu laekumise kasvu tulevikus.”

Andrus Saare ise tõdes, et ta on isegi kurb, et on selle piirkonna arendusega seotud, sest tahaks samuti võidelda sealset trassialternatiivi vastu, kuna see puudutab sadu inimesi Kohila vallas, sealhulgas ka näiteks Prillimäe elanikke, keda see trass valla keskusest ära löikaks. Nüüd on ta aga hoidunud kõrvale ja vältinud ka sõnavõtte sel teemal. Erinevalt ajast, mil võideldi Kohila alevit läbiva trassi vastu.

Mõju maanteele

Hepner lisas, et üks teema, millest Rail Balticuga seoses ei soovita rääkida, on kavandatud Tallinna-Rapla maantee.

„On üritatud luua muljet, et seda pole meie piirkonnale justkui vaja. Trass 16A läbib täpselt keskelt kavandatava Kohila eritasapinnalise ristmiku. Rail Balticu planeerijad on ütelnud luua valla Tartu maantee kohta, et nad kolmetasapinnalisi ristmikke küll ei planeeri. Seega küsimus – kuhu nihutada see ristmik siis, kui raudtee tuleb? Nii kui seda nihutada, tähendaks see

kohe uute majade lammutamist. Neid maju Rail Balticu planeering ei kajasta, aga peaks,” täiendas Hepner.

Kohila vallavanema sõnul pööraks see trass pea peale ka Kohila tööstuspiirkonna transpordilahenduse, kus just värskest valmis Urge tee.

Protsess häirib

16A-ga saab Hepneri sõnul rohkem pihta ka Mälivere küla, kuna see läbib küla tuumikala teravama nurga alt kui 16D või 13B (loodavast Nabala kaitsealast kaarega idast mööduv trass – *toim*).

Hepner märkis, et teda häirib tõsiselt ka Rail Balticu planeerimisprotsess. Ta tõi välja, et Harju maavanem oli vastu 16E (16D pikendus) kavandamisele, sest siis jääks Saku vallas kaks maja löögi alla.

„Aga kui Kohila vallas läheb kaks maja lammutamisele, siis see on just parasjagu?” imestas Hepner. Ta lisas, et tegelikult tuleks tema andmetel lammutada seal isegi vähemalt neli maja, Kohila valla ja planeerija andmed ei lange päris kokku.

Otsuse trassi asukoha kohta maakonna territooriumil langetab maavanem. Praeguse ajakava kohaselt tuleb valik teha lähinädalail.

Pirgu kogus raudtee vastu allkirju

Vivika Veski

Kohila vallavanem Heiki Hepner ja Juuru vallavanem Margus Jaanson plaanivad homme kohtuda, et arutada Kohila ettepanekut toetada Rail Balticu trassialternatiivi 16D, mis läbib Juuru valla Pirgu piirkonda.

Eelmisel nädalal peetud Raplamaa Omavalitsuste Liidu (ROL) täiskogu koosolekul ütles Juuru valda esindanud volikogu liige Marina Runno, et 16D riivab suvilapiirkonda, kus on ka püsielanikkond, ja Pirgu terviserada.

„Meie vallas ütleksime üldse ei sellele raudteele, aga 16A on kõige vastuvõetavam,” sõnas Runno. Ta lisas, et Pirgu piirkonnas käib palju ka Kohila valla rahvast, seega peaks seal olema ühine huvi.

ROL-i täiskogu leidis, et ei saa enne otsustada, kas toetada Kohilale sobivat trassivarianti, kui Kohila ja

Juuru on omavahel kokkuleppele jõudnud.

Pirgu piirkonna inimesed on kogunud piirkonda läbiva trassivariandi vastu allkirju ja andnud need üle Juuru vallavalitsusele. Pirgu esindaja, Juuru vallavolikogu liige Urmas Tammemäe ütles, et nad kogusid üle saja allkirja. Ta lisas, et nad ei käinud neid kogudes majast majja, vaid korraldasid külakoosoleku ja andsid asjast teada meilitsi, andes inimestele võimaluse väljendada oma tahet.

Tammemäe sõnul löikaks see trass ära Pirgu terviseraja tagumise otsa ja seda nad ei soovi (terviserada avati alles kaks aastat tagasi – *toim*).

Tammemäe lisas, et samas väljendasid nad allkirjadega oma vastuseisu laiemalt, mitte ainult konkreetse trassialternatiivi suhtes, sest Rail Balticu planeerimisega seoses on olnud palju hämmast.

Margus Jaanson ütles neljapäeval peetava kohtumise kohta, et tema arvates jääb Juuru seal oma seisukoha juurde. „Eelkõige on vaja ikkagi emotsioonidest kaugemale jõuda ja kõik trassivariandid ratsionaalselt läbi vaadata,” märkis Jaanson.

Eesti saab oma saja aasta juubeliks saja tamme pargid

Katri Reinsalu

Möödunud sügisel tehti algust projektiga, mille raames saavad Eestimaa eri paigad riigi 100 aasta juubeliks 100 tamme pargid. Meie maakonnast võtavad sellest osa Kohila gümnaasium, Märjamaa gümnaasium ja Raela küla.

Igas paigas pandi eelmisel aastal mulda tammetõrud, mis kunagi uhketeks suurteks tammedeks sirguvad.

Märjamaa gümnaasiumi tammed kasvavad praegu kooli ees koos muude aiasaadustega. Tammetõrusid külvasid eelmisel sügisel 8. klasside õpilased, kes parkide rajamise ajaks 2018. aastal käivad gümnaasiumi viimases klassis.

Tammetõrusid eelmisel sügisel üle ei loetud. Neid koguti väikese ämbri täis ja sada taime peaks sealt kindlasti saama. Kuna tammed on kooliaias, näevad lapsed neid seal iga päev kasvamas ning tunnevad nende vastu ikka huvi.

Kuhu praegu üsna pisikesed tammed nelja aasta pärast

istutatakse, ei ole veel selge. Selles osas teeb kool vallaga koostööd, et ühiselt õige koht leida.

Projektis osalemine on Märjamaa gümnaasiumi jaoks sümbolse tähtsusega. „Eelkõige ikka sellepärast, et meie oma kool asub Tamme teel,” põhjendas osalemist direktori asetäitja Marju Retsja. Lisaks on kooli vana sümbolika järgi koolimärgil kujutatud ka tammelehti. Nii ei saanud kool kuidagi ära öelda, kui vastav ettepanek tehti.

Teise koolina võtab projektist osa Kohila gümnaasium. Tammed kasvavad praegu kooli spordikompleksi servas. Neid on seal hetkel võrdlemisi raske üles leida, sest pisikesed tammed on lehed juba maha visanud ja jäävad kahe silma

Väikesed Märjamaa gümnaasiumi tammed kasvavad praegu kooli ees koos muude aiasaadustega.

Foto: SIIM SOLMAN

vahele.

Kohila keskkonnahariduse keskuse juhataja Kirsti Solvak, kes projekti Kohilas vedanud on, rääkis, et tammedele plaanitakse aed ümber teha. Kuna tammetõrusid on külvanud ka lapsevanemad oma aiamadele, plaanitakse

kevadadel kõik tammed oma kooli metsamaale ühte kohta istutada. Seal saavad nad järgmised kolm aastat kosuda, enne kui tammeallee rajamiseks läheb.

Kohila gümnaasiumis külvasid tammesid kaheksandad klassid. Lisaks neile panid

tammetõrud maha Hageri algklassiõpilased, kes kaasasid ka Kodila kooli. Hageri tõrud läksid esialgu pottidesse ning jõudsid hiljem Hageri parki.

Põhjusi, miks selles projektis osaleda, on mitmeid. Esiteks õpetab taime kasvatamine lastele järjepidevust. Millegi

kasvatamiseks tuleb selle eest hoolt kanda ja jälgida, et taimel oleks sobivad tingimused. „Ega need tammed niisama kasva,” naljatas Solvak.

Lisaks sellele, et tegemist on Solvaki meelest suurepärase ideega, mängib rolli ka see, et Kohila gümnaasium on väga keskkonnasõbralik kool. Tänavu tunnustati kooli keskkonnaameti keskkonnasõbraliku haridustegevuse konkursi Keskkonnakäpp raames tiitliga „Õnnelik õppija 2014“.

Kogu kooli ulatuses on planeeritud keskkonna ja looduse valdkonna õpe. Iga esimese klassi õpilane istutab kooli metsamaale ühe puu, mida ta hooldamas käib. Sedaviisi on eelneval kahel aastal tehtud. Vanematel õpilastel ei ole aga sellist võimalust olnud. Nema saavad seevastu Eesti juubeliks tammeuid kasvada. Omajagu ärgitas osa võtma Solvaki sõnul ka Kohila väga keskkonna- ja loodussõbralik vallavanem Heiki Hepner.

Sarnaselt Märjamaaga ei ole ka Kohilas veel päris selge, kuhu tammed 2018. aastal istutatakse.

Leivategu Kehtna kodumajanduskoolis.

Foto: erakogu

Haldi Ellam

Põllumajandusteadlane Jüri Kuum jagab kodumajanduse mitmesse ajajärku: arhailine, orjusaegne, ärkamisaegne, teadlik kodumajandus, isetegevusliku kodumajandus ja taasloodav teadlik kodumajandus.

Juba arhailisest kodumajandusest saadik olid naiste- ja meestetööd erinevad. Naised olid kodus, kodu lähedalt metsast korjasid marju, seeni, säilitasid talvevarusid, valmistasid toitu, õmblesid nahast kehakatteid, hoidsid kodu korras, kasvasid lapsi. Mehed käisid jahil ja kalal ja kaitsesid kodu. Asulad paiknesid veekogude ääres ning elati lattidest püstkodades, mille keskel oli tulekolle ning mille seinad kaeti suveks loomanahkadega, talvel veel mätastega. 4000 aastat tagasi alustati taime- ja karjakasvatusega ning toidulauale ilmusid teraviljad. Mehed jäid kodusemaks ning viljakasvatus, metsatöö, tööriistade valmistamine ja korrashoid, veotööd ning hobuste eest hooldamine jäid meeste töödeks.

Naised said juurde karjakasvatuse. Sõnnikukoristus, viljavedu, viljapeks, linapeks,

ale põletamine jms korraldati talgute korras.

Põhiosa riidest saadi omakasvatatud linast ning lammastelt saadi villa. Lõnga ketramiseks kasutati kedervart ning riidet – tekk, sõbasid, kuueriidet kooti vertikaalsetel kangastelgedel. Kasvav põlvkond omandas kõik oskused, visaduse ja vastupidavuse peres.

Maa vallutamine 13. sajandil sakslaste poolt ja mõisasüsteemi sisseseadmine mõjus paljudele kodudele ja peredele hävitavalt. Eesti naiste kootud villased vaibad olid sakslaste jaoks hinnatud sõjasaagiks.

Koos võõrvallutajatega tulid kasutusele uued tehnikad ja vahendid. Levisid varrastel kudumine ja lõnga värvimine. 17. sajandil võeti kasutusele vakk. Lisaks enda peredele pidid naised villa ja linaga varustama mõisnikke.

Orjusaegne kodumajandus tähendas seda, et lisaks kodumajapidamisele mõisale kuuluvast renditalust tuli veel teha kurnavat ja rasket tööd mõisa heaks. Nii et jagunud kodumajapidamise korrashoiuks piisavalt energiat, motivatsiooni ja hoolikust.

Elati lihtsa sisustusega rehetubades, kus oli söögilaud, pikk pink, mõned toolid, magamislava, vibuhäll, leivakapp, toiduanumad, kangaspuud ja vakk.

Põhitoiduks oli vilets aganaleib, selle kõrvale naeris ja kapsas, aga ka herned, oad, läätsed, räim ja piim.

Raskele olukorrale vaatamata, muutused eestlaste rahvarõivad just sel perioodil omapäraseks, rikkalikuks ning mitmevärviliseks. 19. sajandi algusest (1805, Tartus) pärineb esimene eestikeelne lugemik G. G. Marburgi „Weikenne opetusse nink lugemisse Ramat Tarto ma-rahva kooli laste tarbis“, milles käsitleti algelisi kodumajandusküsimusi – toidu valmistamist, ketramist ja kudumist ja õblemist. Tekkisid ka tütarlaste kihelkonnakoolid ning hakkasid ilmuma esimesed eestikeelsed ajalehed, mis sisaldasid kodumajanduse alaseid õpetusi ja näpunäiteid,

sealhulgas soovitusi hakata kasvatama kartuleid, kaalikaid ja porgandeid ning soovitusi rehetoa tingimuste parandamiseks ja meriinolamaste pidamiseks. Paraku ei olnud need soovituselised suuremale osale vabaduseta talupoegadele jõukohased ning muudatuste rakendamine sujus visalt. Muutused kaanesid pärisorjuse kaotamise ja talude päriksostmisega.

Ärkamisaegne kodumajandus kestis Eesti vabariigi algusaastateni. Rõhku hakati panema talude arendamisele, milles omistati taluperenaisele sama oluline roll kui peremehele. Kruuntiajamine muutis külade struktuuri ning tekkisid hajakülad. Hakati ehitama uut tüüpi taluelamuid, mis olid rehest lahutatud. Uued elamud tehti korstnaga, neis oli eraldi ruumina köök koos pliidi, leivaahju ja soojamüüri, lisaks 2-3 puhta põrandaga kambrit. Köögi tekkimisega kadus taluõuelt koonusekujuline püstkoda või suveköök. Lauda ette rajati karjaõu loomade jaoks ning tekkisid eeldused puu- ja köögiviljadeadeade rajamiseks ning õuede ilmusid ka lillepeenrad ja ilutaimed. Õlgatuste asemel hakati ehitama

laustu- või sindelkatuseid. Põldudel koristati hoolega kive ning ehitati maakivist lautu ja hobusetalle. Magamislavade asemel võeti kasutusele voodid, riidekirstude asemel kapid ja kummutid. Aknad kaeti kardinatega ning kasutusele võeti põrandariided.

Need muutused aga leidsid aset peamiselt kõhu arvelt, sest söögi arvelt püüti saavutada kokkuhoidu ning talu mõisnikult välja osta. Uue toiduainena võeti naeri asemel kasutusele kaalikas ja kartul, mida esialgu söödi vaid pühapäeviti ja pidupäevadel. Porgandeid talulauale veel ei olnud.

Aina rohkem ilmus kodumajandusalaseid kirjutisi ning ka koolides hakati kodumajandust aina süvenenumalt õpetama. Linase ja villase riide kõrvale ilmusid vabrikukangad: puuvillariie, siid ja kalev. Mandri-Eestis loobusid mehed rahvarõivaste kandmisest ning ka naistel hakkas rahvarõivakandmise komme kaduma, kuid C. R. Jakobson oli üks esimesi, kes hakkas rahvarõivade taas kiitma ja nende kandmist propageerima.

Villa lasti villavabrikutes kraasida ning hiljem ka lõngaks ketrata. Kangakudumises

võeti kasutusele rohkemate võimalustega soome kiriteljed, millega kudumist oli aga vaja koolis juurde õppida. Magama hakati vateeritud teki all. Avati aina rohkem tütarlastekoole, et kasvatada hoolsaid koduperenaisi, kes oskaksid hästi kodumajapidamise eest hoolitseda ning käsitööd teha. Esimeseks tähtsamaks kodumajanduskooliks oli Liplapi Aiatöö- ja Majapidamiskool (1910...1927) Pärnumaal, kus korraldati kodumajandusalaseid kursuseid.

Eesti Vabariigi iseseisvumisega algas **teadliku kodumajanduse ajajärk**, mil hakati hoogsalt asutama kodumajandusharidust andvaid koole, et tütarlapsed ja naised omandaksid teadliku kodumajanduse põhimõtteid. Üks kõrgemaid kodumajanduskooli avati 1925. aastal Kehtnas.

Koolides õpetati kodumajanduse aluseid, nagu kodu sisustust ja korrashoidu, riidetust, lastekasvatust, käsitööd, kangakudumist, toiduvalmistamist, aiandust, mesindust, põllumajandust, arvepidamist, tervishoidu. Eesti ajal said 44 kodumajandusharidusasutuses kodumajandushariduse ca 6000 naist. Lisaks loodi hulgaliselt erinevaid üleriigilisi ja piirkondlikke naisseltsi. Kõigele sellel tegi lõpu Nõukogude okupatsioon.

Isetegevuslik kodumajandus – Nõukogude aja saabumisele naiste roll ühiskonnas muutus. Kodumajandus ja kodu-kultuur ei olnud enam hinnatud. Kodukultuuri tähtsaima kujundaja asemel muutus naine tootmisprotsessi osatähtsaks. Naiste ja meeste töid püüti võrdsustada ja näidata, et naised võivad olla autojuhid, kombainerid ja traktoristid. Suurem osa kodumajanduskooli pandi kinni või reorganiseeriti. Perenaiste ja maanaisteseltsid keelustati.

Kodumajandus püsis siiski elus läbi erinevate käsitööringide, käsitöönäituste ja rahvarõivakursuste. Laulu- ja tantsupeod muutusid sõnadeta protestiks nõukogude võimu vastu.

Pärast Eesti vabariigi taasiseseisvumist hakati kodumajandust riiklikult elustama. Kodumajandusalaseid teadmisi tuli aga omandada näiteks Rootsis ja välismaiseid lektoreid kutsuti ka Eestisse. Koolides hakati taas kodumajandust ja käsitööd õpetama, sealhulgas ka Kehtnas.

Kehtna kodumajanduskool oli omal ajal vabariigi uhkus

Haldi Ellam

Raplamaal on kõige kõrgemal tasemel kodumajandust õpetatud Kehtnas, kus riigistatud Kehtna mõisas avati 1925. aastal Kehtna Kõrgem Kodumajanduskool.

Kaheaastase õppekavaga kool, kuhu võeti vastu gümnaasiumi lõpetanud tütarlapse, oli populaarne ning soovijaid oli rohkem kui vastu võeti. Vastuvõtuks korraldati eksamitega katseid, mis kestsid 4 päeva, ning vastuvõtu üheks eelduseks oli varasem kogemus majapidamise alal. Nõuti tõendit kolmekuulise töötamise kohta põllumajanduses, karjakasvatuses või aianduses.

Koolis õppimine oli kallis. Peamiselt tuli maksta söögiraha 20 krooni kuus, mõnes osakonnas aga osaliselt tasuta ka õppimise kulud, mille jaoks võis laenu saada, mis tuli hiljemalt 3 aastat pärast lõpetamist tagasi maksta.

Alguses õppisidki seal peamiselt rikkad mulgi tüdrukud, kuid hiljem, 1932. aastal kooli juurde loodud kodumajanduskeskkoolis (rahvakeeli pruutide koolis) omandasid kodumajandushariduse ka kohalikud maatüdrukud, kellel oli õigus kõrgemasse kodumajanduskooli edasi õppima minna.

Kooli üheks eesmärgiks oli koolitada kodumajanduse õpetajaid teistesse koolidesse. Esimesel aastal olid õppeained ühised, teisel aastal jagunesid majapidamise, aiatöö ja käsitöö õppesuundadeks. Hilisemal ajal hakati aianduse erialale vastu võtma ka poisse.

Õppeained: toitmiseõpetus, dieetika, toiduaineteõpetus koos toidu-

valmistamisega, konserveerimine, kodu korrashoid ja kodused remonttööd, keemia ja tehnoloogia, bioloogia koos mikrobioloogiaga, lastehoid, kasvatus- ja perekonnaõpetus, ühiskonna- ja majandusteadus koos ühistegevusega, korrastamisõpetus koos arvepidamisega, kultuuri- ja kunstiajalugu, stiiliõpetus, etnograafia, rakenduskunst, kompositsioon ja joonistamine, rõivastuse ja pesu valmistamine, kangakudumine, värvimine, tekstiilitehnoloogia koos tarbeaineõpetusega, elamu ja selle sisustamine ja kaunistamine, keeduviljakasvatus, ilutaimikasvatus ja dendroloogia, aia arhitektuur, maamöötmise, nivelleerimine ja aiaplaanid, ravimtaimikasvatus, sordiaretus, taimekaitse, mesindus, kodulinnukasvatus, eesti keel ja kirjavahetus, inglise keel, matemaatika, statistika algmõisted, laulmine ja võimlemine.

Alguses olid kooli õppekavas ka pedagoogika, dialektika ja metoodika koos proovitudidega, mida kõrgema kooli õpilased andsid keskkooliosas, hiljem viidi pedagoogika osa 1-aastase kursuse Tallinnasse. Kes soovis õpetajana tööle asuda, pidi selle kursuse kindlasti läbima ning kaitsma ka diplomitöö. Kutsetunnistus saadi pärast aastast erialal töötamist. Ilma praktikata ei olnud võimalik kutsetunnistust saada.

Vaade Kehtna kodumajanduskooli kasvuhoonetele.

Lastekasvatusõpe lastekodulaste peal

Kooli töö toimus mitmes hoones – peahooneks oli mõisa härrastemaja, millele anti nimeks Koidula. Seal asusid klassiruumid, õppekööök, söögisaal, õpilaste elutoad, direktori, abijuhataja ja mõnede õpetajate eluruumid, raamatukogu, lugemissaal, talveaed ja peosaal. Endine valitsejamaa, kus praegu asub Kehtna vallavalitsus, kandis nime Kivila. 1936. aastal valmis ühiselamuks ehitatud Varjula. Ühiselamus elamine oli tasuta, aga ka kohustuslik. Koju said õpilased vaid koolivaheaegadel, suvel ja jõulude ning lihavõttepühade ajaks.

Lisaks olid õppehooned Prii-

mula ja Metsala, mis mõlemad on nüüdseks hävinud. Kõikides majades olid oma õppekööök, söögisaal ja köögi- ning söögitarvikud. Õppeklassid asusid ka peamajas Koidula, kus olid kõige uhkemad roosimustrilised portselanist lauanõud, Priimulas ja Kivilas valged fajanssnõud. Priimulas oli ka väike lastetuba, kus õpiti lastekasvatust. Väikesed, kuni 3-aastased lapsed (3-5 last) olid toodud Tallinna väikelastekodust.

Mahukas praktiline baas Õppeprogrammi osana oli õpilaste ülesanne kogu Kehtna riigimõisa majandamine: mõisapargi korrashoid, kasvuhoonete korrashoid, põllutööd,

loomade talitamine karjalaudas, sigalas ja kanalas ning toitlustamine.

Kõik tööd tuli õpilastel endal teha, see oli ka osa õpingute praktilisest baasist. Koristajaid ja köögitoölisi ei olnud, oli üks kokk ja mõisateenija, kes andis kella ning hoidis lossis korda.

Koolis oli range kord, kõik pidid reeglitest kinni pidama. Kohustuslikus korras kanti vormirõivastust, mis erinevates ainetundides oli erinev – nii pidid õpilased mitu korda päevas riideid vahetama. Põhiliseks koolivormiks oli sinine villane madrusekraega kleit ja must villane põll. Kõik vormiriided õmmeldi ise käsitöötundides, kus õpetati lisaks

pesu õmblemist meestele ja lastele.

Aianduse suuna õpilased hooldasid lisaks aiamaale mitut kasvuhoonet, kus kasvatati köögivilju, viinamarju, ilutaimi.

Nii lilli kui ka köögivilju müüdi ümbruskonna elanikele ning see oli ka üks majandi aianduse sissetulekust. Mõisapargi teed olid alati kõlbatud, lossi ees olid ideaalses korras roosi- ja pelargooniapienrad, lossi kõrval agaavid kasvamas, tiigi ääres paadisild. Pargis olid ka tennis- ja võrkpalliväljakud.

Käsitöö erialal pandi väga suurt rõhku kangakudumisele. Kodudes olid paljudel tavalised kangasteljed, koolis

Kehtna Kodumajanduskooli õpilased.

J. Pukk õpilastega 20ndate lõppus.

Neid on tulnud just suusatamast.

olid aga kiriteljed, millega sai kududa keeruliste mustritega ning erinevates tehnikates kangaid. Käsitööks pidid kõik materjalid endal kaasas olema või sai neid kohapealt osta.

Kirev seltskonnaelu

Koolielu kõige elavamateks hetkedeks olid mitmed peod ning kohtumised prominentsete isikutega. Näiteks kutsus kunagine peaminister Otto Strandmann 1928. aastal Kehtna kooli õpilased Kadrioru lossi kohviõhtule.

1929. aastal osalesid Kehtna õpilased aga Rootsi kuninga Gustav Adolfi vastuvõtul Kadrioru lossis, kus teenindasid koos Tallinna naiskutekooli tütarlastega külaliste delegatsioon. Lisaks käidi mitmetel õppereisidel, sealhulgas Soomes, kus külastati Järvenpää kodumajanduskooli, eeskujulikke soome talusid ning käidi Helsingis ja Häämenlinnas. Traditsiooniks kujunes igasugisene koolipidu, kuhu õpilased võisid ka külalisi kutsuda. Külalisi käis ka teistest koolidest ja asutustest.

Õppimist oli palju, kuid spordile ja meelelahutusele jätkus ka aega. Nii tegutsesid koolis laulukoor, võrkpallinaiskond, võimlemisring ning rahvatantsuring.

Üheks kooli kuulsaimaks

vilistlaseks peetakse kokaraamatute autorit Salme Massot, kes lõpetas kooli 4. lennu 1930. aastal.

Koduhoidja asemel kolhoositariks

1939/1940 sunniti kool oma mõisast lahkuma, asemele tuli Nõukogude Liidu Punaarmee lennuväebaas. 1941. aastal oli mõisahooned veel taganevate punaväelaste laatsaretiks.

Kodumajanduskool kolis Rakvere lähedusse, kus tegutses mitmes majas, sealhulgas Vinni mõisas.

1942. aastal koliti kool Kehtnasse tagasi, kuid olud olid drastiliselt muutunud. Lahkumise ajal oli tegemist hästikorrastatud kauni Kehtnaga, tagasi tulles ootas kooli õpilasi trööstitu vaatepilt: kogu mõis oli Vene võimu poolt laastatud. Aastatel 1942-1947 oli kooli nimeks Kehtna Põllumajanduse Instituut ja Kehtna Aiandusinstituut.

Sõjajärgsetel aastatel muutus kool tundmatuseni. Koos Nõukogude võimu kehtestamisega muutus ka koolikorraldus - õpetajateks olid „igasugused agitaatorid ja politrukid“. Lõputunnistusena said selle aasta lõpetajad ajalehepaberile trükitud lehekese.

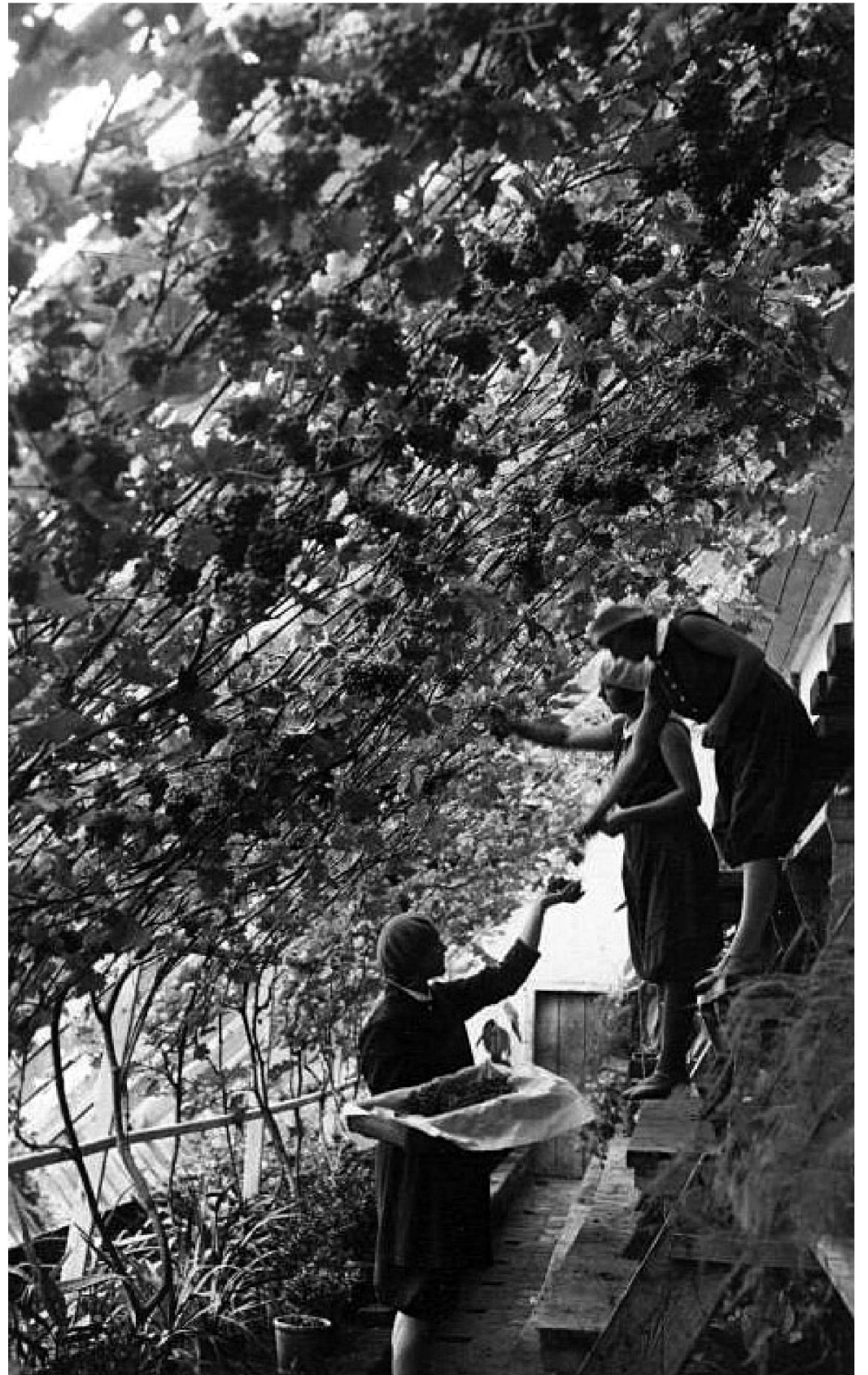
Mitmed hooned, sealhulgas kunagine mungakloostri

hoone ja 19. sajandi alguses ehitatud kasvuhooned, lammutati ning interjööri muudeti ümberehituste ja arvukate värvikihtidega katmisega tundmatuseni.

1944.-46. aastal lisandusid sõjalise kasvatuse tunnid, kus õpetati püssihooldust ja märkilaskmist ning rivi. Mõnda aega kodumajandushariduse andmine veel püsis, kuid ainete osakaal vähenes ning ideoloogiliste ainete osakaal suurenes. 1947. aastal kodumajanduse õpetamine Kehtnas lõpetati, kool koliti üle Ravilasse. Kooli ruumid võttis üle Kehtna Põllumajandustehnikum, ning edaspidi hakati seal koolitama tulevaste kolhooside esimehi, sohvooside direktoreid ning teisi põllumajandussektori töötajaid. 1954. aastal kolis kool vastvalminud tehnikumihoonesse Kabelimäel. Pikka aega asus Kehtnas ka Nõukogude Parteikool.

Praegu tegutseb Kehtnas Majandus- ja Tehnoloogiakool, milles kunagise kodumajanduskooli õppevaldkondadest jätkub vaid toitlustuse õpetamine.

Kasutatud allikad:
J. Kuum "Kodumajandus Eestis", 1997
Endiste õpilaste jutustused

Viinamarjade korjamine kasvuhoones.

Lastehoid pargimurul. Lastekasvatust praktiseeriti Tallinna väikelastekodust toodud väikelaste peal.

Fotod: erakogu

Õpilaste käsitöönäitus.

Kodumajanduslikud koolid Raplamaal

**Materjali kogunud
Tõnis Tõnisson**

Kaks tuntumat maahariduskeskust maakonnas on loomulikult Kehtna ja oma tähenduselt sugugi mitte vähem oluline Vigala. Aga ainult neile keskendudes jääks tervikpilt hägusaks. Eesti iseseisvuse esimesel perioodil oli praeguse Rapla maakonna territooriumil teisigi põllumajanduslikku ettevalmistust andvaid õppeasutusi. Aga alustuseks siiski pisut ka Vigalast.

Vigala Põllutöökool

Kool alustas oma tegevust 1920. aastal. Asutajaks ja ülalpidajaks oli Läänemaa maavalitsus. Õppetöö kestis kaks aastat.

1932. aastal avati põllunduskooli juures samuti kaheaastase õppeajaga aiandus-mesinduse eriklass. 1. juulist 1938 nimetati Vigala Põllutöökool koos aianduse eriklassiga ümber Vigala Põllumajandus- ja Aianduskooliks. Kool põhines 6-klassilisel algkoolil. Algselt võeti vastu nii poeg- kui ka tütarlapsi, hiljem, kodumajanduslike koolide arenedes, ainult noormehi.

Kaheaastase õppeajaga aianduse ja mesinduse eriklass alustas 1. aprillil 1932. Eesmärk oli tegelike aednike ja mesinike ning aiandusassistendite ettevalmistamine. Aianduskooli võeti uusi õpilasi vastu üle kahe aasta, nii et kooli juures oli korraga ainult üks klass. Aianduskoolis töötasid õpilased kaks aastat kooli juures ja pärast kooli lõpetamist veel ühe suve väljaspool kooli ühes eeskujulikus aiandis praktikantidena.

Õppeplaanis oli kokku 16 õppeainet: üldaiandus; köögiviljakasvatus; aiatehnika ühes joonestamisega; puuviljakasvatus; iluaiandus ja lillekasvatus ning koduümbruse kaunistamine; katmikkultuurid, taimekaitse, aianduse korras- ja arvepidamine seoses talundi üldkorras- tusega; aiasaaduste kasutamine ja tehniline ümbertöötamine; mesindus; kodulooma- ja linnukasvatus; ühistegevus ja ühiskonnateadus, kasvatus-õpetus; käsitöö aiamaajanduses; riigikaitseline õpetus.

Teoreetilise õppetöö kõrval olid iga kesknädala õhtul referaadid, kus õpilased esine-

1810. aastal ehitatud Purila härrastemaja on pisut rohkem kui 200 eluaasta kestel nii mõndagi näinud. Esialgse funktsiooni minetas ta juba 95 aastata tagasi. Sealt peale on hoonel tulnud täita erinevaid ülesandeid: kuni sõja lõpuni asus seal karjatalitajate kool, siis võttis maja ja pargi üle Eesti korpus, seejärel sai sellest ENSV valitsuse abimajand, viiekümne- nendate lõpus koliti sinna sovhoosikeskus. Iga uus roll on kunagist esinduslikku hoonet vaesustanud ja lõpuks polegi endisest hiilgusest midagi järgi...

Foto: JAAK KADARIK

sid kordamööda aktuaalsetel teemadel, millele järgnesid läbirääkimised ja vaidlused. Kõneõhtute ülesandeks oli õpilaste ettevalmistamine avalikeks esinemisteks, seal õpiti oma mõtteid ja arvamusi avaldama kuulajate ees.

Õpilased elasid kooli internaadis. Voodid ja vajalik mööbel oli kooli poolt, voodipesu õpilase oma. Korter, küte ja valgustus olid õpilastele tasuta, ka toitlustamiseks vajalik küttematerjal anti kooli poolt tasuta, samuti vajalikud köögi- ja sööginõud, kuid toiduainete muretsemine ja toitlustamine oli täielikult õpilaste endi korraldada. Seda abistas ja juhendas aianduseriala õpetaja Marta Allpere.

Õpilased valisid enda hulgast nn peremehe, kes tegi sisseostud ning hoolitses peremehelikult toitlustamise eest. Loomulikult võisid õpilased ka kodust toiduaineid kaasa tuua, kuid kõige üle peeti täpset arvestust.

Aianduskooli õpilastele maksti suvel tehtud töö eest väikest tasu. Tavaliselt teeniti suvejooksul niipalju, et sellest piisas talviseks elamiseks.

Kuni 1940. aastani lõpetas Vigalas põllumajanduskooli 256 ja aianduskooli 67 õpilast. Aianduskooli lõpetajad olid hinnatud, neid palgati seltside juurde aianduse ja mesinduse nõuandjateks. Kui Põllumajanduskoja poolt hakati riigis rajama aiandusringe, palgati lõpetajaid ringi juhendajateks ja assistentideks.

Vigala Põllumajandus- ja Aianduskooli juhataja oli aastatel 1920-1940 Karl Illimar. Aiandust õpetasid sel perioodil Marta Allpere ja Artur Siil (alates 1932. aastast).

Orgita Kodumajanduskool

1928. aastal avas Lääne Maavalitsus koostöös põllumajandusministeeriumiga Orgita mõisakompleksis üheaastase kodumajanduskooli tütarlastele. Olgu märgitud, et Orgita mõis oli omas ajas üks stiilsemaid ja moodsamaid Läänemaa klassitsitlikke mõisakomplekse.

Üheaastaste kodumajanduskoolide ülesandeks oli anda maal elavatele tütarlastele teadmisi ja praktilisi oskusi talu kodumajapidamiseks, valmistada neid ette talu koduabilisteks ja perenaisteks, kes kannaksid edasi ja arendaksid kodukultuuri maal.

Selleks, et õpilastel olnuks võimalik läbi teha kõik kodumajanduses esinevad toimingud, kestis õppetöö neis koolides kogu aasta – alustati jaanuaris ja lõpetati detsembris. Selline õppetöökorraldus oli tingitud eelkõige aianduse õpetamisest, kus peeti oluliseks, et õpilased võiksid oma kasvatatud vilja ise koristada, säilitada, turustada ja tarvitada.

Kodumajanduskooli võeti tütarlapsi, kes olid vähemalt 16-aastased ja lõpetanud 6-klassilise algkooli. Kuna koduabiliste klassis oli õppetöö lühem, asendati puudujäävat

õppeaega suurema eelpraktika nõudmisega. Nii nõuti, et sisseastuja oleks vähemalt 17 aastat vana ja vähemalt 1 aasta majandis töötanud.

Õppekavas olid erialadest toitmis- ja toiduvalmistamis-õpetus, kodu korrashoid, pesupesemine, kodukorras- tust ja arvepidamine, perekonna- ja ühiskonnaõpetus, lastehoid ja -kasvatus, tervishoid, rõivastus, kangakudumine, aiandus, mesindus, looma- ja linnukasvatus. Kodumajanduskooli ja koduabiliste klassi lõpetajatele oli lõpueksam järgmistes ainetes: toiduvalmistamine, rõivastus ja kodukäsitöö, kodukorras- tust, aiandus ja loomakasvatus. Kooli tegevuse vältel lõpetas selle 175 noort naist, kellest said pedagoogid, naisseltside ja külaliikumise eestvedajad ning eeskujulikud talu- ja koduperenaised.

Orgita Kodumajanduskooli juhatajateks olid Hilda Marlant ja Agnes Käspär-Lutter.

Orgita Kodumajanduskooli tuli pikka aega jagada pinda endise mõisaomaniku Wetter-Rosenthaliga. Kuigi ta oli rahvakohtuniku otsusega mõisast põhimõtteliselt välja tõstetud, hoidis ta ikkagi härrastemaja ülemisest korrusest ja mitmest muust hoonest kramplikult kinni ja protsessis edasi. Ajaleht Lääne Elu on 25. augustil 1928 kirjutanud: „Wetter-Rosenthali käes on mitmed mõisa majapidamis- hooned, mille järgi koolil tungiv tarvidus. Hiljuti lasi koolijuhataja (Hilda Marlant)

ühe kuuri ukse lahti murda ja heinad sisse panna, mille eest endine mõisnik kaebas ta kohtusse.

Ka endise mõisniku teise- poolega on läbisaamine halb. Viimane segab end tihti kooli- tegevusse, tungib kooliruumi- desse, teeb õpilastele märkusi, laseb prügi kooli ukse ette vedada jne. Kui keegi proua tegevust julgeb arvustada ehk takistada, saab kohe vastu- seks: „Mis teie ka teate 'im' küla kasvanud“. Pole siis ka ime, kui kooliõpilased sõjaka paari eemalepeletamiseks tihti laulavad 1905. aasta revolutsioonilaulu: „Mõisad põlevad, saksad surevad“.

Viimane lend 1941. aastal ei saanud lõpetada, sest suvel, Märjamaa lahingu käigus hävis mõisahoonest koolimaja koos inventari ja õppeseadme- tega suurtükiväe tagajärjel. Uus samalaadne kool avati Läänemaal Uuemõisas.

Purila Karjatalitajate Kool

1900. aastal Purila mõisa omandanud Maydellid pidid 19 aastat hiljem sealt pärast maade võõrandamist välja kolima. Mõisakompleks renditi Maakarjakasvatuse Seltsile, kes rajas sinna maakarja tõulava ning 1925. aastal karjatalitajate kooli, mida pidas 1940. aastani erakoolina Hans Virkus.

Hans Virkuse nimi on meie põllumajanduse ajaloos seotud eesti maakarja aretustöö läbiviimise, loomakasvatatajate

organiseerimise, loomakasvatusalase õpetuse korraldamisega. Virkus oli esimese karjakontrolliühisuse rajaja (Vändras 1909.a).

Kolmekümne- nendate alguses on riik oluliseks pidanud, et koolijuhid oleksid selleks tööks ka hariduslikult ette valmistatud. Hans Virkusel oli küll pealehakkamist, kuid haridust jäi napiks. Nii ilmiski 9. jaanuaril 1934 ajalehes Waba Maa järgmise sisuga kuulutus: „Purila karjatalitajate kool vajab agronoomilise haridusega naisjuhatajat. Sooviavaldused ühes elulookirjeldusega saata Hagudi p-ga H. Virkuse nimele.“ Pole teada, kui palju oli kandidaate, küll tuleb uskuda, et juhatajaks valiti Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonnas agronoomi ja õpetaja kutse omandanud Linda Kalasim. Nii on ta vähe- malt oma ankeeti kirjutanud, kahjuks pole juurde märgitud, kaua ta seda kohta pidas.

Purila Karjatalitajate Kooli ülesanne oli ette valmistada oskustööjõudu karjamajanduse alal. Vastu võeti 6-klassilise algkooli lõpetanuid. Õppetöö kestis ühe aasta ehk 42 õppe- nädalat. Kooli lõpetas kokku (1925-1940) 180 noort. Kooli lõpetajatele anti algteadmised veterinaariast, mistõttu neid sai kasutada ka karjaravitse- jatena.

Kuusiku Kontrollassistendite Kool

1926. aastal avati Kuusiku riigi- mõisas kaheaastase õppeajaga kool, mis kandis 1930. aastani Kuusiku Karjakasvatuskooli, seejärel Kuusiku Kontrollas- sistendite Kooli nime. Õp- petegevus kestis oktoobrist maini, 25 õppenädalal. 1938/39. õppeaastal oli õpilasi 75. Kuni 1939. aastani (kaasa arvatud) lõpetas kooli 241 õpilast. 1940. aastal paigutati õppeasutus seoses nõukogude lennuväe- baasi rajamisega Kuusikule ümber Särevere riigimõisasse. Sakslaste tulles toodi kool 1942. aastal Kuusikule tagasi ja töötas siin lühemat aega põl- lumajandustehnilise koolina, kus eriklassis valmistati ette traktorijuhte.

Kasutatud kirjandus:

Artiklite kogumik „Rapla ra- joonis. Kodu-uurijate seminar- kokkutulek 18.-21. august 1976“, Eesti NSV Teaduste Akadeemia, Tallinn 1976

Arvi Paidla „Raplamaa“, Olion, Tallinn 1991

J. Kuum „Aianduse ja mesin- duse kutsehariduse arengust Eestis (1940. aastani)“, Eesti Põllumajanduse Infokeskus, Tallinn 1991

Tõnu Mesila „Vana lugu: Sõjakas mõisnikupaar Orgital“, Märjamaa Nädalaleht 5. veeb- ruar 2012

TLÜAR väliseesti isikud, Lin- da Kalasim

Sooduspakkumised 01.oktoober-02.november 2014

või kuni kaupa jätkub Tule! Tutvu! Üllatu!

Kevade Valga mnt 3 Tõrva
Leola Jakobsoni 11 Viljandi
Kaare Saar-Kaare 68 Viljandi
Saare-Jaani Lembitu 48 S-Jaani UUS
Nooruse Rapiina mnt 1 Võru
Pille Kooli tee 2 Vaimela
Osula pood Sõmerpalu vald Osula
Ostumarket Vabriku 11 Põlva
Eeden Welzenbergi 21 Kanepi
Valgjärve pood Valgjärve
A-Market Valga mnt 7 Elva
Harald Oja 12 Nõo
Hannu pood Värre mnt 3 Kambja
Karlove pood Värre 47a Tartu
Tabivere Tuuliku 8 Tabivere
Luua pood Palamuse vald Luua UUS
Rüütli Lõssi 11 Põltsama
Keskuse Ala 1 Jõgeva
Piiri Piiri 7 Jõgeva
Torma Tartu mnt 7 Torma
Pere pood Avinurme vald Ulvi
Maali pood Pärniku 11 Avinurme

Tähtsena tähistatud tooteid ei ole kõikides ühustes saadaval!

Jonase pood Kure 3a Paide
Mäeküla pood Paide vald Mäeküla
Koeru Jaani tee 2 Koeru
Masilane Faehlmanni 15 Rakke
Tamsalu KM Raudtee 5 Tamsalu
Vajangu Tamsalu vald Vajangu
Kiltsi pood Pihk 2 Kiltsi
Triigi pood V-Maaria vald Triigi
Aravete Pihk mnt 16 Aravete
Marlii pood Ambla vald Käravete
Ambla Pihk 16 Ambla
Lehtse Pihk 14 Lehtse
Karl Pihk mnt 8 Aegviidu
Tapa KM 1.Mai pst 3 Tapa
Kaseke Ülesõidu 8 Tapa
Vohnja pood Kadriina vald Vohnja
Kadriina pood Nooruse 1 Kadriina UUS
Nord Tallinna 68 Rakvere
Mõisa pood Roodevälja küla Näpi
Ristiku Tallinna mnt 45 Rapla
Hagudi Viljandi mnt 24 Hagudi

Loe pood Kaare tee 2 Loo alevik UUS
Kostivere pood Mõisa tee 3 Kostivere
Nurga pood Kuusalu tee 39 Kuusalu
Lohsa pood Posti 2a Lohsa
Keskuse Mere 67 Võsu
Vergi pood Vihula vald Vergi
Ulvi Rägavere vald Ulvi
Sonda pood Lembitu 22 Sonda
Õ pood Kunda tee 4 Viru-Nigula
Talla Pihk 16a Talla
Mäetaguse Kooli 7 Mäetaguse
Isaku pood Tartu mnt 46 Isaku
Mustvee pood Tartu 7 Mustvee UUS
Rae Riia mnt 271 a Pärnu
Purku pood Raikküla Purku
Rita Märjamaa vald Verbola
Riisipere pood Metsa 2 Riisipere
Alu Rapla 3 Alu

partner: Georgi Pihk 16 V-Maaria

meie

toidukaubad

12 maakonnas, üle 60 kaupluse

RRLeht AS, Kauba 3, Tapa 45106

tel. 32 50 960 meie@meietoidukaubad.ee

-27% Hea sai 300g (1,10 kg)
-27% Tosta Röstisai 500g (1,38 kg)
-35% Rehe rukkileib 600g (0,82 kg) Eesti Pagar

-31% Rakvere suitsusingike kg
-29% Rakvere suitsusink 350g (6,43 kg)
-23% Rakvere viiner 500g (3,78 kg) RLK

-38% Kohv Extra Fürsten 500g (4,30 kg)
-8% Kohv Paulig Classic 500g (7,38 kg) 2 sorti
-63% Expresso kohviuba Mokambo 1kg

-28% Kodujuust 5% 300g (3,39 kg)
-31% Joojogurt 150g (3,47 kg) 2 sorti
-29% Joojogurt Ploomi 1,5% 1kg
-30% Joojogurt Ploomi 1,5% 1kg

-34% Delma võimaiteline 400g (1,98 kg)
-44% Võid rasvasegu maitsestatamata 200g (2,72 kg) 2 sorti
-40% Rapsiõli 1L
-29% Olio OMEGA 3-6-9 rafineeritud talme õli 1L

-35% Santa Maria Liha üldmaitse 35g (1,40 kg)
-31% Santa Maria Kartulimaitse 35g (1,40 kg)
-34% Santa Maria Must pipar jahvatatud 1kg (3,05 kg)
-28% Santa Maria Must pipar jahvatatud 1kg (3,05 kg)

-34% Järlepa lihahall 1kg
-17% Kana hakk-koivake 300g (2,83 kg) Tallegg
-26% Kana hakk-koivake 300g (2,83 kg) Tallegg

-22% K/V Gouda juustuga kg, P/S Tõmmu kg Wöro
-26% T/S Moskva 240g (6,88 kg) Atria LT

-29% Penam makaron 400g (0,88 kg) 2 sorti
-38% Makaron Tartu Müli sarveke 500g (1,10 kg)
-40% Pikateraline riis 1kg

-26% Kartulipüree kanalihamaitse 40g Anakom (9,75 kg)
-35% Kaerakelbed 500g Tartu Müli (0,90 kg)
-31% Hajas Riisihelbed 500g (1,50 kg)

-35% Jäätis Oie 360g (3,06 kg) 2 sorti
-30% Jäätis Super Viva tops 113g (6,11 kg) 2 sorti
-38% Jäätis Bellissimo Ananassiliidid 500g (5,32 kg) 2 sorti
-31% Lurik viisiku poolikud siirupis 530g/320g (3,44 kg)

-28% Sölg 150g (1,50 kg) Eesti Pagar
-29% Sölg 150g (1,50 kg) Eesti Pagar
-25% Sölg 150g (1,50 kg) Eesti Pagar

-17% Daim batoon 28g (0,93 kg)
-26% Kompek M&M pähkli 90g (1,32 kg)
-32% Sõltumatu tume ja valge 100g Porgale (2,00 kg)
-21% Vahvikooppe, ananassimaitse 150g Kalev (2,07 kg)

-21% Selvir isolaadid 250g Aduga (3,96 kg)
-25% Kass Artoor 150g (1,50 kg) (9,95 kg)
-29% Vahvel 165g (5,39 kg)

-41% ROKUS kassid 300g (2,93 kg) 2 sorti
-30% ROKUS kassid 300g (2,93 kg) 2 sorti
-42% ROKUS kassid 300g (2,93 kg) 2 sorti

-29% Hele õlu Saku Original 4,6% 0,5l (1,38 l)
-38% Hele õlu Holsten Premium 4,5% 0,5l (0,98 l)
-40% Hele õlu Karl Friedrich 5,0% 0,568l 6-pakk (1,35 l)

-26% Aikohvitava õlu Clausthaler 0,5l (1,38 l)
-35% Aikohvitava õlu Clausthaler 0,5l (1,38 l)
-31% Aikohvitava õlu Clausthaler 0,5l (1,38 l)

-26% Jäätis Super Viva tops 113g (6,11 kg) 2 sorti
-26% Jäätis Bellissimo Ananassiliidid 500g (5,32 kg) 2 sorti
-21% Lurik viisiku poolikud siirupis 530g/320g (3,44 kg)

-25% Sölg 150g (1,50 kg) Eesti Pagar
-25% Sölg 150g (1,50 kg) Eesti Pagar
-18% Sölg 150g (1,50 kg) Eesti Pagar

-35% Daim batoon 28g (0,93 kg)
-28% Kompek M&M pähkli 90g (1,32 kg)
-27% Sõltumatu tume ja valge 100g Porgale (2,00 kg)
-29% Vahvikooppe, ananassimaitse 150g Kalev (2,07 kg)

-29% Selvir isolaadid 250g Aduga (3,96 kg)
-34% Kass Artoor 150g (1,50 kg) (9,95 kg)
-34% Vahvel 165g (5,39 kg)

-34% ROKUS kassid 300g (2,93 kg) 2 sorti
-36% ROKUS kassid 300g (2,93 kg) 2 sorti
-51% ROKUS kassid 300g (2,93 kg) 2 sorti

-29% Hele õlu Saku Original 4,6% 0,5l (1,38 l)
-38% Hele õlu Holsten Premium 4,5% 0,5l (0,98 l)
-40% Hele õlu Karl Friedrich 5,0% 0,568l 6-pakk (1,35 l)

-26% Aikohvitava õlu Clausthaler 0,5l (1,38 l)
-35% Aikohvitava õlu Clausthaler 0,5l (1,38 l)
-31% Aikohvitava õlu Clausthaler 0,5l (1,38 l)

-26% Jäätis Super Viva tops 113g (6,11 kg) 2 sorti
-26% Jäätis Bellissimo Ananassiliidid 500g (5,32 kg) 2 sorti
-21% Lurik viisiku poolikud siirupis 530g/320g (3,44 kg)

-25% Sölg 150g (1,50 kg) Eesti Pagar
-25% Sölg 150g (1,50 kg) Eesti Pagar
-18% Sölg 150g (1,50 kg) Eesti Pagar

-35% Daim batoon 28g (0,93 kg)
-28% Kompek M&M pähkli 90g (1,32 kg)
-27% Sõltumatu tume ja valge 100g Porgale (2,00 kg)
-29% Vahvikooppe, ananassimaitse 150g Kalev (2,07 kg)

-29% Selvir isolaadid 250g Aduga (3,96 kg)
-34% Kass Artoor 150g (1,50 kg) (9,95 kg)
-34% Vahvel 165g (5,39 kg)

-34% ROKUS kassid 300g (2,93 kg) 2 sorti
-36% ROKUS kassid 300g (2,93 kg) 2 sorti
-51% ROKUS kassid 300g (2,93 kg) 2 sorti

Piltidel on illustreeriv tähendus

www.meietoidukaubad.ee

Raamatukogud tunnustasid kõige usinamaid suvelugejaid

Katri Reinsalu

Rapla kultuurikeskuse saali kogunes eelmisel teisipäeval üle 120 lapse, et ühiselt lõpetada suvelugemisprojekt.

Kolme suvekuu jooksul viidi Raplamaa rahvaraamatukogudes läbi ühisprojekt "Suvelugemine 1.-9. klassi õpilastele". Eestvedaja oli Rapla keskraamatukogu, aga osalejaid oli kõikidest valdadest.

Kokku oli osalejaid veidi alla kolmesaja. Kõige enam lapsi võttis projektist osa Märjamaal. Neid oli koguni nii palju, et neile korraldati Märjamaal eraldi tänuüritus, millest said kõik lapsed osa võtta.

Aktiivsusest teised oli Kohila lapsed ja siis Rapla omad. Usinaid lugejaid tuli aga ka väikestest piirkondadest. Lisaks teeb eriti suurt rõõmu, et sel suvel võttis lugemisest osa 11 koolieelikut.

Nii Märjamaa kui ka Kohila raamatukogu töötajad ütlevad, et lapsed võtsid nii tublilt osa paljuskki tänu koostööle koolidega. Õpetajad tegid usinat reklaamitööd ning arvestavad suvel loetud raamatuid ka kohustusliku kirjanduse nimikirjas.

Pärast Rapla keskraamatukogu juhataja Õie Paaslepa avasõnu kutsuti laste suureks

Tublide lugejate suureks rõõmuks kutsuti esinema Birgit Õigemeel, kes pärast lahkelt ka kallistusi ja autogramme jagas.

Foto: JAAK KADARIK

rõõmuks kultuurikeskuse lavale Birgit Õigemeel, kes lisaks laulmisele jagas ka autogramme ja kallistusi.

Ning siis oligi käes aeg tunnustada kõige tublimaid lugejaid. Kingituseks said nad raamatu. Selle suve vaieldamatult kõige usinam oli Luise

Lotte Niitenberg, kes luges läbi lausa 50 raamatut. Väga tublid olid ka Nele Novek Raplast, Laura Valdek Märjamaalt ja Laura Schotter Kohilast.

Rapla keskraamatukogu raamatukoguhoidja Ingrid Teder tegi kokkuvõtteid möödunud suvest. Lapsed olid

jagatud kolmeks vanusegrupiks. Selgub, et noorema ja keskmise vanusegrupi seas on populaarne pigem eesti kirjandus.

Kõige pisemate seas osutusid eriti menukaks näiteks Timo Parvela „Ella ja sõbrad“, aga ka Rose Lagercrantzi „Minu

õnnelik elu“ ja „Mu süda hõiskab ja naerab“.

Keskmine vanuseklass luges hoolega Ilmar Tomuski raamatuid. Palju lugejaid oli ka Jeff Kinney sarjal „Ühe äpard päevik“.

Vanem vanusegrupp eelistas juba pigem tõlkekirjandust.

Luulelõuna viis muuhulgas kaugele Argentina kalmistule

Ants Haljamaa juhtimas virtuaalmatka.

Foto: SIIM SOLMAN

Katri Reinsalu

Luulelõunal eelmisel kolmapäeval võeti Ants Haljamaa juhtimisel ette virtuaalmatk maailma erinevatesse surnuadadesse.

Matk algas verivärske pildiva Hispaaniast, millele on jäädvustatud Christoph Kolumbuse viimne puhkepaik. Pikemat peatust seal ei tehtud, sest matka tõeline alguspunkt oli hoopis Argentina pealinna Buenos Airese La Recoleta kalmistu.

Ants Haljamaa alustas fotodega, mis ta on teinud rännakust kalmistu poole. Buenos Airese tänavaid kaunistavad siniste õitega puud on hea sissejuhatuseks väga kaunile La Recoleta kalmistule.

Maapealse kalmistu pindala on 5,5 hektarit ning seal on üle

4600 hauakambri. Sinna surnuadade on maetud praktiliselt kõik Argentina presidendid, Nobeli preemia laureaadid ning paljud teised kuulsad inimesed. Kalmistul nähtavate kunstiteoste autorite hulgas on palju Argentina parimaid kunstnikke. Haljamaa jutustas kolme kalmistul puhkava noore naise kurvad lood. Neist kuulsaim on Eva Perón, kes elas aastatel 1919-1952. Argentina presidendi Juan Peróni teine abikaasa oli tööliste poolt palavalt armastatud ja eliidi poolt põlatud. Eva Perón suri 33-aastaselt emakavähki. Nagu ka paljude teiste kuulsate inimestega on juhtunud, maeti naise säilmeid mitu korda ümber.

Järgmisena peatus Ants Haljamaa Moskva Novodevitšje kalmistul. Fotodel oli näha nii poliitikute, kirjanike kui ka rahvakunstnike haudasid. Näiteks võis imetleda Venemaa esimese demokraatlikult valitud presidendi Boriss Jeltsini hauda.

Kõige loetumad olid Cassandra Clare'i „Põrgu sõdalased“, John Greeni „Süü on tähtedel“ ja Jennifer Gray sari „Pöönin-gukass Atticus“.

Nii lapsed saalis kui ka raamatukogude töötajad olid ühel meelel, et ettevõtmist tuleb järgmisel suvel korrata. Sellel on mitu eesmärki. Esiteks pakkuda lastele alternatiivi arvuti ees aja surnuks löömisele või niisama tänavatel hulkumisele. Teiselt poolt on raamatukogu töötajatel väga hea meel näha, kuidas mõne lapse lugemisoskus ühe suve jooksul märkimisväärselt paraneb.

Projektiga loodetakse lapsi lugema innustada. Tuleb tõdeda, et nii on see ka läinud. Appi tuleb ka tekkiv võistlusmoment, mis lisatõuke annab. Seda illustreerib asjaolu, et Rapla keskraamatukogus käisid lapsed juba maikuus uurimas, kas võistlus on juba alanud.

Eelmisel suvel korraldas Rapla keskraamatukogu suvelugemise ainult Rapla piires. Maakondlikule formaadile üleminemine tõi kaasa mõned organisatoorsed probleemid ja kahtlemata on see raamatukogu jaoks lisakoormus, aga eelmise aasta tulemusi analüüsisid oli selgelt näha, et lapsed lugesid suvel rohkem. Seega leiavadki kõik, et see on tänuväärne koormus, mis üle jõu ei käi, ja kuulutavad projekti kordaläinuks.

Piltide vahendusel sai teada, et näiteks näitleja Juri Nikulini hauaplatsil on mehe skulptuur, kelle lähedal lamab tema truu koer. Kuid tutvuti ka Jossif Stalini pereliikmete lugude ja haudadega ning pilgu sai heita kirjanik Nikolai Ostrovski kalmule.

Moskvast tagasi kodumaale jõudnud, jutustas Ants Haljamaa fotode abil haaravalt meestest-naistest, kes on mingil moel Rapla maakonnaga seotud. Nende seas on Hans Tiismann, Eesti esimene misionär, kelle teed viisid teda nii Lõuna-Ameerikasse kui ka Aafrikasse. Oma reise vahel viibis ta kodumaal ja oli näiteks Alu algkooli esimene juhataja.

Ajakirjanik Anton Vaarandi viibis ainsa Eesti ajakirjanikuna Nürnbergi protsessil. Küllastamata ei saa loomulikult jätta ka Raimond Valgre viimast puhkepaika. Tuntud nimele hulgas on nii riigitegelasi, sõjaväelasi kui ka teatrimehi.

Cätlin Mägi ja Jaan Tätte juunior jälgivad hoolega Jaana Jõotsi pillimängu. Foto: PIRET LINNAMÄGI

Parmupillifestival tõi huvilisi kogu Eestist

Piret Linnamägi

Läinud kuu viimasel nädalavahetusel oli Varbola rahvamajas Raplamaa esimene parmupillifestival, mis tõi kokku huvilisi nii kodumaakonnast kui ka Tartust, Tallinnast ja Vilsandiltki.

Parmupill kogub Eestis üha enam populaarsust ning sellest tuli ka idee korraldada Raplamaal esimene parmupillifestival. Kartus, et oma ala asjatundjad Cätlin Mägi ja Jaan Tätte juunior peavad esinema vaid paarile huvilisele, osutus asjatuks. Tund enne keskpäeva oli Varbola rahvamaja saalis üle kahekümne parmupillimängu huvilise. Tore, et nende hulgas oli ka koolinoori. Vaid mõned olid varem parmupilli mänginud, aga keegi ei pidanud end pilli valdajaks ning seetõttu oli õppepäev üks suur õppimine ja harjutamine.

“Selline seltskond on väga hea ning nii saan individuaalselt tegeleda kõigi õpilastega,” sõnas Cätlin Mägi õppepäeva algul. Esmalt tutvustas ta pilli ennast ja rääkis selle ajaloost ning siis alustati esimese õppetunniga. Tõdeti, et parmupillil ei saa teha lihtsalt ühelaadset häält, vaid sellest annab välja võluda melodiat. Üheskoos õpiti selgeks lihtsad lastelaulud ning päeva lõpus kanti õpitu ka kenasti

ette.

Jaan Tätte juunior andis ülevaate aasia parmupillist, mis erineb sootuks tavalisest parmupillist. Aga musitseerimine sellel oli huvitav.

Cätlin Mägi rääkis ka pilli kvaliteedist. Ta rõhutas, et väga odavat parmupilli, sellist, mida masstoodanguna tehakse, osta ei maksaks, kuna nende kvaliteet pole kiita. Pigem tuleks hankida pillimeistrite valmistatud toode.

Ligi saja-aastase pilliga mängis koolipoiss Hans Peeper Haud, kes oli parmupilli päranduseks saanud.

Varbola kooli muusikaõpetaja Marju Plamus sõnas koolituse lõppedes: “Ma sain väga palju uusi asju teada ja tõdesin, et parmupill on tõesti huvitav instrument ja ma tahan seda ka oma koolilastele õpetama hakata. Tore ju oleks mõne looga üles astuda. Päev oli väga sisukas ja hea meel on just selle üle, et kõike sai ise järele proovida ja õpitu ei põhinenud vaid teoorial.”

Samal arvamusel olid ka teised osalejad. Raplamaa rahvakultuuri spetsialist Anne Ummalas tänas nii õpetajaid kui ka päeva korraldajaid ning üheskoos leiti, et esimene festival ei jää teiseta ja küllap siis saab üheskoos juba mõne loo nii selgeks, et seda rahvale ette kanda.

Parmupillimängu huvilised saavad kogemusi jagada ning spetsialistidelt oskusi õppida sotsiaalmeedias olevas grupis. Taas saavad aga õppurid kokku aasta pärast sügisel.

Loovuslaager annab jõudu ja energiat pikemaks ajaks

Katri Reinsalu

Kolmandat aastat korraldatakse Rapla ühisgümnaasiumi õpilastele loovuslaagrit. Esialgu oli see planeeritud humanitaarsuuna gümnaasiumiõpilastele, kuid kampa on võetud nii üheksandikke kui ka vilistlasi.

20 noort ja loovat inimest alustas 26. septembril Lelles kahepäevast laagrit. Lelle rahvamajas toimus loovuslaager teist korda. Noori juhendasid Kristiina Oomer ja Margus Mikomägi. Osalejad jagati kahte gruppi. Kristiina Oomeri ülesanne oli noored vabastada krambist. Nii tehti tema juhendamisel erinevaid improvisatsioonitüüpe.

Margus Mikomägi rääkis noortele teatriuudiseid ning aitas teoreetilise taustaga. Koos temaga pandi kokku ka väike etendus. Ühe grupi noored pidid mõtlema välja lause armastuse ja teise grupi omaid vihkamise kohta. Muusika saatel esitasid noored vaheldumisi oma lauseid.

Ühisgümnaasiumi kirjanusõpetaja Ülle Mäekivi kiitis noori, öeldes, et armastuse ja vihkamise kohta käivad mõtted olid eedad ja vahetud. Etendust plaanitakse esitada ka koolis teistele õpilastele.

Need, kes laagrist osa võtsid, jäid väga rahule ning nende meelest tuleks laager kindlasti ka järgmisel aastal korralda-

Loovuslaagri rõõmsameelsed osalejad (vasakult) Merilyn Elge, Inga Tarto ja Markus Bachmann. Foto: BIRGIT KÄSPER

da. Loovuslaager on noorte sõnul võimalus näha inimesi omas elemendis. Samas ei saa selline laager sobida igaühele, vaid sinna tulevad kokku inimesed, kes tõesti tahavad seal olla. Nii tekkiski Lelles väga vaba õhkkond, mis pani oma kaaslasti hoopis uues valguses nägema. Tegelikult nähakse uues valguses ka iseennast.

Lemmikhetked olid mitme noore jaoks õhtud, kui programm oli juba lõppenud ning koguneti saali, et seal loovaid mängida, kitarrimängu saatel laulda ja niisama olla.

Meeldejäädavaks osutus ka Kristiina Oomeri ülesanne Shakespeare'i “Hamleti” algus uues võtmes ümber lavastada. Iga grupi lavastus oli omanäoline ja huvitav. Ülesandest võtsid osa ka õpetajad ning see

on midagi, mis oli noortele eriti meelt mööda. Laagri jooksul said nad ka õpetajate mõtetega lähemalt tuttavaks.

Üks laagris osalenud neiu ütles, et teda tõmbas loovuslaagrisse huvi teatri vastu ning soov end arendada. Ka teised nõustusid, et laagris õpitakse esinema, ennast paremini väljendama ja tegelikult ka kuulama.

Sel aastal sai erinevalt eelmistest kordadest osavõtjate nimekiri üsna kiiresti täis. Kõige parem reklaam on muidugi noorte enda positiivne emotsioon. Osa noori tunnistas, et mõte loovuslaagrist tundus esialgu hirmutav ning neil oli vaja kedagi, kes tagant tõukaks. Siin tulevad appi õpetajad, kes loovaid noori märgates neile personaalse

kutse esitavad. Teiselt poolt saavad sama teha ka juba varem laagris osalenud õpilased. Ka õpetajad tõdevad, et kuigi loovuse ärgitamisest räägitakse palju, ei ole see nii lihtne. Positiivsest elamusest annavad tõestust noorte lubadused võtta loovuslaagrist osa ka vilistlasena. Kõik kinnitasid kui ühest suust, et kahepäevasest ettevõtmisest saadud jõudu ja energiat jagub pikemaks ajaks.

Asja igavaks muutumist karta ei tasu, sest noored kinnitavad, et iga aasta on loovuslaager erinev ja omanäoline. Juhendajad oskavad alati millegi uue ja põneva peale tulla. Üks neiu arvas, et loovuslaager on iga aasta sama kordumatu ja ainulaadne kui üks etendus.

www.torujyri.ee

TORU-JÜRI

Isoleeritud akupaagid nüüd saadaval

Tallinn, Pärnu mnt 238, Tel: 614 0334 ; 5346 2307

- Rehvitööd Võsa 43 a, Rapla
- Rehvide, velgede müük, paigaldus ja remont (velgede sirgendus)
- Müügil ka taastatud rehvid (VALLAI)

Taskus: 509 0243 • Laual: 453 3327
E-R 8.30–19, L 9–15, P kokkuleppel

Juristi nõuanne

Tööriiete vahetamine
tuleks töökorralduse
reeglitega reguleerida

Lugeja küsib: Kas tööriiete vahetamisele kuluva aja peab tööandja arvestama tööajaks?

Vastab Tööinspektsiooni tööinspektor-jurist Ülle Mustkivi:

Töölepingu seadus ega töötervishoiu ja tööohutuse seadus ei sätesta, kas tööriiete vahetamisele kuluv aeg tuleb arvestada tööaja hulka. Üldjuhul riiete vahetamise ja pesemise aega tööaja sisse ei arvestata, kuid töökorralduse reeglites võidakse ette näha teistsugust korda.

Töölepingu seaduse kohaselt on tööaeg aeg, mille kestel töötaja allub tööandja

juhtimisele ning täidab töölepingus kokkulepitud tööülesandeid. Ettevõttes kehtivast töökorraldusest peab tööandja teavitama töötajat töölepingu sõlmimisel (TLS § 5 lg 1 p 11).

Seadus peab töökorralduse all silmas eelkõige tööpäeva alguse- ja lõpuaega, tööpäevasiseseid puhkepause, kaitseriietuse ja vahendite kasutamise kohustust, tööandja korralduste andmise korda, töötaja aruandmise korda jms.

Töö korraldamise, sealhulgas tööaja korraldamise eest vastutab tööandja. TLS § 47 sätestab tööaja korralduse regulatsiooni. Tööaja korralduse eesmärk on töö tegemise aja kindlaksmääramine. Tööandja peab töötajate kaasamise põhimõttest lähtuvalt informeerima ja konsulteerima töötajate esindajate või töötajatega tööaja korralduse olulistest küsimustes.

Seega tuleks tööriiete vahetamise kord tööandjal töökorralduse reeglitega ära reguleerida.

Säästame üheskoos elusid!

Indrek Laanepõld,
Lääne päästekeskuse juhi
asetäitja tuleohutusjärelvalve
alal

Eestis oli 30. septembri seisuga hukkunud tulekahjudes juba 32 inimest, eelmisel aastal samal ajal oli hukkunud 28.

Eranditult kõikidel tulekahjudel, kus hukkus inimene või lausa inimesed, on ühiseks jooneks suitsuanduri puudumine. Teine läbiv joon on alkohol. Inimesed, kes tulekahjudes hukkusid, olid tarvitanud alkoholi.

Kui vaadata tulekahjudes hukkunute statistikat, saab 2014. aasta kaheksa kuu põhjal öelda, et inimesed surevad oma elukohtades kuu esimesel kümnel päeval. Ligi pool 32 hukkunust jättis oma elu

kuupäevadel 1-10. See on väga lihtsasti seletatav kuu alguses makstavate toetuste ja pensionide kätte saamisega ja sellele järgneva hoogsa pidutsemisega. Mis eelneva 25 päevaga on tegemata jäänud, tehakse nüüd mõne päevaga tasa. Selle juures mõtlemata edasisele 25 päevale, kui raha otsas.

Tänaste numbrite järgi hukub nimetatud ajavahemikul mees vanuses 41-60. Peamiselt juhtub see reedel, laupäeval või pühapäeval. Hukkunu on pensionär või töötu, suitsetab oma kodus elutoas voodis või tugitoolis ning tal puudub suitsuandur. Rahvuselt on ta eestlane ja hukkumise hetkel alkoholijoobes, tavaliselt tugevas joobes.

Päästeamet on selliste probleemsete elamiste väljaselgitamiseks palunud kohalikest omavalitsustelt tagasisidet. Peab tõdema, et mõnel korral on saadud omavalitsuselt ka negatiivset tagasisidet, nagu peaks omavalitsus andmete väljastamisel rikkuma andmekaitseeadust, kuigi palutud on ainult aadressi.

Päästeamet on omalt poolt panustanud selliste sündmuste ennetamiseks suitsuandurite

paigaldamisega ja eluruumide elanike nõustamisega ning ohtude selgitamisega. Tavapärastelt see suitsuandur sellistes eluruumides kaua ei püsi, kuna segab elanikul rahulikult toas suitsetamast. Eriti murelikuks teeb asjaolu, et loo alguses kirjeldatud mees-terahvas ei riskeeri sellise eluviisi juures mitte ainult enda eluga, vaid tavapärastelt elavad temaga ühes hoones ka teised leibkonnad, kellele ta põhjustab oma eluviiside ja käitumisega pidevat hirmu ja stressi.

Selline olukord ei saa olla normaalne, kui inimesed elavad pidevas hirmus võimaliku puhkeda võiva tulekahju pärast. Päästeameti ennetajad ja tuleohutusinspektorid on kirjeldatud olukorra leevendamiseks paigaldanud suitsuanduri isegi probleemse majanaabri ukse taha koridori. Seda selleks, et kui napsulemb on enda korterist suitsuanduri laest alla võtnud ja suitsuga magama jäänud, reageerib vähemasti koridoris olev suitsuandur algavale tulekahjule ja teavitab majanaabreid õigeaegselt.

Samas on suur tõenäosus, et

napsumees, kes oma korteris väikest elupäästjat ei kasuta, kaotab nii ise oma elu. Kuid ikkagi on teiste naabrite teavitamine tagatud. Karm, kuid tõsi.

Lisaks on võimalik paigaldada suitsuandurid, mis omavahel suhtlevad. Sellisel puhul on mõistlik paigaldada üks andur probleemse naabri sellisesse tuppa, kus ta ei suitseta ja puudub vajadus seda alla võtta, teine andur paigaldada jällegi ühisesse koridori, kus see aegsasti naabreid teavitab. Päästeamet on sellist lahendust ühe probleemse maja puhul kasutanud ja see toimib.

Siinkohal peab tõdema, et päästeamet ei suuda kõiki selliseid olukordi üksi lahendada. Naabrid ja ka ülejäänud kogukond peavad ise samuti oma turvalisusesse panustama. Just kogukondlik tähelepanu aitab lahendada probleeme. Kogukondlik surve napsulembese naabri ohjamiseks ja võimaliku tulekahju ennetamiseks on kõige tõhusam ja tihti efektiivsem kui mõnekümne eurone trahv.

 Eesti Töötukassa

www.tootukassa.ee Töötukassa Raplamaa osakond Tallinna mnt 14, 79513 Rapla

VABAD TÖÖKOHAD		Raplamaal seisuga 7.10. 2014	
TÖÖPAKKUMISE NIMETUS		TÖÖKOHTI	ASUKOHT
Valmistoodangu kontroll/parandaja		5	Keava alevik
Karjak		1	Kohatu küla
Küünetehnik		3	Rapla linn
Klienditeenindaja		1	Märjamaa alev
Müüja		1	Käru alevik
Õmbleja		2	Rapla linn
Mehaanik		1	Kohila alev
Abi- ja transporttööline		3	Kohila alev
Kaubavastuvõtja-transporditööline		1	Kohila alev
Müüja		1	Kohila alev
Müüja (puhkuseasendajana)		1	Kohila alev
À la carte kokk		2	Urge küla
Pakkija		2	Kohila alev
Ripsmetehnik		1	Rapla linn
Töstukijuht		1	Keava alevik
Õmbleja		3	Alu alevik
Õmbleja		5	Prillimäe alevik
Puidutisler		4	Järlepa küla
Paadi komplekteerija		4	Järlepa küla
Hooldusõde		1	Tolli küla
Puusepp		1	Juuru alevik

Lisainfot tööpakkumiste kohta leiate töötukassa iseteenindusportaalist: <https://iseteenindus.tootukassa.ee>.

Hinnavõrdlus

Kaerahelbeküpsised

Katri Reinsalu

Eelmine nädal möödus õppimise ja õpetamise lainel. Et õppimine ikka võimalikult jõudsalt läheks, tuleb ajule teinekord väike energiasüst anda. Suurepäraselt sobivad selleks puhuks mõnusad kaerahelbeküpsised, mida on hea kaasa haarata ning millesse saab kõikvõimalikke ajutegevust turgutavaid lisandeid panna.

Vaja läheb: 2 küpset banaani ja 2 dl kiirkaerahelbeid. Küpsistele võib lisada kõike, mis pähe tuleb. Näiteks peotäis korinte või rosinaid, hakitud šokolaadi, hakitud kreeka pähkleid või peotäis kuivatatud jõhvikaid ja ühe apelsini riivitud koor

	Banaan (Prantsusmaa)	Kiirkaerahelbed (Helen, 500 g)	Šokolaad (Bitter, 100 g)	Rosinad (Sultan, 200 g)
Rapla Konsum	1,25	-	1,20	0,85
Rapla Karman	-	1,05	1,15	0,84
Selver	1,29	1,19	1,10	0,85
Ristiku pood	-	1,09	1,25	0,85
Rapla Säästumarket	1,19	0,95	1,15	-
Maxima	1,19	-	1,12	0,59

Hinnad 7. oktoobri seisuga

Tee nii: Kata ahjuplaat küpsetuspaberiga. Kuumuta ahi 170 kraadini. Koori banaanid, pane kaussi ja suru kahvli või pudrunuiaga pudruks. Lisa

kaerahelbed ja meelepärane lisand. Sega ühtlaseks (kui segu liiga vedel tundub, võid veel kaerahelbeid lisada). Tõsta ahjuplaadile teelusikataie kaupa

väikeseid tainapalle. Küpseta 170-kraadises ahjus 15-20 minutit, kuni kaerahelbeampsud on kergelt kuldsed.

Allikas: Nami-nami retseptikogu

Riskinoorte projekt loob võrgustikku

Reet Saar

Raplamaal on alanud kõiki valdu hõlmav mahukas noori kaasav ettevõtmine, millest räägib lähemalt projekti juht Karin Ratas.

Projekti nimetuses „Kogukondlik ennetustegevus riskinoortega ja võrgustikutöö Rapla maakonnas“ jääb kõrva sõna „riskinoored“. Keda nende all silmas peetakse?

Riskinoored ongi teinekord liiga kitsalt mõistetud sõna. Need ei ole üksnes probleemse käitumisega, vaid täiesti tavalised ja tublid, kuid riskioludes elavad noored. Ta võib olla üksikvanema laps või elada piirkonnas, kuhu ühistransport käib harva ja kes seetõttu ei saa tihti koos eakaaslastega tegutseda. Kuid mõiste võib ajas ka muutuda. Näiteks täna on riskinoored needki, kellel on vanemad küll olemas, kuid töötavad Soomes.

Projekti pealkirja üks pool puudutab noorte suunatud tegevusi, teine pool võrgustikku ehk kõiki, kes riskinoorte ümber on. Võrgustikutööst räägivad noorsoo- ja sotsiaaltöötajad kogu aeg. See ilmselt ongi kestev protsess, mis kunagi ei lõpe.

Kohati on võrgustiku sõna juba liialt ära kulutatud, aga võrgustik pole ju muud kui inimesed.

Me püüame vältida ka sõna „projekt“. Kõigile osapooltele selgitame, et toimuv pole midagi eluvälist, vaid see on üks tööriist, vahend midagi paremaks muuta, millelegi tähelepanu juhtida. Kindlasti pole nii, et kui see projekt saab läbi, pannakse asjad kappi ja teema on lõpetatud.

Riskinoorte projekt algas tänavu juulis, aktiivne tegevus käivitub oktoobris ja kestab 31. detsembrini 2015. Tegevusteks on ette nähtud ligi 55 000 eurot, projekti kogusumma on ligi 65 000 eurot. Mida selle abil tehakse?

Meie taotlusest kärbiti üsna vähe ja ei pidanud millestki olulisest loobuma. Saadud summa on päris optimaalne ja meie maakonna toetus on Eestis suuruselt teine. Kõige suurem osa, 38 000 eurot kulub noortega tegelemiseks kohtadel. Ülejäänud

eest tulevad koolitused, supervisioonid, seminarid. Iga valla omaosalus on 300 eurot.

Kuidas tegevus algab?

Start on juba antud. Esmalt sõlmisime valdadega koostöö- ja partnerluslepingud. Septembris oli Kehtnas kahepäevane koolitus neile, kes hakkavad kohapeal ringe juhendama. Oktoobris käivituvad tegevusringid.

Võrgustikutöö edendamiseks korraldame kolm ümarlauda – Märjamaal, Raplas ja Kohilas –, kus osalevad ka ümberkaudsed vallad. Ümarlaudadesse oleme kutsunud lisaks kohalikele tegijatele politsei, Rajaleidja keskuse, Ohvriabi jt maakonda katvaid ühendusi.

Novembri alguses tuleb võrgustiku liikmetele kahepäevane koolitus, mille viivad läbi pika-aegse sotsiaaltöö kogemusega Karin Kiis ja Anne Rähn. Jaanuaris on supervisioon noorsootöötajatele, kes töötavad tihtipeale üksinda. Pealegi pole neil supervisiooni võimalust varem olnud.

Ümarlaudade abil peaks selguma märtsikuusse kavandatud suurema koolituse teema. Samuti on veel lahtine lõppkonverentsi teema. Me meelega ei tahtnud pealkirja eelnevalt sõnastada, sest töö käigus võib rõhuasetus muutuda. Alanud projekti võlu ongi kulgemises, ühest asjast peaks välja kasvama teine, märksõnaks on vajaduspõhisus. Sellepärast kavandasime ka ümarlauad algusse, neist selgub mõndagi vajalikku, mida tegevustes ja koolitusi planeerides arvestada.

Alanud projektis on valdadel suur otsustusvabadus. Nad ise teavad kõige paremini oma valukohti ja vastavalt sellele saavad tegutseda. Hea võimalus on ka lapsi ja lapsevanemaid nõustada. Nõustamist kui kallist teenust pole seni väga palju kasutada saanud.

Mida on teada valdade tegevusplaanidest?

Mõnigi tegevusjuhendaja ütles, et on sellist võimalust ammu oodanud. Me ei ole meeskonna poolt tegevuste sisu ette kirjutanud. Küllap tuleb matku, orienteerumist, meisterdamist, kokkamist, kohtumisi jne. Mõnikord on vaja kavandatud plaan kõrvale jätta ja noortega lihtsalt rääkida, nad ära kuulata.

Varasemad kogemused näitavad, et kõige optimaalsema suurusega on 10–12-liikmeline grupp, mille liikmete vahel tekib kokkukuuluvustunne. Usun, et grupid lähevad kenasti käima. Sellised näited on maa-

konnast ka tuua. Aastaid tagasi olid meil seiklusringid Majaka projekti toel, hiljuti Kehtna ja Märjamaa vallas.

Kuidas toimib võrgustik?

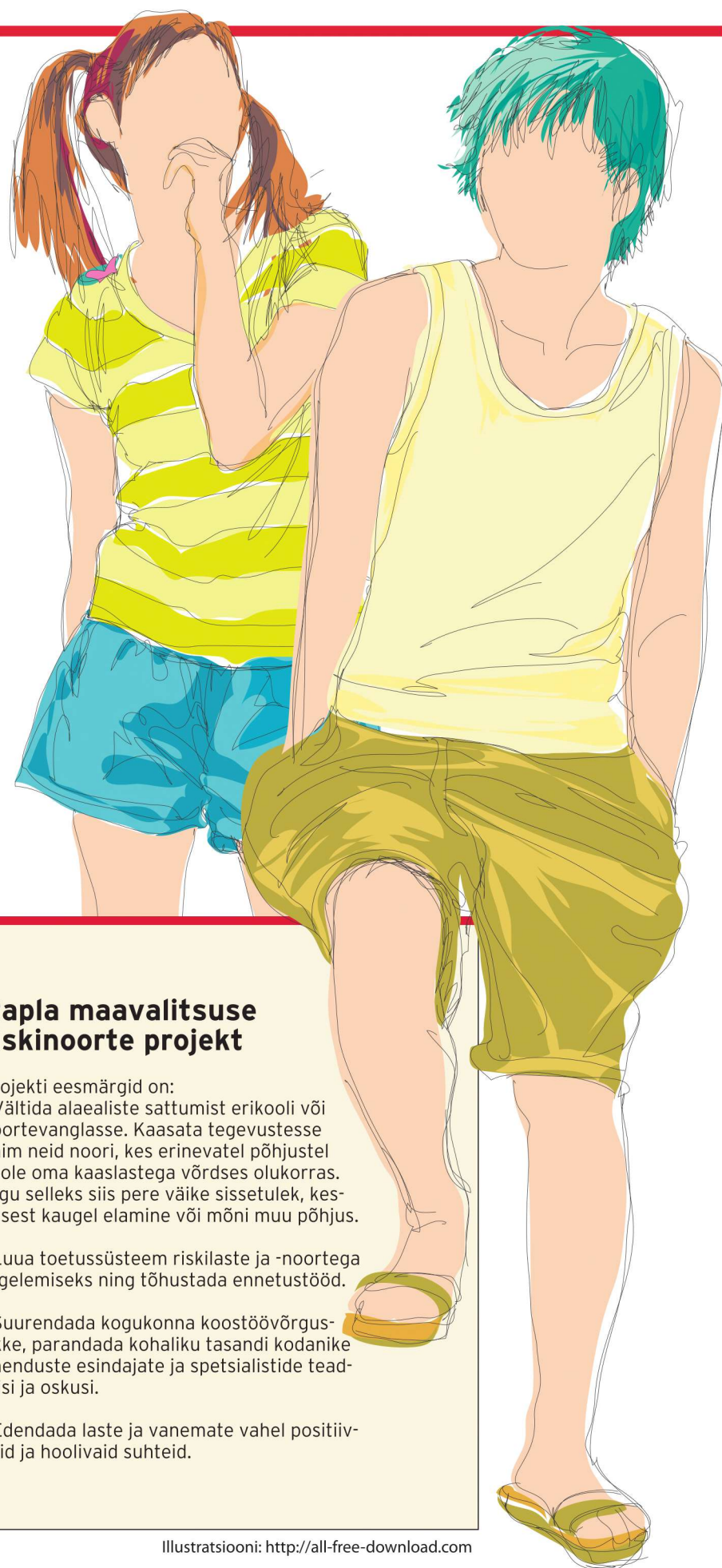
Võrgustiku sõna kipume kasutama nii igapäevaselt, et tihti unustame ära selle tõelise tähenduse. See pole ju muud kui inimesed, aga teemat tuleb hoida fookuses. Me üheskoos heegeldame seda võrku. Muster võib erinev tulla, mõte on sama.

Põhirõhk on vallasisesel võrgustiku aktiveerimisel. See peaks ärgitama riskinoortega seotud võrgustiku sisse vaatama, oma probleemidest julgelt rääkima, üheskoos lahendusi ja ettepanekuid pakuma.

Mis peaks olema riskinoorte projekti tulem?

Usun, et vallad avastavad mõne inimese või MTÜ, kes võiksid olla võrgustikus. Juba praegu on uusi nimesid leitud. Ma loodan, et vallad võtavad sellest projektist maksimumi. Algul võivad ette tulla raskused, aga need on rohkem tehnilist laadi. Saime juba Kehtna koolitusel palju asju selgeks räägitud.

Võib loota, et kui selle projekti abil muutub midagi meie elu loomulikuks osaks, leitakse selle jätkamiseks hiljem ise raha. Kindlasti peaks aga kujunema välja ühine arusaam võrgustikutööst. Et kui töötaja vahetub, siis järgmine teab oma rolli ja ülesandeid valla ja maakonna võrgustikus. Ülle Laasner koostab projekti alguses hindamise, et saada teada, kus me praegu oleme. Lõpus hindame, kas midagi on muutunud.

Rapla maavalitsuse riskinoorte projekt

Projekti eesmärgid on:

- Vältida alaealiste sattumist erikooli või noortevanglasse. Kaasata tegevustesse enim neid noori, kes erinevatel põhjustel ei ole oma kaaslastega võrdses olukorras. Olgu selleks siis pere väike sissetulek, keskest kaugel elamine või mõni muu põhjus.
- Luua toetussüsteem riskilaste ja -noortega tegelemiseks ning tõhustada ennetustööd.
- Suurendada kogukonna koostöövõrgustikke, parandada kohaliku tasandi kodanike ühenduste esindajate ja spetsialistide teadmisi ja oskusi.
- Edendada laste ja vanemate vahel positiivseid ja hoolivaid suhteid.

Illustratsiooni: <http://all-free-download.com>

www.torujyri.ee

TORU-JÜRI

Isoleeritud akupaagid nüüd saadaval

Tallinn, Pärnu mnt 238, Tel: 614 0334 ; 5346 2307

Kooseluseaduse vastased kogunesid Toompeale meelt avaldama

Siim Jõgis

Kooseluseaduse ümber käiv arutelu tekitab ühiskonnas küllaldaselt vastukaja. Pühapäeval, 5. oktoobril kogunesid Tallinnasse Toompea lossi ette meelevaldusele kooseluseaduse vastased.

Pooldajaid oli samuti kohal, aga neid oli tunduvalt vähem. Kõiki päid küll üle ei loetud, ent lossiesine väljak oli inimesi täis ning osa neist seisis ka tänaval ja Aleksander Nevski katedraali trepil, mis asub otse Toompea lossi vastas.

Meelevalduse korraldas sihtasutus Perekonna ja Traditsiooni Kaitseks. Kui SAPTK juhatuse esimees Varro Vooglaid ja juhatuse liige Markus Järvi käisid suvel Eesti turneel, oli neil viimane kohtumine oma toetajatega 9. augustil Raplas. Juba siis käisid nad välja idee, et Toompeal tuleb korraldada meelevaldus perekonna ja demokraatia kaitseks, kui muud moodi neid kuulda ei võeta. Mõlemad mehed ütlesid Raplas, et see on nende viimane võimalus, sest kui meelevaldus peaks ükskõik mis põhjusel ebaõnnestuma, nad teist võimalust ei saa.

Ürituse kuupäevaks valiti pühapäev, 5. oktoober, sest 7. oktoobril algas selle seaduseelnõu teine lugemine ning 9.

Meelevaldus Tallinnas Toompea lossi ees.

Foto: HELARI HELLENURM.

oktoobril tuleb kolmas lugemine ning siis võidakse seadus ka vastu võtta.

Paar päeva enne meelevaldust esitles SAPTK TNS Emori poolt läbi viidud uuringust eestimaalaste suhtumise kohta homoseksuaalsetesse suhetesse. Sellest selgus, et 55 protsenti elanikkonnast peab homoseksuaalseid suhteid ebamoraalseks. Samast

uuringust tuli välja, et 67 protsenti elanikkonnast ei poolda homoseksuaalse paari riiklikku tunnustamist perekonnana. Need tulemused andsid SAPTK kõneisikutele kindlama positsiooni väita, et nad kõnelevad lähtuvalt enamiku eestimaalaste seisukohast.

Pühapäeval meelevaldusel oli tahes-tahtmata küljes

ka teatav religioosne värv. Vahetult enne ametliku osa algust pidasid Aleksander Nevski katedraali ees palvust õigeusu preestrid. Kuigi see ei olnud ametlik osa meelevaldusest, mõjus see omamoodi sissejuhatuseks küll. Pole ka mingi saladus, et Eesti kogudused organiseerisid ühiseid bussisõite Toompeale. Kohale sõideti näiteks Tartust

ja Saaremaalt.

Rapla maakonnast ükski kogudus ühist minekut sinna ei planeerinud. Rapla vabakoguduse pastor Matthew Edminster ütles, et koguduse liikmed võisid sinna omal soovil küll minna, ent ühist sõitu ei korraldatatud. Ise ta seal kohal ei käinud.

Pühapäeva ennelõunal oli Tallinnas selge ja ilus sügis-

ilm. Kindlasti mõjutas ka see kohaletulnute arvu. SAPTK korraldatud meelevaldus kandis nime "Perekonna ja demokraatia kaitseks". Sisuliselt seisti kahe asja eest – et homoseksuaalsed paarid ei saaks Eestis oma kooselu seaduslikult registreerida ning et Riigikogu ei suruks läbi seadust, millele uuringu kohaselt enamik eestimaalastest on vastu. "Me ei taha keelata mitte kellelegi võimalust elada eraelu vastavalt oma eelistustele, aga me ei lepi abielu ja perekonna meelevalduse ümberkujundamisega," ütles oma kõnes Varro Vooglaid.

Nõnda palju vastukaja tekitanud üritus ei jäänud puutumata ka vastuoludest. Ajakirjanduses ja sotsiaalmeedias hakkas pärast meelevaldust levima pilt väikesest tüdrukust, kes hoiab roosat õhupalli, millel on kiri "p***d koju kappi".

Internetiportaali De Civitate kohaselt pärines see õhupall Tallinna Linnateatri näitlejalt Henrik Kalmetilt, ent seda teksti tema õhupallile ei kirjutatud. Tõsi on, et Kalmet liikus meelevaldusel ringi koos kaaslasena ning nad olid riietatud keskaegsete munkadena ning hoidsid käes õhupalle. Ühel neist oli kiri "Kappi tagasi".

De Civitate kohaselt oli Kalmeti ja tema kaaslaste tegevus seotud Facebookis leviva SAPTK pilaportaali Sihtasutus Patriarhaadi ja Keskaia kaitseks. Lisaks olid nende õhupallidele kirjutatud "Ei patule", "Jah Hüvele" ja "Ei seadusele".

EHITUSKESKUS
 Viljandi mnt 126, Rapla

PROJEKTOR LED 9 10W
900lm, IP44, 0,5 pistikuga kaabel, must

16.55

KÜTTEKOLLE VESUVI 02
Kiire ja tõhus küttekolle koju, töökotta või garaaži

619.-

PROJEKTOR LED 9 20W
2000lm, IP44, 0,5 pistikuga kaabel, must

26.50

ÖLIRADIATOR 7-RIBI 1500W
7 ribi, võimsuse lüliti, reguleeritav termostaat, rattad

35.50

PROJEKTOR LED 9 20W
2000lm, IP44, 0,5 pistikuga kaabel, must

31.50

SOOJAPUHUUR GILS, HFTV-2; 2000W
Ülekuumenemiskaitse, termostaat, 4-astmeline lüliti (välja/ventilaator/ poolevõimsusega/ täisvõimsusega soojapuhumine)

8.95

Piltidel on illustreeriv tähendus. Hinnad kehtivad 01.10. - 03.11.2014 või kuni kaup jätkub. Mõnedes kauplustes kaubad ettetellimisel. Toodete tavahinnad on Saku E-Ehituskeskuse põhjal 19.09 seisuga.

Rohkem pakkumisi: etk.ee ja f Rapla Tarbijate Ühistu

HARAKAPESA
 KOHVIK - PUBI

OÜ MALLTOP ON TEGUTSENUD KOHVIKUNA TALLINNAS JUBA 10 AASTAT. TÄNA OLEME TEGEMAS ETTEVALMISTUST, ET JUBA SÜGISEL AVADA KOHILAS MOODNE KOHVIK – PUBI HARAKAPESA.

PAKKUMA HAKKAME LÕUNASÖÖKE, HÖRKE A`LA CARTE ROOGASID, PAGARITOOTEID JA ÕDUSAT ÕHKKONDA.

**SEoses sellega otsime oma meeskonda:
A`LA CARTE KOKKASID
LÕUNASÖÖGI KOKKA
JA SÄRASILMSEID NING RÕÕMSAMEELSEID
KLIENDITEENINDAJAID.**

HUVI KORRAL SAADA OMA CV KOOS PALGASOOVIGA: KERLIKRUUSMANN@HOT.EE VÕI HELISTA 5622 3105 – KERLI KRUUSMANN. ASUME RAPLA JA KOHILA RISTMIKUL, KÄSIPESULAGA ÜHES HOONES.

Mariin Kaljula. Balto Sügiskrossi esimene võistluspäev.

Foto: PAULIUS STRAVINSKAS

Raplamaalased koorisid kelgukoerte võistlusel koorekihi

Piret Linnamägi

4.-5.oktoobril toimus Palivere liikumisradadel kauaoodatud sügishooaja Baltic Cup II avavõistlus, mis oli ühtlasi IFSS maailmakarika etapp.

Võistlejaid oli üle saja. Raplamaad esindas 9 sportlast ning koju naasti väga heade kohtadega.

Võisteldi eraldi 4 ja 6 koera käruveos, 1 ja 2 koera tõukerattaveos, jalgrattaveos ja koerakrossis. Võistlusklassid jagunesid omakorda kategooriateks:

põhjamaised kelgukoerad ja avaklassi koerad. Parima koha saavutas Mariin Kaljula, tulles DR4 NB klassis esimeseks. Jaanus ja Mariin Kaljula võistlesid 4 koera käruveos ning Helle 2 koera tõukerattaveo klassis Alaska malamuutidega.

“Minu rakend koosnes Siberi husky tõugu põhjamaisest kelgukoerest. Rakendi juhtkoerad olid Aptorhome Rocco ja Hellerkantri Mary Poppins. Tagumise paari moodustasid Hellerkantri Zipo ja Hellerkantri Pipi Pikksukk. Võistlusdistsantsiks oli 4,24 km ning raja läbisin 0:11:50 ja 0:11:01 ning kokku tegi see 22:52. Keskmiseks kiiruseks sain 22.32/h ja saavutasin esikoha,” rääkis Mariin Kaljula. Perekont Kaljulatel läks väga edukalt: Jaanus saavutas samas klassis, kus võistles Mariin, 2. koha ning Helle tuli 2 koera tõukerattaveos 3. kohale. Võistluse peakohtunikuks oli Laimondas Daujotas Leedust ning võistlus viidi läbi Baltic Cup reglemendi ja rahvusvahelise kelgukoeraspordi föderatsiooni võistlusreeglite järgi.

Võistlejaid oli enim Eestist, kuid esindatud olid ka Läti, Leedu, Venemaa ja Poola. Eraldi võistlust peeti ka lastele, kes võistlesid 6-9a ja 10-14a vanuseklassis. Tublid olid ka teised meie võistlejad: kolmanda koha saavutasid erinevates võistlusklassides Astrid Rõigas, Marit Kuus ja Anette Düüna. Aigar Kuus oli neljas ja DCM meeste koerakrossis 14. Laste noorimas vanuseklassis saavutas DCK1 laste koerakrossis noorima osalejana 6aastane Hendrik Kuus 5. koha. Vane- mas vanuseklassis tuli DCK2 klassis Laura Düüna 6. kohale ja poistest Joosep Kaljula 3. kohale. Laste raja pikkus oli 800 m.

Võistluse korraldajaks olid lisaks eelpoolmainitud Kaljulatele ka Margus Veer. Võistluse korralduses olid väiksemad ülesanded jagatud ka Kelgukoerte Klubi Baltisport liikmete vahel. Oktoobris minnakse võistlema Leetu ning novembris Lätti.

KK Pärnu võitis põnevas kohtumises TYCO Raplat

Eesti Korvpalliliit

Pärnu spordihallis pidasid Alexela korvpalli meistriliigas põnevuskohtumise kohalike korvpallisõprade lemmik korvpalliklubi Pärnu ning TYCO Rapla. Lõpusekundite- ni põneva kohtumise võitis kodumeeskond napilt 77:75.

Kohtumise esimene veerand aeg möödus tasavägiselt ning

kummalgi meeskonnal ei õnnestunud juhtohjasid enda valdusesse haarata. Pisikesele pausile mindi KK Pärnu 18:15 eduseisul. Teisel veerandil aga tabas pärnakaid mõõn. Ei suudetud enam leida head üksteisemõistmist ning Rapla oli esimese poolaja lõppedes siiski Rapla 63:56.

Teisel poolajal hakkas Pärnu kodupubliku toel tasapisi kaotusseisu vähendama. Kolmandal veerandil juhtis veel siiski Rapla 63:56.

Mida minut edasi, seda pingelisemaks ja huvitavamaks läks kohtumine viimasel veerandajal. Pärnul läksid hoogu Sandis Silavs ja Janis Vahter, kelle juhtimisel haaras kodu-

meeskond liidripositsiooni. Sellega veel mäng aga tehtud ei olnud. Külalised leidsid endas uut jõudu tulla tagasi, kuid viimastel minutitel oli kindlam Pärnu, võites kohtumise 77:75.

„Kiidaks vastast. Tulla võõrale väljakule ja esimeses mängus napilt kaotada, kes nii tahaks, aga austame neid. Oli kõva andmine ja võitja selgus alles lõpusekunditel. Kiidaks kindlasti ka Pärnu fännklubi, kes meid kannustas.

Juba enne mängualgust oli tunda publiku toetust,” ei olnud võitjameeskonna mänedžer Mait Käbin kiitustega kitsi.

„Positiivne oli see, et oli põ-

nev kuni viimase sekundini. Loomulikult oleks tahtnud hooaja esimese mängu lõppu enda kasuks keerata, kuid tuli üks mõõnaperiood, mis maksis lõpus kätte,” rääkis TYCO Rapla mänedžer Jaak Karp. „Ja Janis Vahteri kolmesed olid need, mis enesekindluse meie poolt lõplikult nende kasuks kallutasid.”

Üleplatsimees oli Pärnu poolelt Sandis Silavs 27 punktiga. Janis Vahter lisas 18 ning Renato Lindmets 13 punkti. Vahter korjas lauast lisaks 12 lauapalli, tehes kaksikduubli. TYCO Rapla resultatiivseimad olid Rait Keerles 15, Martin Paasoja 14 ning Andre Pärn 10 punktiga.

Kohila/Eesti Telekom/Webware jahib esiliigas neljandat kulda

Siim Jõgis

Kohila korvpallimeeskond muutis kahe hooaja vahepeal nime ning jäi ilma kahest põhimängijast.

Vaatamata sellele minnakse peatreener Jüri Pritšini sõnul iga mängu võitma ning loodetakse kevadel lõpetada võimalikult kõrgel kohal.

Kahel viimasel hooajal on Kohila meeskond esiliiga võitnud. Nüüd minnakse kolmanda kulla jahile, ent meeskonna koosseis on muutunud. Algaval esiliiga hooajal ei esinda Kohilat enam Heiko Niidas ega Margus Klementsov, kes mõlemad olid algviisiku mehed. Väiksem muutus on see, et varem mängiti Kohila/Elion/Webware nime all, uuele hooajale minnakse vastu nimega Kohila/Eesti Telekom/Webware.

Kohila esimene kohtumi-

ne toimub teisipäeval, 14. oktoobril Kohila spordihoo- nes. Vastaseks on BC Kalev/Cramo duubelmeeskond. Esiliigas mängib sel hooajal neliteist meeskonda.

Pritšini sõnul on see meeskonnale suur kaotus, et Klementsov ja Niidas enam nendega ei jätka. “Nad olid põhifiguurid,” ütles peatreener. Ta avaldas lootust, et keegi olemasolevatest mängijatest kerkib nende asemele. “Konkreetset nime on raske öelda, aga võib-olla Saamuel Rõigas kerkib rohkem esile,” sõnas Pritšin. Ta lisas, et kahe mängija lahkumise tõttu tuleb mänguplaan üle vaadata. “Ma ei ütle, et seekord ka hooaja võidame, aga tahame lõpetada võimalikult eespool,” ütles Pritšin.

Kohila meeskond on võitnud esiliiga kaks aastat järjest. Enne seda lõpetati kolmandal kohal ning veel varem võideti kuld. Seega alustab Kohila/Eesti Telekom/Webware jahti neljandale esiliiga meistritiitlile.

Eesti Olümpiakomitee tunnustas Eestimaa sportlikumaid peresid

Peeter Lusmägi, EOK liikumisharrastuse juht

Eesti Olümpiakomitee (EOK) tunnustas kaheksandat korda Eestimaa sportlikumaid peresid, kelle valisid välja 12 maakonna spordiliidud.

EOK presidendi Neinar Seli sõnul on tähtis tunnustada ja esile tõsta perekonda kui traditsioonide ja väärtuste loojat, kandjat ja hoidjat. „Sport on midagi enam kui füüsiline pingutus. Sport õpetab eesmärke seadma, nende nimel tööd tegema ning väarikalt võitma ja kaotama. Sport annab inimesele toimetulekuks vajalikud oskused ja väärtushinnangud. Jagades neid väärtusi lapsevanema, treeneri, spordiürituste

korraldaja või entusiastliku harrastajana, aitavad need perekonnad kaasa tervema ja tugevama ühiskonna loomisele,” ütles Seli.

Eesti sportlikuma pere tunnustuse pälvisid Harjumaalt perekond Taal, Ida-Virumaalt perekonnad Kurs ja Orel, Järvamaalt perekond Jürden, Jõgevamaalt perekond Vösaste, Läänemaalt perekond Raadla, Lääne-Virumaalt perekond Rooba, Põlvamaalt perekond Matto, Raplamaalt perekond Panker, Saaremaalt perekond Raim, Tartumaalt perekond Nõps, Valgamaalt perekond Kaart ja Võrumaalt perekond Prants.

Oma maakonna sportlikuma pere esitasid 12 maakonna spordialaliidud. Tunnustuse pälvinud perekondadele on EOK-lt preemiaks reis eeloleval nädalavahetusel Tallinn International Horse Show'le koos ööbimisega L'Ermitage hotellis.

RAPLAMA IV KARTULIPÄEV

11. oktoobril 10-15
Rapla Kultuurikeskuse ümbruses

SÜGIS PÕLLUL, AIAS JA TOIDULAUAL

sügislaad - käsitöölaad
hoidiste väljapanekud
nõustamine kartulikasvatatelt
kartulitoitude tutvustamine ja degusteerimine
külade esitlused
kultuuriprogramm
meistriloat, näitused
hobusega sõit

Info 51 289 31 ivi.sark@gmail.com

OÜ Autosõit
Ohutu sõidu kool

B-kategooria algaste klassiõppes -
algab 14.10 ja 19.11 kell 17
Teooria e-õppes -
algus kokkuleppel
B-kategooria lõppastmeksõit -
ühel päeval, iga nädal
BE-, C- ja CE-kategooria
täiendaste -
algus kokkuleppel
Sõit enne ARK-i eksamit
kokkuleppel
PÜSIVALT SOODSAD
HINNAD!

Raplas, Lasteaia 5, I korrus
Registreerimine ja lisainfo:
www.autosoit.ee, tel 5347 6674

Soovin rentida
PÕLLUMAAD
Tel +372 5845 9525

Metsakinnistute ja raide ost
(sobivad ka osaliselt raiutud ja hüpo-
teegiga koormatud metsakinnistud).
Aitame metsakavade koostamisel
ja paberite vormistamisel.

Tel 525 9788, harry@grundar.ee
faks 443 0376, Tehnika 15, Paikuse

OÜ Priimo Mets otab:

- metsakinnistuid,
- kasvavat metsa,
- kasepakku, okaspuu palki,
- paberipuitu, küttepuid,
- võsa hakkeks.
- haavapaberipuitu 28 € /tm

Pakub:

- saematerjali,
- metsaveoteenust.

Tel. 506 9966; 489 0696
E-post priimo.mets@priimo.ee

www.metsaamet.ee

Teenused erametsaomanikule:

- Metsakinnistute ost.
- Raieõiguse ost.
- Metsa ülestöötamine ja vedu.
- Metsamajandamise kavade koostamine TASUTA.

Teave e-post: info@metsaamet.ee,
tel 5615 0680, Karl Lister

Omniva on
Eesti Posti
uus nimi

Tule meie toimekasse
ja usaldusväärsesse
Rapla kande keskuse
meeskonda

AUTOJUHIKS

Lisainfo
telefonil 53 331 955.

Kandideerimiseks
saada oma CV aadressile
cv@omniva.ee.

Äntu Möis müüb teisipäeval, 14. oktoobril korraliku
väljanägemisega, aasta munenud kanu järgmistes
Raplamaa bussipeatustes:

7.30 Eidapere, 7.45 Lokuta, 8 Järvakandi, 8.30 Valgu,
9 Päärdu, 9.15 Kivi-Vigala, 9.30 Vana-Vigala, 9.45
Paeküla, 10 Märjamaa, 10.30 Vaimõisa, 10.45 Varbola,
11 Ohukotsu, 11.15 Kodila, 11.30 Rabivere, 11.45
Hageri, 12 Kohila turg, 12.15 Lohu, 12.30 Hagudi,
12.45 Juuru, 13 Kaiu, 13.15 Inglise, 13.30 Rapla turg, 13.45 Kaerepere,
14 Keava, 14.15 Kehtna, 14.30 Lelle, 14.45 Käru

Info tel 327 0206,
ringil: 5664 3113

**Alu Rahvaõpistus (asukoht Rapla, Keskkooli 1a)
algavad II poolaastal veel järgmised KURSUSED:**

Sotsiaalhooldaja	320 h	18.11.2014 – 28.01.2015
Lõpetanutel on võimalik sooritada riiklik kutseksam Tallinnas.		
Raamatupidamine algajatele	70 h	14.10.2014 – 30.10.2014
Raamatupidamine edasijõudnutele	70 h	04.11.2014 – 18.11.2014
Dokumendihaldus ja personalitöö koos tööõigusega	60 h	04.11.2014 – 28.11.2014

Oleme Eesti Töötukassa koostööpartner. Kursustele on oodatud kõik
töötajad, s.h koolituskardi kasutajad.
Käibemaksu kursuste hinnale ei lisandu.

Lähem info kodulehel: www.alurahvaopistu.ee. Kursustele registreeri-
mine: tel 5374 7905; 485 6438; e-post: alu.rahvaopistu@mail.ee

Metsandusfirma Holmes&Meyers korraldab kuni
30.10 kampaania "VINGE OKTOOBER", mille
raames alandab lõhutud küttepuid müügihinda.
LÕHUTUD KÜTTEPUUD 50, 40, 30 cm.

Teeninduspiirkond: Tallinn, Harjumaa,
Raplamaa, Läänemaa, Pärnumaa, Järvamaa.

KÜTTEPUU HIND ALATES 27,50 €/RM.

Meie toome sõnumid Sinuni!

Otsekorraldus 5.85 €
3 kuud 18.40 €
6 kuud 36.85 €
12 kuud 73.70 €

Lehte saab tellida:

- tel 489 2130, e-post: kuulutused@sonumid.ee, www.sonumid.ee
- kõigist postkontoritest
- Raplamaa Sõnumite toimetusest: Viljandi mnt 6, Rapla (teisel korrusel)

Hea Metsaomanik!**Ostame Sinult raieõiguse.****Lisaks paku meile lepinkuid ja metsakinnistuid.****info.merling@gmail.com****MÜÜAKSE**

Kanarbiku talu müüb korralikke küttepuid (lepp, haab). Pikkused 37, 40, 50, 75 cm. Tel 5373 7294

maja Märjamaal Niidupargi 5. Tel 5553 9222

toores lehtpuu al 50 cm, Rapla-maal al 26 €, metsakuiv okaspuu al 35 €; 50 cm kuiv lehtpuu al 40 €; tarne al 10 rm. 3-meetrised küttepuud, tarne al 30 tm, hind kokkuleppel. Tel 502 4895

turba- ja puidubriketti. Vedu. Tel 5359 2794

Rapla küttekontoris lõhutud, saetud lepa küttepuid 30, 40, 50, 60 cm, ka võrkkotis. Vedu. Tel 516 6305

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

soodsa hinnaga talusealiha. Info tel 505 9151, 5354 3002

kuivi pakitud kütteklotse ja kaminapuid, pelliteid ning puidu- ja turbabriketti alusel. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503

kütteklotse 40 l võrkkotis. Tel 5683 0454

soodsalt lõhutud küttepuid! Kui-vad kütteklotsid! Merling OÜ. Tel 5694 4474

Orgita Dolomiiditooted OÜ müüb kiilustikku, mulda ja liiva koos transpordiga. Tel 5452 2449

Raplas kaubabetooni, liiva, killustikku, kaevurõngaid, r/b detaile, armatuuri. Tellingute rent. Tel 517 5335

Raplas 2-toaline täiesti renoveeritud ahjuküttega korter! Jõe tn 20, hind 31 000 €. Helista tel 5663 3298

3-toaline korter Alus, ahjuküttega, remonti vajav. Tel 5394 3394

sõbrahinnaga võitlusvõimeline Hyundai Accent 2002, üv 06.2015. Tel 5340 4734

garaaž Mahlamäel. Hind 3000 €. Tel 527 7290

saunavoodrilauda 8,75 €/m². Tel 5645 2170, www.pakkpuit.ee

kartuleid, kojuvedu. Erinevad sordid 10-60 senti/kg. Tel 515 2779 Kodila, Rein

toidukartulit "Toscana", hind 0,30 €/kg. Tel 507 4759

UAZ kastikas. Tel 515 3089

TEENUS

Soojuspumpade remont, müük ja paigaldus, kodumasinat ja sõiduki kliimaseadmete remont. Tel 5330 1720 www.kulmaline.ee

Bussiteenus. Sõit Tallinna alates 50 €. Tel 5330 7447, antsraismaa@hotmail.ee

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min

Ohtlike ja suurte puude langetamine. Tel 517 5783

Veo- (4 t), tõste- (2,3 t) ja bob-cat teenus. Tel 527 1344, 509 4884

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968; 5340 2068

Raamatupidamine, aruanded. Tel 505 9669, info@holopoint.ee

Multilifti veo- ja tõsteteenus, mini-laaduriteenus. Tel 5818 9969

Aitan müüa Teie kinnisvara (korter, maja, suvila). Kiire ja professionaalne tehing. Soodsaim vahendustasu! Tel 5682 7044, Arvin Varad OÜ

Katuseehitustööd, eterniit-, plekk-, kivi- ja ruberoidkatuste vahetus ja remont. Tel 5629 8738 info@palmergrupp.ee

Katuse, fassaadi ja üldehitustööd. www.artellehitus.ee Tel 5352 9476

Viin ära tasuta terved suurelained eterniitplaadid. Tel 5373 7294

Teostame torustike paigalduse ja pinnasetöid. Pakun ehituse omanikujärelevalve teenust. Tel 512 1790

Telli korstnapühkija. Tel 5885 6367 www.korstnaohutus.eu

Pakun raamatupidamisteenust väikeettevõtetele. Spetsialiseerunud KÜ-d, põllumajandusettevõtteid, Eesti ettevõtted Soomes. Tel 5391 9809

PAKUN TÖÖD

Vajatakse ehitustöölist hoonete remonditöödele. Tel 5306 4341

Soovin leida **koduhoidjat** 2 a tüdrukule Kehtnas. Soovitatav juhiloa olemasolu. Hind kokkuleppel. Täpsem info tel 5681 9441 Küllike

ANNAN ÜÜRILE

1-toalise möbleeritud korteri Raplas. Tel 5555 5173

2-toalise puuküttega korteri Salu-tagusel. Tel 5347 3872

puuküttega 3-toalise korteri Alus. Tel 5615 0956

OSTETAKSE

Vanametalli kokkuost Raplas Jürna 2. E-R 9-17, L-P 10-14. Tel 5818 8986 www.rauaspets.ee

metsa- ja põllumaad, kasvava metsa raieõigust. PROMETS OÜ Tel 5591 9930 info@promets.ee

OÜ ETEST PR ostab põllu- ja metsamaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee

metsakinnistuid ja kasvavat metsa. Tel 502 4895; info@pajakapuit.ee

Vanametalli kokkuost Agrovaru territooriumil E-R 9-17, L 9-14. Tel 505 8637, www.feralmet.ee

talumaja. Võib vajada suuremat remonti. Tel 5305 5053

maja Raplas. Tel 526 2253

Silvestal OÜ ostab metsamaad ja raieõigusi. Pakume head hinda raieõiguse eest. Oleme huvitatud ka väiksemate mahtudega raietest. Tel 5308 8945 www.silvestal.ee

suurel hulgal õunu mahla tegemiseks Kaelase külas Halinga

vallas. Sobivad kõik sordid. Tel 512 0874

vanu jalg- ja mootorrattaid, võre ning nende varuosi. Võivad olla ka mittekomplektsed. Samuti pakuvad huvi erinevad vana-aegsed esemed. Tel 508 6947

ÄRA ANDA

mahlaõunu (0,5 t) Kehtnas. Tel 5841 6625, 485 5571

tasuta suuremates kogustes toiduainete tööstuse jaoks soetatud erinevaid toidulisandeid ja komponente (kaltsiumfosfaat, maltodekstriin, vitamiinisegu jm). Vara asub Raplas. Transport soovi ja info tel 527 5130 või e-mail: aet.liivand@gmail.com

TÖÖPAKKUMISED

Raikküla Vallavalitsus võtab 31.10.2014 tööle Raikküla **RAAMATUKOGU JUHATAJA**. Avalduse esitamise tähtaeg kuni 20.10.2014. Tingimuste ja vajalike nõuetega saab tutvuda valla kodulehel www.raikkyla.ee

SA RAPLA MAAKONNAHAIGLA asukohaga Rapla, Alu tee 1, vajab alates 1. detsembrist 2014 oma kollektiivi **TOITLUSTUSJUHTI**.

Nõudmised kandidaadile:

soovitatav toitlustusalane eriharidus, arvuti kasutamise oskus, kasuks tuleb eelnev töökogemus meditsiini-asutuses.

Töö sisu: köögi töö korraldamine, toidumenüüde (dieetmenüüde) koostamine, retseptide ja kalkulasioonide koostamine, toidulao haldamine (kauba tellimine ja kontroll, dokumentatsiooni täitmine), hügieeni- ja ohutusnõuete täitmise tagamine ning kontroll.

Isiksuse omadused: ausus, hea suhtlemisoskus, koostööoskus, juhendamise oskus, õppimisvõime, vastutusvõime, hea pingetaluvus.

Omalt poolt pakume: kaasaegset töökeskkonda, erialast täiendkoolitust.

CV ja sooviavaldus saata

e-mailile:eve.ruul@raplahaiгла.ee

Info telefonil 489 0755 (personalijuht)

Kandideerimise tähtaeg kuni 25. oktoober 2014

Südamlik tänu Mihkel Kukele, sugulastele, sõpradele, kes olid meile toeks ja abiks kalli ema

VAIKE PAJO

ärasaatmisel viimsele teekonnale ja kalmu rohkete pärgade ja lilledega kaunistasid.

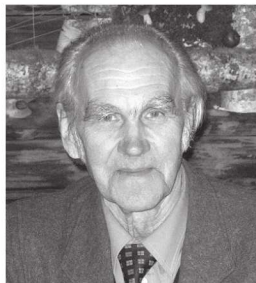
Pojad peredega

*Elu on laul,
on habras ta viis,
heliseb hetke ja
kustub siis...*

Mälestame head sõpra

KALJU TETSMANNI.

Avaldame kaastunnet omastele.

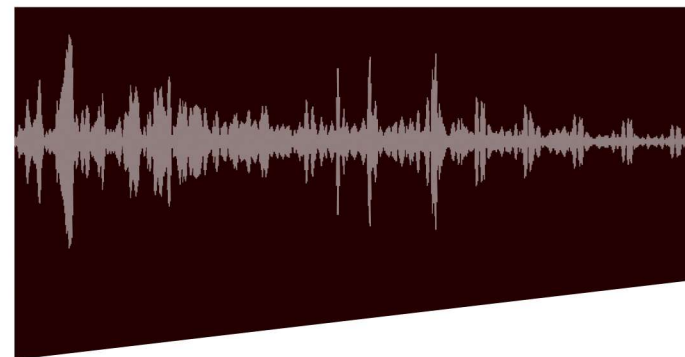
Hõbene, Lepalinnud,
Lemmi ja Rudolf

Õnnitle oma lähedasi ja sõpru meie lehe kaudu!

Tel 489 2130 või kuulutused@sonumid.ee

MITMESUGUST

Lp mesinikud! Luke Vahavabrik vahetab kunstkärge (2,5 €/kg) Raplas SEB panga taga parklas **11. oktoobril** (laup) kell 12. Tel 513 3356

trE Raadio
Rapla 91,3

**Raplamaa
hää! 24/7**

www.treraadio.ee

Mälestame tublit pillimeest

KALJU TETSMANNI.

Raplamaa
rahvamuusikud

Mälestame head pillimeest ja aktiivset isetegevuslast
KALJU TETSMANNI
Avaldame kaastunnet lähedastele.

Lelle rahvamaja kollektiiv

Elate ikka meis...

Ema
KSENIA HAUD
s. 21. VI 1914

Isa
MIHKEL HAUD
s. 5. X 1914

Teie 100. sünniaastapäeval meenutavad kõik järeltulevad põlved

*Ikka mõtetes
tuleme Su juurde,
hinges mälestus hell
ja soe...*

Kallist

EMMA LÕOKEST
28. X 1930 - 8. X 2004

mälestavad 10. surmaaastapäeval lesk, tütar ja poeg peredega.

KINO

MÄRJAMAA KINO HELK,,
„Maastik mitme kuuga“ (Eesti, alla 16aastastele keelatud)
8. oktoober kl 17, 19, 21
„Rändur“ (USA, alla 14aastastele keelatud)
10. oktoober kl 17, 19, 21
„Amazonia“ (USA)
12. oktoober kl 15, 17, 19
13. oktoober kl 21
15. oktoober kl 17
„Tüdrukute seeliku all“ (Prantsuse, alla 12aastastele keelatud)
12. oktoober kl 21
13. oktoober kl 17, 19
15. oktoober kl 19, 21

RAPLA KULTUURIKESKUS
„Preili Julie“ (Norra)
11. oktoober kl 20

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM
„Tehase Tarbeklaas peakunstniku Helga Kõrge klaastooted aastaist 1953-1992“
Püsiväljapanek „134 aastat Järvakandi klaasitööstust“
„Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest“
Muuseum avatud K, N, R kl 11-18, L 11-15, tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM
Näitus „Kolme kihelkonna vennad ja õed. Vennastekoguduse usuliikumine Hageri, Juuru ja Rapla kihelkonnas“
Püsinäitus „Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda“
Koolilastele mõeldud haridusprogrammid:
Mäng meeltega muuseumis (1.–12. klass);
Rahvuslik täringumäng (1.–4. klass); Interaktiivne otsimismäng muuseumis (5.–12. klass)
Eeru kõrtsis: Hobusega rehetarre; Kapsalehel küpsetatud kakuke (oktoober); Atla Mõisakooli ja Mahtra muuseumi ühisprojekt „Piimapäev“
Programmid täiskasvanutele: Meeleolupäev eakatele * Hobusega rehetarre * Koolipäev vanas rehetares * Tunnike talupojakõrtsis.
Kõik programmid on ettetellimisel tel 484 4199 või 523 1011, e-mail: maire.poder@mahtra-muuseum.ee
Muuseum avatud T-L kl 11-16

SILLAOTSA TALUMUUSEUM
Näitus etnograafilistest ülesmõõtmisjoonistest (näituseküünis)
Püsinäitus „Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu“
Avatud E-R kl 10-17, L-P ettetellimisel, suletud riiklikel pühadel

HAGERI MUUSEUM
Tsaariaegsetest koolitarvetest tänasesse päeva

– näitus eri ajastute koolitarvetest
Hageri kihelkonnast kirjasõnas
Püsinäitus „Lõuna-Harjumaa talupojakultuuri tarbeesemeid 19. sajandi lõpust, 20. sajandi algusest“
Püsinäitus „Maa-apteek“, püsifotonäitus
„Kihelkonnakeskus Hageri“
Avatud T, K, N kl 11-16

KOOLITUS

Perehommik: Looduslikud puhastusvahendid
Piilupardi Mängutuba (Rapla, Sulupere 7),
10. oktoober kl 10

Loodusliku kreemi valmistamise õpituba
Käru Pritsumaja, 12. oktoober kl 15

Õpituba: mida teha vanadest kampsunitest, mitmevärvilise paela punumine
Lelle raamatukogu, 15. oktoober kl 18

NÄITUS

Näitus „Kolme kihelkonna vennad ja õed. Vennastekoguduse usuliikumine Hageri, Juuru ja Rapla kihelkonnas“
Mahtra talurahvamuuseum

Silver Kontuse digimaalide näitus
Kohila koolituskeskus

„60 aastat noaga Järvakandi südamest“. August Laidemäe puidust nikerdatud esemed (fuajee)
„Kõrgelt leitud. Eestimaa mustrid ja kujundid“ - Andres Tarto aerofotod
Kohila raamatukogu

Emanda näitus – milliseid rõivaid võis kanda Lohu Jaanilinna emand 750 aastat tagasi
Kohila Tornigalerii, avatud kiriku lahtiolekuaegadel või leppida kokku tel 5623 0741; 5648 3828

Maalid ja joonistused Märjamaa Maarja kirikust. Märjamaa muusika- ja kunstikooli õpilaste tööd
Märjamaa valla raamatukogu

Tõnis Saadre fotonäitus „Lilled. Mälestusi suvest“
Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Ruumiliste raamatute näitus
Kabala raamatukogu (Raikküla vald)

Märjamaa muusika- ja kunstikooli 2014. aasta lõputööd (saalis)
Niidy Maalinna keraamika (vitriinis)
Rapla keskraamatukogu

Näitus „Toome sügise koolimajja“
Rapla täiskasvanute gümnaasium

Siim Solmani fotonäitus „Concierto Experiencia“
Rapla vallamaja II korrus

KONTSERT

Rapla linn 21: Suur kontsert „Eesti Segakooride Liit 20“, esinevad Raplamaa segakoorid
Rapla kultuurikeskus, 9. oktoober kl 19

Hõimunädala kontsert-kohtumine: Ove Averin ja Laura Šmideberga
Rapla kultuurikeskus, 13. oktoober kl 19

TEATER

„Pöial-Liisi“. Viljandi lasteteater Reky Märjamaa rahvamaja, 10. oktoober kl 11
Rapla kultuurikeskus, 15. oktoober kl 11

„Kuus klassi haridust“. Turba kultuurimaja näitetrupp
Varbola rahvamaja, 11. oktoober kl 16

Muusikal „Aken vastu päikest“. Viimsi harrastusteater
Märjamaa rahvamaja, 11. oktoober kl 18

„Kvartett“. Endla teater
Märjamaa rahvamaja, 15. oktoober kl 19

"Hundipüüdja". Rändteater Vaba Vanker
Rapla kultuurikeskus, 15. oktoober kl 19

SPORT

Eesti karikavõistlused võrkpallis U-20 neitudele. Finaalturniir
Kohila spordikompleks, 10.-12. oktoober

Eesti MV korvpallis, poisid U-14
Rapla ühisgümnaasium, 11. oktoober algusega kl 10
Alu spordihoone, 11. oktoober algusega kl 11.30
Rapla Sadolini spordihoone, 12. oktoober algusega kl 10

Rühmatreeningu festival
Rapla Sadolini spordihoone, 11. oktoober algusega kl 11

BBL: TYCO Rapla vs Rakvere Tarvas
Rapla Sadolini spordihoone, 14. oktoober kl 18.30

Eesti MV korvpallis, I liiga: Kohila/Eesti Telekom/Webware vs BC Kalev II
Kohila spordikompleks, 14. oktoober kl 20

Jookse ja kõnni Raplamaa terviseradadel
Rapla terviserada, 15. oktoober kl 18

MITMESUGUST

Raplamaa Ettevõtlusnädal 2014: Noorte ettevõtluspäev ja ettevõtluspäev õpetajatele

Rapla Vesiroosi gümnaasium, 8. oktoober kl 14

Alustava ettevõtja ettevõtluspäev
Rapla kultuurikeskus, 9. oktoober kl 10

Infopäev ettevõtjale
Rapla kultuurikeskus, 10. oktoober kl 10

Loe ja meisterda
Rapla keskraamatukogu, 8. oktoober kl 17

Gongi- ja kristallkausside meditatsioon
Rapla Elujõu Keskus (Viljandi mnt 72G),
8. oktoober kl 19

Rapla linn 21: Raplast ilukirjanduses, ettelugemine
Rapla keskraamatukogu, 9. oktoober kl 13

Huumoriõhtu. Külaline on Valter Parve
Purku koolimaja, 10. oktoober kl 19

Raplamaa IV kartulipäev „Sügis meie põllul, aias ja laual“
Rapla kultuurikeskuse juures,
11. oktoober kl 10-15

Rapla linn 21: Autodega orienteerumine Rapla linnas
Rapla kultuurikeskuse parkla, 11. oktoober kl 15

Sügishooaja avapidu. Muusikat teevad Kihnupoisid ja DJ Enn
Eidapere rahvamaja, 11. oktoober kl 21

Kirbukas Kaereperes
Valtu seltsimaja, 12. oktoober kl 12

Hõimurahvaste muinasjutte täiskasvanutele jutustab Mathura. Musitseerivad Margit Kuhi ja Mari Tammar
Rapla keskraamatukogu, 14. oktoober kl 18

Marko Mikhelson kõneleb teemal „Eesti julgeolek ja sõda Ukrainas“
Märjamaa rahvamaja, 14. oktoober kl 18

Vaegkuuljate teabepäev
Rapla hooldekeskus, 15. oktoober kl 10

Õppimisvõimaluste tutvustamine täiskasvanud õppijale
Rapla täiskasvanute gümnaasium,
15. oktoober kl 16

MITMESUGUST

EELK MAARJA-MAGDALEENA KOGUDUS
Lõikustänapüha jumalateenistus, kaastegev koguduse segakoor Kaia Väljamäe juhatusel.
Pärast jumalateenistust pastoraadis kirikukohv
Rapla kirik, 12. oktoober kl 12

Lõikustänapüha jumalateenistus
Purku, Valli küla, Samaaria koda, 12. oktoober kl 15

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutused@sonumid.ee. Tel 489 2130. Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 15. oktoobril lehes.

Hõimurahvaste kultuur Rapla inimeste loomingu kaudu

Mari Tammar, projektijuht

13.-16. oktoobri õhtutel toimuvad Raplas Hõimunädala sündmused, mis kantud ideest tutvustada hõimurahvaste kultuuri Rapla kohalike inimeste loomingu kaudu. Teiseks läbivaks märksõnaks sellel nädalal on lugude jutustamine ja selle tähendus tänapäeval ja möödunud aegadel.

Traditsioon tutvustada oktoobrikuu kolmandal nädalal hõimurahvaid sai Eestis alguse juba

1931. aastal, kuid katkes nõukogude ajal. 1988. aastal traditsioon taas elustati ning täna sel päeval veab seda ettevõtmist Eestis MTÜ Fenno-Ugri Asutus.

Rapla Hõimunädala sündmused avab kontsert-kohtumine esmaspäeva õhtul kell 19 Rapla kultuurikeskuses. Rapla Vesiroosi gümnaasist Ove Averin tutvustab ja mängib enda valmis- tatud lõotsa ning liivi verd lätlanna Laura Šmideberga laulab vanu läti ja liivi laule.

Teisipäeva õhtul oodatakse kõiki täiskas- vanuid kell 18 Rapla keskraamatukokku muinasjutuõhtule, kus kirjanik Mathura

räägib hõimurahvaste lugusid, mis kantud põhjamaade mütoloogiast, loodusvaimudest ja valguse ja pimeduse vaheldumisest. Muinas- juttude vahele kõlavad pillilood Margit Kuhi ja Mari Tammari esituses.

Kolmapäeva õhtul kell 19 saab Rapla kul- tuurikeskuses näha Rändteatri Vaba Vanker esituses etendust „Hundihüüdja,“ mis jutustab loo mehest ja naisest ning nende ühisest armas- tusest lugude vastu. Lavastaja Marion Undusk, mängivad Maili Metssalu ja Madis Mäeorg, autor Mari Tammar. Etendus on piletitega.

Hõimunädala sündmused Raplas lõpetab kinoõhtu neljapäeval kell 19 Rapla kultuuri- keskuses, kui vaatame üheskoos Rein Marani filme. Esmalt “Hiite lummus” (60 min), mis juhatab vaataja Eesti looduslike pühapaikade juurde. Filmi muusika on regilaulude alusel kirjutanud Pärt Uusberg. “Hiite lummusega” samasse tervikusse kuulub ka Marani film “Looduslikud pühapaigad Eestis” (45 min), kus kõnelevad pühapaikade uurijad ja hoidjad kogu Eestist. Filmid juhatab sisse kohapärimuse uurija Jüri Metssalu, kes osales mõlema filmi valmimisel.

NELJAPÄEV 9.10	REEDE 10.10	LAUPÄEV 11.10	PÜHAPÄEV 12.10	ESMASPÄEV 13.10	TEISPÄEV 14.10	KOLMAPÄEV 15.10
ETV 06.55 Terevisioon 08.55 Doktor Martin. Ämmaemandakriis 09.45 Illus maa. Krõbisev küüslauk 09.55 Terevisioon* 11.55 Pealtnägija* 12.40 Meie inimesed. Toivo* 13.05 Ajavaod. Ärimehed. Spordiriistad Tartust* 13.35 Animafilm Maraton 13.50 Vabariigi kodanikud 14.45 Tõuse ja sära!* 16.00 Holby City haigla. Teine võimalus 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Önne 13 17.40 Draamasari Doktor Martin. Ämmaemandakriis 18.30 AK 19.00 Eesti parimad ettevõteted 2014. Otseülekanne auhinnagalalt 20.30 Kahekõne 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.25 Sport 21.30 Jalgpalli EM 2016 valikmäng Leedu – Eesti 23.50 Jalgpalli EM valikmängude 2. vooru tipphetked 00.15 Draamasari Holby City haigla. Teine võimalus 01.18 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Draamasari Doktor Martin. Mitte segada 09.45 Illus maa. Elust ja õlust 09.55 Terevisioon* 11.55 Eesti parimad ettevõteted 2014* 13.25 Anima tsoon. Priit Pärn 13.45 Foorum (subtiitritega)* 14.35 Dokfilm Vabaduse mõrkjas maitse 16.00 Draamasari Holby City haigla. Erasektor 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Önne 13 17.40 Draamasari Doktor Martin. Mitte segada 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 19.35 Mõistlik või mõttetu 20.05 Viimane tango Halifaxis 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Mängufilm Einstein ja Eddington 23.10 Pealtnägija* 23.55 Ringvaade* 00.30 Ajalik ja ajatu 01.25 Peetruse linn ja Maarja maa 01.00 Draamasari Holby City haigla. Erasektor 02.02 ERR.ee uudised	07.30 Multifilmid 08.00 Suursilm 08.10 Klumpsud 08.15 Maksikoer Fik 08.25 Kasper ja Emma laud 08.35 Lassie 09.00 Puutepunkt 09.30 Mõistlik või mõttetu* 10.00 Maahommik 10.45 Önne 13 11.15 Pealtnägija 12.00 Ajalik ja ajatu 12.35 Nikolaj ja Julie 13.10 Laulu lugu 13.20 Lähetus. Riigivisiit 13.45 Vaksalilaulud 14.05 Viimane tango Halifaxis 14.55 Võimu kants 15.55 Margaret Thatcher: peaminister, keda ei unustata 16.45 3 hitti 17.00 Elu Poirot'na 18.00 ENSV 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 Varjatud kuningriigid 19.35 Mehed ja mõrrad 20.05 Reisile minuga. Malta 20.30 Önne 13 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Downton Abbey 22.25 Hercule Poirot 23.55 Kuritegu 00.50 Üdiklubi muusikakokketeil 01.26 ERR.ee uudised	07.30 Sõbrad igavesti - Mullewapi lood 07.35 Pimmi ja Pimmi seiklused. Kunstiteos 07.40 Samsam 07.50 Väike rüütel Trenk. Vargalõks 08.15 Mesilane Maia 08.25 Arva ära, kui palju ma sind armastan 08.35 Maksikoer Fik 08.45 Lastetuba 09.00 Prillitoos 10.00 Tõuse ja sära! 11.15 Jamie Oliveri 30 minuti road 11.45 Puutepunkt 12.10 Varjatud kuningriigid 13.00 Einstein ja Eddington 14.30 Kolm tiiru ja edasi 15.25 Broadchurch 16.10 Hercule Poirot 17.40 Downton Abbey 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 Jalgpalli EM 2016 valikmäng Eesti – Inglismaa 21.00 Aktuaalne kaamera. Nädal. Ilm 21.40 Sport. Sport 22.00 NO99 Kunstikool 22.05 Kriminaalsari Dicte 22.50 Tõuse ja sära! 00.05 Draamasari Nikolaj ja Julie 00.47 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Doktor Martin. Läbikukkunud huvastijätt 09.45 Illus maa. Me siniku magus amet 09.55 Terevisioon* 11.55 Maahommik 12.40 Reisile minuga. Malta 13.05 Jamie Oliveri 30 minuti road. Grillitud sardiinid 13.30 Dokfilm Margaret Thatcher: peaminister, keda ei unustata 14.20 Kahekõne 14.50 3 hitti. 1980ndad 15.00 Minuscule 15.10 Allveelennud 15.15 Dicte 16.00 Holby City haigla. Vaimud 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Önne 13 17.40 Doktor Martin 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.05 Osoon 20.35 Meie inimesed. Indrek 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 OP! Teater 22.10 Draamasari Broadchurch (Inglise 2013) 22.55 Ringvaade* 00.00 Draamasari Holby City haigla. Pillid ja prallid 01.05 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Draamasari Doktor Martin. Hoidke romantikat 09.45 Üks tegu. Sügisetegu 09.55 Terevisioon* 11.55 Prillitoos 12.55 Osoon 13.25 Välisilm* 13.55 Välisilma dokk Ameerika nuhkimisühendiigid (USA 2014)* 14.50 Eesti muusika videod 15.05 Meie inimesed. Indrek* 15.30 Mehed ja mõrrad 16.00 Draamasari Holby City haigla. Pillid ja prallid 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Draamasari Önne 13 17.40 Draamasari Doktor Martin. Hoidke romantikat 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.05 Vabariigi kodanikud 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 OP! Teater 22.10 Draamasari Broadchurch (Inglise 2013) 22.55 Ringvaade* 00.00 Draamasari Holby City haigla. Pillid ja prallid 01.05 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Doktor Martin. Kuivata pisarad 09.45 Üks tegu. Ehitamine 09.55 Terevisioon* 11.55 Mehed ja mõrrad 12.25 OP! teater* 12.55 NO99 Kunstikool* 13.00 Riigikogu infotund 14.00 Ajalik ja ajatu. Peetruse linn ja Maarja maa 14.30 100 luulepärl. Ma usun armastust. Anna Haava 14.35 Eesti lood. Nägijate maailmas 15.00 Looduse kutse 15.15 Maahommik* 16.00 Holby City haigla. Viimased võimalused 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Önne 13 17.40 Doktor Martin. Kuivata pisarad 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.05 Pealtnägija 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Foorum 22.30 Võimu kants. Võimaluste võitluskeskust 23.30 Ringvaade* 00.35 Holby City haigla 01.40 ERR.ee uudised

ETV 2

07.00 Multifilmid **08.15** Lastetuba **08.30** Muumide maailm **08.40** Miriami kana pesakast **08.45** Indiaanipoiss Yakari **09.00** Ringvaade* **10.05** Puutepunkt* **10.35** Teadlased. Hannes Kollist **11.00** Kood **12.01** ERR.ee uudised **15.30** Kadekops **15.50** Miriam merehädas **16.00** Lastetuba **16.15** Cedric **16.25** Indiaanipoiss Yakari **16.40** Okaspead **17.05** SimsalaGrimm **17.30** Buratino tegutseb jälle **18.00** Väike prints **18.20** Lammass Shaun **18.30** Lastetuba **18.45** Väike printsess **19.00** Samsam **19.05** Sõprade linn **19.20** Aktuaalne kaamera (viipekeeles) **19.30** AK (vene keeles) **20.00** 4x4. Kasahstan ja Kõrgõzstan **20.30** Globaalne raiskamine **21.25** Minuscule **21.30** Sünge juhtum **22.25** Bluestone 42 **22.55** Eesti TOP 7 **23.40** Vincent **00.53** ERR.ee uudised

07.00 Multifilmid **08.15** Lastetuba **08.35** Sõprade linn **08.45** Indiaanipoiss Yakari **09.00** 3175 km pikk sild **09.15** Liiliarist **10.05** Smallville **10.45** Eesti muusikavideod **11.15** Aasta Õpetaja Gala **12.45** ERR.ee uudised **15.30** Kadekops **15.50** Miriami teater **15.55** Lastetuba **16.15** Cedric **16.25** Indiaanipoiss Yakari **16.40** Tinga Tinga lood **16.50** Vahva Roosi **17.00** SimsalaGrimm **17.30** Buratino tegutseb jälle **18.00** Lassie **18.20** Klumpsud **18.30** Lastetuba **18.45** Kasper ja Emma lood **18.55** Väike printsess **19.05** Sõprade linn **19.20** Aktuaalne kaamera (viipekeeles) **19.30** Aktuaalne kaamera (vene keeles) **20.00** 8 mm ELU **20.30** Edisoni disko **20.50** Verekiivi **22.00** Kuritegu **23.00** Sünge juhtum **23.55** BFM lyhikad **00.25** Eesti TOP 7* **01.17** ERR.ee uudised

09.00 Rallipörsas Ruudi **09.30** Tugitoolisport **09.35** Elagu rüütli! **10.05** Hiirelabor **10.10** Väike printsess **10.20** Vahva Roosi **10.30** Okaspead **11.00** Edisoni disko **11.15** Verekiivi **12.30** Plekktrumm* **13.15** OP! film* **13.45** Härra Vene maailm **14.15** TEDx Tartu **14.35** Minuscule **14.40** 2084. Mälukrambid **15.30** Valge kaardivägi **16.15** Smallville **17.00** Vennad ja konnad **18.10** Tugitoolisport **18.20** Lammass Shaun **18.25** Suvelõpp Viljandis **18.50** Tinga Tinga lood **19.00** Mesilane Maia **19.10** Nähe **19.20** Aktuaalne kaamera (viipekeeles) **19.30** Aktuaalne kaamera (vene keeles) **19.45** dokkaader Crulic – teekond teisele poole **21.00** Animafilm Saamueli internet **21.30** Teatriõhtu Ei mingit kahtlust **23.20** 8 mm ELU **23.50** Paradiis. Usk **01.45** ERR.ee uudised

09.00 Multifilmid **10.25** Hiirelabor **10.30** Looduselust **11.00** Globaalne raiskamine **11.55** Täheleävi. Andres Ots **13.10** Lilled Algernonile **14.25** Tugitooliteater. Mõrvaretsept **14.40** Pihv **15.10** Minuscule **15.15** Kood **16.15** Siin ja praegu. Kaljo Kiisk **17.00** Elagu rüütli! **17.30** Rallipörsas Ruudi **18.00** Härra Lapsti lastetateater **18.45** Arva ära, kui palju ma sind armastan **18.55** Suursilm **19.05** Mesilane Maia **19.20** Aktuaalne kaamera (viipek) **19.30** Aktuaalne kaamera (vene k) **19.45** 100 m selili kammerorkestri saatel **19.55** Küljetuul **21.00** Meie sõber jalgratas **21.10** Lugu hobusest Palladium **22.00** Tallinn International Horse Show 2014 **22.30** Mustad teemandid **00.05** Jalgpalli EM valikmängude 3. vooru tipphetked **00.30** ERR.ee uudised

07.00 Multifilmid **08.25** Miriami teater **08.30** Tiiger Engelbert **08.35** Cedric **09.00** Ringvaade* **09.35** Tagatargemad **10.00** Ellujäämise kunst **10.25** Siin ja praegu. Pirjo Levandi **11.10** Eesti TOP 7 **11.53** ERR.ee uudised **15.30** Kadekops **16.00** Lastetuba **16.15** Miriami piknik **16.15** Suvelõpp Viljandis **16.40** Geronimo Stiltoni lood **17.05** SimsalaGrimm **17.30** Buratino tegutseb jälle **18.00** Peeter Paani seiklused **18.20** Mily murrab pead **18.30** Lastetuba **18.45** Džungliraamat **18.55** Kosmoselendurid **19.10** Muumide maailm **19.20** AK (viipekeeles) **19.30** Aktuaalne kaamera (vene k) **20.00** Pealtnägija **20.45** Bluestone 42 **21.15** TEDx Tartu. Erik Puura **21.30** AegRuum **22.20** 4x4. Kasahstan ja Kõrgõzstan **22.50** dokkaader Crulic – teekond teisele poole **00.10** Plekktrumm* **00.59** ERR.ee uudised

07.00 Lastesaated **08.40** Miriami piknik **08.45** Indiaanipoiss Yakari **09.00** Ringvaade* **10.05** 8 mm ELU **10.35** Minu mees Godfrey **12.05** ERR.ee uudised **15.30** Kadekops **15.45** Mily murrab pead **15.50** Miriami värvid **16.00** Lastetuba **16.15** Cedric **16.25** Indiaanipoiss Yakari **16.40** Geronimo Stiltoni lood **17.05** SimsalaGrimm **17.30** Buratino tegutseb jälle **18.00** Peeter Paani seiklused **18.20** Mily murrab pead **18.30** Lastetuba **18.45** Džungliraamat **18.55** Kosmoselendurid **19.10** Muumide maailm **19.20** AK (viipekeeles) **19.30** Aktuaalne kaamera (vene k) **20.00** Pealtnägija **20.45** Bluestone 42 **21.15** TEDx Tartu. Erik Puura **21.30** AegRuum **22.20** 4x4. Kasahstan ja Kõrgõzstan **22.50** dokkaader Crulic – teekond teisele poole **00.10** Plekktrumm* **00.59** ERR.ee uudised

07.00 Lastesaated **08.45** Indiaanipoiss Yakari **09.00** Ringvaade* **10.05** 4x4. Kasahstan ja Kõrgõzstan **10.30** AegRuum **11.20** Eesti muusikavideod **11.52** ERR.ee uudised **15.30** Kadekops **15.50** Mily murrab pead **16.00** Lastetuba **16.10** Miriami katkine pilt **16.20** Cedric **16.30** Indiaanipoiss Yakari **16.45** Geronimo Stiltoni lõbusad lood **17.05** SimsalaGrimm **17.30** Buratino tegutseb jälle **18.00** Väike prints **18.20** Maša ja karu **18.30** Lastetuba. Täheke **18.45** Džungliraamat **18.55** Kosmoselendurid **19.10** Muumide maailm **19.20** Aktuaalne kaamera (viipekeeles) **19.30** Aktuaalne kaamera (vene keeles) **20.00** Meie inimesed **20.25** Gloria, endine Pariis **21.00** BFM esitleb **21.20** Instinkt **21.30** Paradiis. Loodus **23.00** Unetu elu **23.50** Tudengiloss **00.16** ERR.ee uudised

KANAL 2

06.10 Lastega kodus **06.40** Lucky Luke seiklused **07.05** Uudishimulik George **07.35** Rotid. Eluaegsed sõbrad **08.00** Reporter* **09.00** Keelatud armastus **10.00** Taltsutamatu süda **11.00** Pilvede all **12.00** Saladused **12.30** Suur lotokolmapäev - Rooside sõda **13.30** Tuhat ja üks ööd **15.25** Lastega kodus **16.00** Küladektektiivid. Jahimehe hukatus on teine jahimees **17.00** Taltsutamatu süda **18.00** Keelatud armastus **19.00** Reporter **20.00** Laula mu laulu. Tänase saate perenaine on Ines **21.30** Telerahvas **22.00** Turiist **00.05** Chuck. Chuck vs beebi **01.00** Bordell 232. Perekond **01.45** Kuidas alasti hea välja näha? **02.35** Rizzoli ja Isles*. Keegi jälgib mind **03.15** Reporter* **04.05** Hooaeg* **04.40** Küladektektiivid **05.25** Doktor Oz

06.10 Lastega kodus **06.40** Lucky Luke seiklused **07.05** Uudishimulik George **07.35** Rotid **08.00** Reporter **09.00** Keelatud armastus **10.00** Taltsutamatu süda **11.00** Laula mu laulu **12.30** Kalailm **13.00** Telerahvas **13.30** Tuhat ja üks ööd **15.25** Lastega kodus. Kolmikkohtamine **16.00** Küladektektiivid. Tappev matk **17.00** Taltsutamatu süda **18.00** Keelatud armastus **19.00** Reporter **20.00** Kuldvillak **20.35** Galileo **21.30** Nädalalõpp Kanal 2ga **23.00** Mängufilm Vanapiigad **00.50** Kuula mu laulu **01.40** Päikesepisarad. Põnevusmärl eriuksuse ohvitserist, kes saadetakse Niigeeriasse üliohtlikku päästeoperatsiooni läbi viima **03.35** Reporter* **04.25** C-Komando **04.50** Charlie inglid*. Ingrid paradiis **05.30** Doktor Oz

06.15 Ma ei teadnud, et olen rase **06.40** Illusioonimeistrid **07.30** Reporter* **08.20** Jälle Tom ja Jerry **08.45** Top Shop **09.00** Aia- ja kodusaade **10.00** Lemmikretseptid **10.45** Hooaeg **11.30** Rooli võim **12.00** Subboteja **12.55** Radar **13.55** Kuldvillak **14.30** Telerahvas **15.00** Kodutunne **16.00** Viimane võim **17.00** Rosamunde Pilcher - Merikarbiotsijad. Kunstniku Lawrence Sterni ja temast palju noorema prantslanna tütre Penelope elu ja armastuse lugu **19.00** Reporter+ **19.35** Klipijah **20.35** Animafilm Zambesia. Noor pistirik nimega Kai satub oma teekonnal lindude paradiisilinnas usumatutesse seiklustesse **22.20** Kõök **22.10** Kuidas sa tead **01.15** Piinakamber **03.20** Vanapiigad **04.45** Reporter+ **05.15** Küladektektiivid. Tappev matk

06.10 Rooli võim **06.35** Joonissari Daltonid **07.00** Animafilm Zambesia **08.35** Klipijah **09.35** Nädalalõpp Kanal 2ga **11.05** Laula mu laulu **12.35** Saladused **13.05** Naabriplika **14.05** Pilvede all **15.05** Mesinädalad Korful **17.00** Utta Danella - Jumalik parfüüm **19.00** Reporter+ **19.35** Sajandi armastus. Valide on halvade ja kõnevoime kaotanud, seega Nigari saladus jääbki avaldamata. Sultan määrab Mahidevrani Valide kohustusi täitma. Hürrem paneb sultanile pähe mõtte saata Mustafa Manisa provintsi kuberneriks **21.50** Hotell Grand. Oksjon. Selgub Diego tõeline identiteet. Andres ärkab metsas ega tea, kuidas ta sinna sai **23.35** Raharong **01.40** Verine jõgi **03.10** Kuidas sa tead **05.05** Reporter+* **05.35** Eesti kõige-kõige

06.10 Lastega kodus **06.40** Lucky Luke seiklused **07.05** Uudishimulik George **07.35** Rotid **08.00** Reporter* **09.00** Keelatud armastus **10.00** Taltsutamatu süda **11.00** Sajandi armastus **13.30** Tuhat ja üks ööd **15.25** Lastega kodus. Esimene jõulusaade **16.00** Küladektektiivid. Armastus kuni lõpuni **17.00** Taltsutamatu süda **19.00** Reporter **20.00** Kõök **20.30** Kodutunne **21.30** Naabriplika. Kusti pärand **22.30** Mentalist. Pruunisilmset tüdrukud **23.30** Mõrvavennetajad. Kõrge tee **00.30** Gaasikontroll **01.30** Raharong **03.15** Reporter* **04.05** Mentalist. Pruunisilmset tüdrukud **04.40** Küladektektiivid. Armastus kuni lõpuni **05.25** Doktor Oz. Mis toimub Ameerika unega? Dr Oz räägib unekriisist, mis vaevab 70 miljonit ameeriklast

06.10 Lastega kodus **06.40** Lucky Luke seiklused **07.05** Uudishimulik George **07.35** Rotid **08.00** Reporter **09.00** Keelatud armastus **10.00** Taltsutamatu süda **11.00** Kodutunne **12.00** Kõök **12.30** Naabriplika. **13.30** Tuhat ja üks ööd **15.25** Lastega kodus. Keskeahullus **16.00** Küladektektiivid. Kahtluse vari **17.00** Taltsutamatu süda **18.00** Keelatud armastus **19.00** Reporter **20.00** Suur lotokolmapäev - Rooside sõda **21.00** Saladused **21.30** Pilvede all. Mari püüab Mammuga lepitust leida, Liisaga juhtub midagi ootamatut **22.30** C-Komando **23.00** Rizzoli ja Isles **00.00** Charlie inglid **00.55** Pan Am. Tõemäng **01.40** Vampiiri-päevikud **02.25** Krimi **02.50** Rooli võim **03.15** Reporter* **04.05** Lemmikretseptid **04.40** Küladektektiivid **05.25** Doktor Oz

TV3

06.15 Smurfid **06.40** Max Steel **07.05** Käsna-Kalle Kantpüks **07.30** Beyblade: metalli raev **07.55** Armastuse pisarad **08.55** Sūdameasi: Keskpäevapäike **09.55** Kirgedes torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.25** Top Shop **11.40** Võimalik vaid Venemaal **12.10** Naistevahetus **13.10** Juurdlust viivad läbi sensitiivid **14.15** Seitsmes taevast: Mis küll inimesed arvavad? **15.15** Vaprad ja ilusad **15.50** Armastuse pisarad **16.50** Kirgedes torm **17.55** Sūdameasi: Tõus ja mõn **19.00** Seitsmesed uudised **20.00** Kodumäng **20.30** Kättemaksukontor: Pärandus **21.30** Selgeltnägijate tuleproov **22.35** Kolmeraudne **23.35** Dr House: Kaevamine **00.30** Euroopa Pokkeriturnee **01.35** Vaga vesi **02.25** Kolmeraudne **03.15** Euroopa Pokkeriturnee **04.10** Kodumäng **04.35** Seitsmesed uudised **05.25** Selline on elu!

06.15 Smurfid **06.40** Max Steel **07.05** Käsna-Kalle Kantpüks **07.30** Beyblade: metalli raev **07.55** Armastuse pisarad **08.55** Sūdameasi: Tõus ja mõn* **09.55** Kirgedes torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.25** Top Shop **11.40** Kodumäng **12.10** Kättemaksukontor: Pärandus **13.10** Selgeltnägijate tuleproov **14.15** Seitsmes taevast: Ei mingit kurjust **15.15** Vaprad ja ilusad **15.50** Armastuse pisarad **16.50** Kirgedes torm **17.55** Sūdameasi: Armas laps **19.00** Seitsmesed uudised **20.00** Me armastame Eestit **21.30** Keskea rõõmud: Kiupad **22.30** Mängufilm Kuum tibi **00.35** Mängufilm Van Helsing **03.00** Kondid: Väike takistus tee peal. Eriagendi abiga tuvastab tiim säästuostleja surnukeha, kes lohisese suure veoauto järel **03.55** Keskea rõõmud: Kiusajad **04.50** Seitsmesed uudised

05.40 Kirgedes torm **07.25** Teismelised ninjakilpkonnad **07.45** Littlest Pet Shopi väikesed lemmikud **08.10** Aladdin **08.35** Teismelised ninjakilpkonnad **09.00** Simpsonid **10.00** Monster High: Põgenemine Koljukallastelt **11.05** Madagaskar 3: Euroopa tagaotsituid **13.05** Me armastame Eestit **14.35** Stop! **15.05** Midsomeri mõrvad: Surnute kaja **17.05** Ühe armastuse lugu **19.00** Seitsmesed uudised. Nädalalõpp **19.30** Su nägu kõlab tuttavalt **22.00** Mängufilm 007: Spioon, kes mind armastas **00.35** Politseipere: Info lekitaja **01.30** Castle: Linnujaht. Castle ja Beckett uurivad metrootöötaja surma ning juurdluste käigus avastatakse hoop

**Mufi Lastekaupades
LAIENENUD VALIK!**
Lehest lõigatud kupongiga
soodustus **10%**

MUFU
LASTEKAUBAD

Kupong kehtib 31.10.2014

Metsa
HARVENDUSE

www.metsaharvenduse.ee

Metsa ja põllumaa ost;
Raieõiguse ost;
Metsamaterjali ost;
Metsamaterjali raie ja väljavedu;
Metsamaterjali transport;
Kasvava võsa ost ja lõikus;
Hakkepuidu tootmine ja müük;
Metsamajanduskavade koostamine;
Ettemaksu võimalus

+372 51 38 029

+372 51 60 843

metsaharvenduse@gmail.com

+372 51 32 772 ; svenpluss@gmail.com

Ostame metsamaterjali,
raieõigust ja metsakinnistuid.

Tel 514 8238, 523 7944, 503 8777
e-mail: eesti@metsagroup.com

Metsä

Metsäliitto Eesti AS on nüüd Metsä Forest Eesti AS

- Ostame METSAKINNISTUID,
ka raiutud ja hüpoteegiga
 - Ostame PÖLLUMAAD
- Küsi hinda! Teeme pakkumise!

Lai 10, 80010 Pärnu
Tel 447 7900, 528 5263
Faks 447 7903, metsagrupp@hot.ee

MAXIMA

Märjamaa Maxima X kutsub tööle
**OSTUJUHTI,
KASSAPIDAJAT-MÜÜJAT ja
TRANSPORDITÖÖLIST.**

Kontaktandmed:
personal@Maxima.ee. Tel 602 3116

OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja
läbiraiutud kinnistuid

Tel 511 0415, 517 9866, 489 4055. www.landeker.ee

KESKKONNAAMET

Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regioon teatab, et algatas Hubertuse Jahiseltsi (reg nr 80283182) ja Kohila Jahimeeste Seltsi (reg nr 80052353) 22.09.2014 avalduse alusel Põrsu ja Kohila jahipiirkonna piiride muutmise menetluse.

Piiride muutmise aluseks on Jahiseaduse § 12 lg 1 p 5 (jahipiirkonna piire muudetakse, kui piirnevate jahipiirkondade kasutajad on jahipiirkondade piiride muutmises kokku leppinud). Hubertuse Jahiselts loobub osast Põrsu jahipiirkonnast ja Kohila Jahimeeste Selts on nõus selle liitmisega Kohila jahipiirkonnaga.

Piiride muutmise ettepanekuga on võimalik tutvuda, ettepanekuid ning seisukohti esitada kahe nädala jooksul, arvates teate avaldamise kuupäevast, Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni Rapla kontoris aadressil Tallinna mnt 14, 79513 Rapla, tel 484 1181, e-mail: uno.treier@keskkonnaamet.ee

SÜGISKUU
SOODUSPAKKUMINE

**aknad
-60%**

Amves ☎ **489 7306**

Puidust liistude ja lengide tootmisega
tegelev ettevõtte **VINDOR OÜ** Raplamaal
Keavas pakub tööd

TÕSTUKIJUHILE

Tööaeg E-R 6.00-14.45, 14.50-23.40

Info: 5615 0718, e-mail: info@vindor.ee

Metsapartner

Igast muust saab ükskord hämmu...

- Metsamajandamiskavade koostamine
- Metsakinnistute ost
- Raieõiguse ost
- Metsamaterjali ost

Tel 53 430 433
kristjan@metsapartner.eu
www.metsapartner.eu

ARUTECH
parimad aknad

Asutatud 1999^a.

Oktoobris täitub 15 aastat turul

**Sünnipäevakuu
soodustused:**

aknad -58%

**välisviimistlus
metallnurgaliistuga -50%**

Üle Eesti 1516 ☎ **www.arutech.ee**

Avatud: E-R 8.30 -17.00
Lõuna 13.00 -13.30

Kontakt: Rapla, Tallinna mnt. 23
tel 5551 3058, 677 7055

**Kuga mööblikauplustes müügil
SUUR VALIK köögi-, elutoa-,
lastetoa- ja magamistoamööblit.**

VALIK TÄIENE PIDEVALT!

Tule ja tutvu! Hinnad soodsad
Suurema ostu puhul tingimisvõimalus.
JÄRELMAKS PROTSENDIVABA!

MEIE KAUPLUSED:

RAPLAS Piiri 5A,
E-R 9.30-18, L 9-15
Telefon 489 4453

VALGAS Vabaduse 2
telefon 767 0173

TÜRIL Tehnika 8
E-R 9.30-18, L 9-15
telefon 384 8576

PÖLVAS Jaama 69 D
telefon 799 1489

JÕGEVAMAAL Pauastveres
telefon 77 1310

VILJANDIS Riia mnt 52
telefon 433 6029

ABJA-PALUOJAS Tiigi 1, telefon 436 0158

KUGA
mööbel
kogemus mugavusest

Lennujaam – öiste rändajate hotell

Mariliis Vest

Minu järjekordne lennureis Tallinnast Londoni suunas sai alguse oktoobri esimesel öhtul, täpsemalt kell kümme. Kuna lend väljus hilja, tähendas see, et ka maandumine saab olema natuke enne südaööd.

Kuna minu kodulinn Inglismaal on lennujaamast rohkem kui kahe tunni kaugusel ning öised bussiliinid minu reisi kulgu ei soodusta, tuli mul öö veeta lennujaamas – mitte, et see mulle kuidagi võõras oleks.

Varasemast kogemusest teadsin täpselt, kuhu nii-öelda ase üles teha ning millise ala peale enamik unelisi tuleb. Kõige magusamad kohad öistele rändajatele on seinad, postid, check-in lauad või mõned muud sarnased kohad, kuhu ennast toetada saab. Ise mõtlesin muiates: "Loodan, et veel ei ole palju rahvast ja saan endale hea seina- või postiäärse koha." Minu üllatuseks olin ma esimene, kes põhimagamisplatsile jõudis, ning valik oli suur – mitu posti, kõik seinad ja check-in putkad. Mina valisin posti.

Oma kuningliku voodi tegin kahest kohvrast ning varasemast tarkusest kaasa võetud padjast ja tekist (lennujaamas on öösiti päris külm). Kuna kell oli juba palju ning tasuta WiFit pakutakse vaid tunniks ajaks, viskasin oma nn voodisse pikali ja üritasin magada, sest bussini oli aega seitse tundi.

Kõige hullem üksi reisimise puhul on see, et pidevalt peab oma kompse kaasas tassima, sest ega võõra inimese silma alla julge neid usaldada. Pärast kahetunnist uinakut tundsin vajadust tualeti järele ning kahe kohvri, padja ja pleediga ei ole just kõige mugavam kitsas tualettruumis liigelda. Aega võttis, aga asja sai ning tagasi minnes märkas, et magamisplatsile oli kogunenud juba väga palju rahvast.

Lennujaamas magajad on erinevad – leidub neid, kes lihtsalt ennast külma kivipõranda peale pikali viskavad, ilma padja, teki ja kohvriteta, kuid magavad ikka nii, nagu

oleksid oma voodis. Vähem on minusuguseid, kes kohvritest omale aseme teevad ning ka tekki ja patja kaasas kannavad. Miks ei võiks olla lennujaamas võimalus näiteks 10 naela eest omale voodikohta osta? Hotellid on liialt kallid.

Kell 4 öösel uhas minust mööda suur ja õudne koristusmasin, mille peale ma taas üles ärkas. Ebamugavus pitsitas ka juba ning hetkeks otsustasin püsti tõusta ja mõnest magajast pilti teha. 15 minutit suutsin üleval olla, kuni tundsin, et uni jällegi niidab jalust.

Kell 5 hommikul käib üks lennujaama töötajatest unelisi üles äratamas, sest sealsed

check-in putkad alustavad oma tööd. „WAKEY, WAKEY, SUNSHINE!“ (äratus, äratus, päikseke) karjub töötaja rõõmsal toonil. Pooluimasena tuleb paariks tunniks leida uus koht. Kohvikuäärne sein tundus hea, istusin suure kohvri peale, pead toetasin väikse peale ning sinna ma ka jäin.

Kell 6 hommikul oli täpselt õige aeg minna bussi ootama.

Esimene buss viis mind Londonisse. Kuna aga mitte kunagi ei saa arvestada sellega, et buss õigel ajal jõuab, jätsin järgmise bussini endal lisatunni varuks. Isegi sellest oli vähe, sest Londonisse jõudsin ma 57 minutit hiljem kui pidin, mis andis mulle 3 minutit järgmise bussini. Õnneks on bussijaamade vahe vaid umbes 200 meetrit ning mõlemad jalakäijafoorid nende vahel olid rohelised. Jõudsin oma kahe kohvriga bussi, hingasin viis korda sügavalt sisse ja välja ning reis algas. Tõeline vedamine.

Kõige magusamad kohad öistele rändajatele on näiteks seinad, kuhu ennast toetada saab.

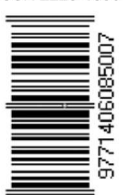
Voodi kahest kohvrast ning kaasa võetud padjast ja tekist. Magamisplatsile oli kogunenud teisiisgi tukastajaid.

Alati leidub neid, kes lihtsalt külma kivipõranda peale pikali viskavad ja magavad ikka nii, nagu oleksid oma voodis.

Fotod: MARILIIS VEST

ISSN 2228-1886

RAPLAMAASõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260 Tellimise, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084 faks 489 2135, e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson.
Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Vivika Veski (489 2132), Siim Jõgis (489 2139), Katri Reinsalu (489 2246), Stina Andok, Haldi Ellam

Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138). **Fototoimetaja:** Jaak Kadarik (489 2138). **Kujundaja:** Ulvi Blande (489 2138). **Keeletoimetaja:** Liivi Jegorov (489 2138)
Reklaamitoimetuse juht: Ulvi Salumäe (489 2130). **Reklaamijuht:** Kadri Paju (489 2131)
Raamatupidaja: Juulija Rüsse (489 2136, 489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastöid. Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sideasokondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel.

Toimetust võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135.
Väljaandja: OÜ Nädaline. **Trükk AS Printall.** Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363